

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดไหวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดย
นายกฤษดา เพียงลิ้ม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดไວทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF CULTURAL SENSITIVITY INDICATORS
FOR SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS

By
MR. Kitsada PHIENGLIM

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (TEACHING SOCIAL STUDIES)

Department of Curriculum and Instruction

Silpakorn University

Academic Year 2022

Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	การพัฒนาตัวบ่งชี้ความแหว่ทางวัฒนธรรม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
โดย	นายกฤษดา เพียงลิ้ม
สาขาวิชา	การสอนสังคมศึกษา แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. ศศิพัชร จำปา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพิน ศิริสัมพันธ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. ศศิพัชร จำปา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร. กรรณิการ์ สัจกุล)

61262310 : การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : การพัฒนาตัวบ่งชี้, ความแวดล้อมทางวัฒนธรรม, นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย, การวิเคราะห์องค์ประกอบ

นาย กฤษดา เพียงลิ้ม: การพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดล้อมทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบความแวดล้อมทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ทดสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลการวัดความแวดล้อมทางวัฒนธรรม 3) ศึกษาความแวดล้อมทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลเป็น 2 ระยะ คือ 1) การเก็บข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามความแวดล้อมทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวน 700 คน 2) การเก็บข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยแบบสอบถามความแวดล้อมทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวอย่างวิจัยคือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวน 705 คน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความแวดล้อมทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ 3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ 4) ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ 5) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งมีร้อยละสะสมความแปรปรวนเท่ากับ 59.891

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลความแวดล้อมทางวัฒนธรรมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.43 – 0.57 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกมาตรฐานมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (CR) ของโมเดลการวัดเท่ากับ 0.95 มีความคงเส้นคงวาสูงและเมื่อพิจารณาความตรงเชิงคู่เข้าจากความสามารถในการสกัดความแปรปรวนโดยเฉลี่ย (AVE) ขององค์ประกอบสะท้อนถึงโมเดลการวัดความแวดล้อมทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายปรากฏว่าทั้ง 5 องค์ประกอบสามารถสกัดความแปรปรวนโดยเฉลี่ยได้เท่ากับ 0.81

3. ความแวดล้อมทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม และความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

61262310 : Major (TEACHING SOCIAL STUDIES)

Keyword : THE DEVELOPMENT OF INDICATORS, CULTURAL SENSITIVITY, SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS, FACTOR ANALYSIS

MR. Kitsada PHIENGLIM : THE DEVELOPMENT OF CULTURAL SENSITIVITY INDICATORS FOR SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS Thesis advisor : Lecturer Chairat Tosila, Ph.D.

The research objectives were to: 1) Analyze the cultural sensitivity components of upper secondary school students. 2) Test the conformity with the empirical data of the cultural susceptibility measurement model 3) Study the cultural sensitivity of high school students. The researchers used quantitative research methodology. by collecting data in 2 phases are 1) data collection for exploratory component analysis with the cultural sensitivity questionnaire of high school students. The sample consisted of 700 high school students who were in Schools under the Office of Education Bangkok. 2) Data collection for affirmative factor analysis with a cultural sensitivity questionnaire of high school students. The sample consisted of 705 high school students who were in Schools under the Office of Education Bangkok.

The research results are as follows:

1. The results of the survey component analysis of cultural sensitivity of high school students consisted of 5 components as follows: 1) Respect for cultural differences 2) Interaction engagement 3) Interaction Confidence 4) Interaction enjoyment 5) Interaction Attentiveness. they had a cumulative percentage variance of 59.891.

2. The results of the confirmatory factor analysis of the cultural sensitivity model were consistent with the empirical data. The component weights were between 0.43 – 0.57, with the component weights of all standards having statistical significance equaled to .01. The composite reliability (CR) of the measurement model was 0.95. Highly consistent and considering the convergent validity of the average extraction variance (AVE) of the constituents reflected the cultural sensitivity measurement model of high school students. It turned out that all 5 components extracted an average variance of 0.81.

3. The overall cultural sensitivity of high school students was at a high level. When considering each component, it was found that Respect for cultural differences was at the highest average, followed by Interaction enjoyment. Interaction engagement, Interaction attentiveness and Interaction confidence reached towards the least mean.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความปรารถนาดีที่เปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตา ซันติธรรมและเอาใจใส่จากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ โตศิลา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.ศศิพัชร จำปา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ ผู้ถ่ายทอดวิทยายุทธ ด้านสถิติและการวิจัยให้แก่ผู้วิจัยเกินกว่าจะบรรยายได้หมด

กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์ ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่คอยให้คำแนะนำ อันทรงคุณค่าจนส่งผลให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย และขอบคุณนักวิชาการทุกท่านที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงถึง

ขอบคุณผู้บริหารโรงเรียนและคุณครูทุกโรงเรียนที่ได้ในความอนุเคราะห์ผู้วิจัยในการเก็บข้อมูล และขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

กราบขอบพระคุณอาจารย์สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากรทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท

ขอบใจศุภกฤตย์ อุ่นแอ ศุภมิตรผู้คอยช่วยเหลือผู้วิจัยในทุกด้าน พี่ธัญปณีย์ รักษ์ภูบาล พันธมิตรในการเรียนอันยาวนานครั้งนี้ ขอบใจเพื่อนซี้ท๊อปแก้วที่คอยถามไถ่เป็นห่วงเป็นใยผู้วิจัย ขอบใจแม่มั่งและเจ้าขาที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัย

ขอบคุณท๊อปแก้วที่เป็นมากกว่าหอพักและมหาวิทยาลัย แต่ท๊อปแก้วคือบ้าน เป็นเพื่อนที่รู้จัก และรู้ใจกันมานาน บ่มเพาะความเป็นตัวตนและเป็นช่วงเวลาที่มีความสุขที่สุดในชีวิตของผู้วิจัย

ด้วยระลึกถึงพระคุณของคุณพ่ออำนาจและคุณแม่พรณี เพียงลิ้ม ที่คอยเลี้ยงดูและห่วงใย ผู้วิจัยตั้งแต่เล็กจนใหญ่

ขอบคุณทุกท่านที่ยังไม่หมดหวังในตัวของผู้วิจัยตั้งกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร ที่ว่า “นมัสการสุดท้ายขอมอบแต่ผู้ทีรู้ว่าข้าพเจ้าบกพร่อง แต่ยังรัก”

ขอบคุณที่ท่านหยิบบิทยานิพนธ์เล่มนี้ขึ้นมาอ่านและอ่านมาจนถึงบรรทัดนี้

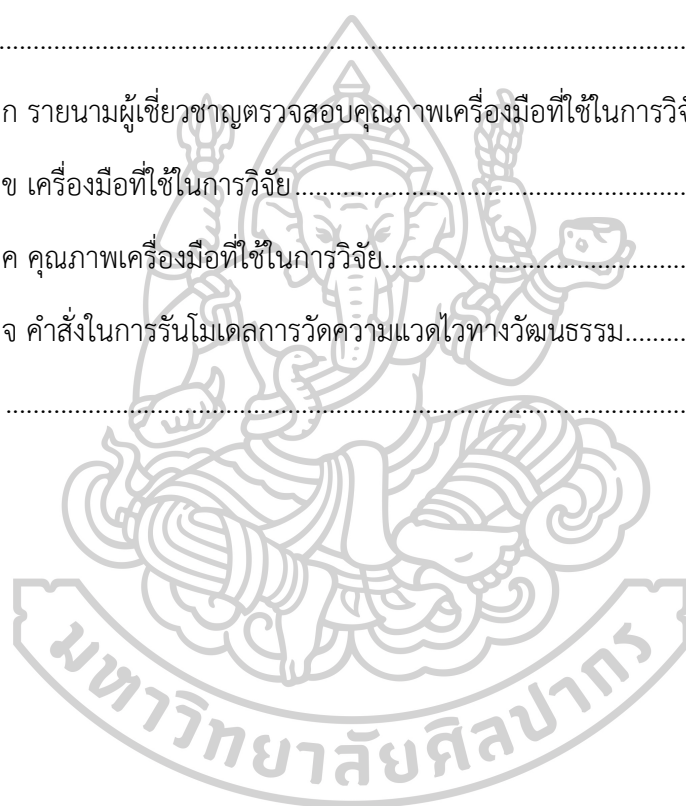
นาย กฤษดา เพียงลิ้ม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. คำถามการวิจัย.....	4
3. วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
4. สมมติฐานการวิจัย.....	4
6. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
7. กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. ความแวดไวทางวัฒนธรรม.....	11
1.1 ความหมายและมโนทัศน์ของวัฒนธรรม.....	11
1.2 ความหมายของความแวดไวทางวัฒนธรรม.....	14
1.3 องค์ประกอบของความแวดไวทางวัฒนธรรม.....	17
1.4 ความสำคัญของความแวดไวทางวัฒนธรรม.....	21
1.5 แนวทางการพัฒนาความแวดไวทางวัฒนธรรม.....	22
1.6 การวัดและประเมินความแวดไวทางวัฒนธรรม.....	23

2. การพัฒนาผู้เรียนด้านจิตพิสัยและความแหว่ไวทางวัฒนธรรม	26
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ทางจิตใจและอารมณ์	26
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้	27
3.1 ลักษณะของตัวบ่งชี้ มีดังนี้	28
3.2 ประเภทของตัวบ่งชี้	29
3.3 ลักษณะของตัวบ่งชี้ที่ดี	30
3.4 การพัฒนาตัวบ่งชี้	32
4. บริบทโรงเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	37
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
5.1 งานวิจัยต่างประเทศ	40
5.2 งานวิจัยในประเทศ	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	45
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	81
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	81
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	84
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความแหว่ไวทางวัฒนธรรมของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย (Exploratory Factor Analysis: EFA)	85
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความแหว่ไวทางวัฒนธรรมของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย (Confirmatory Factor Analysis: CFA)	109

ตอนที่ 3 การศึกษาความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	115
บทที่ 5 สรุปลผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	117
1. สรุปลผลการวิจัย	118
2. อภิปรายผลผลการวิจัย.....	122
3. ข้อเสนอแนะ.....	126
รายการอ้างอิง.....	127
ภาคผนวก	135
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	136
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	138
ภาคผนวก ค คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	141
ภาคผนวก จ คำสั่งในการรันโมเดลการวัดความแวดไวทางวัฒนธรรม.....	146
ประวัติผู้เขียน	161

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2565 ในโรงเรียน ...	45
ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสังกัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานครที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ	47
ตารางที่ 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสังกัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานครที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน	48
ตารางที่ 4 การวิเคราะห์องค์ประกอบความแปรปรวนทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Chen and Starosta กับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551 ที่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับความแปรปรวนทางวัฒนธรรม	51
ตารางที่ 5 แสดงโครงสร้างและขอบเขตของข้อคำถามของความแปรปรวนทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Chen and Starosta (2000: 4) หลังจากนำไปทดลองใช้ (Try-out)	80
ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความแปรปรวนทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย	85
ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	90
ตารางที่ 8 การตรวจสอบความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	93
ตารางที่ 9 แสดงผลการสกัดองค์ประกอบและการหมุนแกน	94
ตารางที่ 10 แสดงค่าเมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบภายหลังหมุนแกนปัจจัย (Rotation component Matrix)	95
ตารางที่ 11 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบที่ 1	103
ตารางที่ 12 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบที่ 2	105
ตารางที่ 13 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบที่ 3	106
ตารางที่ 14 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบที่ 4	107
ตารางที่ 15 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบที่ 5	108
ตารางที่ 16 ค่าสถิติพื้นฐานขององค์ประกอบความแปรปรวนทางวัฒนธรรม ($n = 705$)	110

ตารางที่ 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความแหว่ไหวทางวัฒนธรรม 111

ตารางที่ 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีเปรียบเทียบของโมเดลการวัดความแหว่ไหวทางวัฒนธรรม 112

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความแหว่ไหวทางวัฒนธรรม 113

ตารางที่ 20 ค่าสถิติพื้นฐานของความแหว่ไหวทางวัฒนธรรม จำแนกตามองค์ประกอบ (n = 705). 115

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
แผนภาพที่ 2 ไอ겐ขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	102
แผนภาพที่ 3 องค์ประกอบความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	109
แผนภาพที่ 4 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	115

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันและเป็นเงื่อนไขที่บุคคลหลีกเลี่ยงได้ยากอันเป็นผลมาจากการหลั่งไหลทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างมากภายในโลกยุคปัจจุบันเรียกกันว่า ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) การเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยปราศจากอคติ สามารถปรับตัวและสร้างความสัมพันธ์กับคนต่างวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมหรือทำงานร่วมกับกับคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง (Van Dyne; Ang & Neilson, 2007: 354-335) Burbules and Torres (2000) ได้เสนอความเห็นต่อโลกาภิวัตน์ว่า เป็นยุคสมัยในการรังสรรค์พื้นที่ใหม่ ๆ ในหลายมิติ ซึ่งเปิดทางให้มีการตั้งคำถามต่อการศึกษาแนวจารีตและจุดประกายการศึกษาในระบบคิดใหม่ แต่ในขณะเดียวกัน โลกาภิวัตน์กลับสร้างความตึงเครียดให้กับพื้นที่ทางวัฒนธรรมทั้งในความคิด จินตนาการ และการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้งพยายามสร้างบรรทัดฐานทางความคิดและแบบแผนให้มีความเป็นสากลในขณะเดียวกัน ข้อมูลข่าวสารและความคิดที่ไหลเข้าหากันอย่างไร้พรมแดนนั้นได้ช่วยปลุกเร้าให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับรู้ถึงสิทธิ คุณค่า และความทรงจำร่วมที่พรั่นเลือน และช่วยให้ชุมชนวัฒนธรรมชายขอบเริ่มมีตัวตน ปัจเจกชนและกลุ่มต่าง ๆ มีวิถีการดำรงอยู่และมีลีลาชีวิตที่หลากหลายจึงเลี่ยงไม่พ้นที่จะปะทะสังสรรค์กัน (นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2561: 57-58)

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และมีลักษณะสังคมแบบพหุวัฒนธรรมประกอบไปด้วยคนกว่า 54 ชาติพันธุ์และมีการใช้ภาษามากกว่า 80 กลุ่มภาษา นับตั้งแต่อดีตดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบันมีผู้คนมาจากหลากหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ ไม่ว่าจะเป็นมอญ ลาว จีน พม่า และอื่น ๆ อีกมากมาย (อมรา พงศาพิชญ์, 2542) เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ ที่ประกาศชัดว่าเป็นประเทศที่ประกอบไปด้วยผู้คนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ แตกต่างจากประเทศไทยที่มองตัวเองว่าเป็นประเทศที่มีความเป็นชาติพันธุ์เดียว มีวัฒนธรรมเดียว มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาโดยตลอด (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2555: 30) สถานการณ์โลกประกอบกับสถานการณ์ภายในประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงไปในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง รวมทั้งการตื่นตัวในเรื่องของสิทธิมนุษยชนที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ต่าง ๆ ไม่อาจถูกกดทับไว้ได้ดังเช่นที่เคยเป็นในอดีต กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชาวมลายูมุสลิม กลุ่มคนไทยเชื้อสายมอญได้มีการต่อสู้เพื่อเรียกร้องให้รัฐเคารพอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของตนมากยิ่งขึ้น ความหลากหลายของ

กลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมในสังคมไทยปัจจุบันเป็นสิ่งที่ปรากฏชัดเจนและซับซ้อนมากขึ้น ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่มีมาแต่เดิมเพิ่มทวีคูณมากขึ้นเนื่องจากการอพยพพลั้งไหลเข้ามาของแรงงานต่างชาติ ดังนั้นประเด็นที่สังคมไทยจะต้องขบคิดกันต่อไปก็คือ เราจะอยู่ร่วมกันอย่างไรท่ามกลางความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมเช่นนี้ (ฐิติมดี อาพัทธนานนท์, 2461: 4-5) ความแตกต่างทางวัฒนธรรมอาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างบุคคลเนื่องจากการให้ความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน เช่น ทหารนำสุนัขเข้าไปตรวจวัดถูระเบิดในมัสยิด ในขณะที่ข้อห้ามของชาวมุสลิมไม่ให้นำสัตว์เลี้ยงไปในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์หรือการดูถูกวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างไปจากตน เนื่องจากมีความเชื่อที่ว่าวัฒนธรรมของตนเป็นมาตรฐานของความปกติ หากมีการปฏิบัติที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของตนก็จะถือว่าผิดปกติและต่ำต้อย (สุจิตรา สามัคคีธรรม, ม.ป.ป.; 37)

ความแวดไวทางวัฒนธรรม (Cultural Sensitivity) เป็นกลุ่มของความรู้ ทักษะและทักษะที่จะนำไปสู่การปฏิบัติตนต่อผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม (Foronda, 2008) การนิยามในลักษณะดังกล่าวทำให้ความแวดไวทางวัฒนธรรมมีความหมายใกล้เคียงกับสมรรถนะทางวัฒนธรรม (Cultural Competence) คือ การใช้ความสามารถของบุคคลในวัฒนธรรมหนึ่งเพื่อที่จะเข้าใจคนอีกกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารหรือการปฏิบัติงาน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การข้ามวัฒนธรรม (Cross-culturally) (ชุดินันท์ จันทรเสนานนท์, 2553: 53) ในขณะที่นักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งนำเสนอความหมายของความแวดไวทางวัฒนธรรมในเชิงความสามารถทางด้านอารมณ์ของบุคคลที่เป็นการสื่อสารทางบวกระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ ทำความเข้าใจ ซาบซึ้งและเคารพในความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม (Chen & Starosta, 1997: 3) งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาความแวดไวทางวัฒนธรรมที่เป็นความสามารถด้านจิตพิสัย โดยให้คำจำกัดว่า การตระหนัก เห็นคุณค่าและยอมรับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมอันจะนำมาซึ่งการแสดงพฤติกรรมต่อผู้ที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

จากนิยามความแวดไวทางวัฒนธรรมที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า บุคคลที่มีความแวดไวทางวัฒนธรรมจะมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความสามารถในการจัดการและปรับตัวท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังปรับกลวิธีและพฤติกรรมของตนเองเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคยได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความสามารถในการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ ให้เกียรติและมีเมตตา ความแวดไวทางวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น ครูที่มีความแวดไวทางวัฒนธรรมจะเรียนรู้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียนของตน รวมทั้งปรับกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ที่มีความแวดไวทางวัฒนธรรมจะมีวิธีการจัดการพนักงานที่มีศาสนาที่แตกต่างกัน เช่น พนักงานมุสลิมให้มีความรู้สึกที่ดี เมื่อเขาต้อง

พลาดการประชุมของบริษัทในระหว่างเดือนธันวาคม โรงเรียนที่มีผู้นำที่มีความแวดไวทางวัฒนธรรมจะเป็นโรงพยาบาลที่รักษาผู้ป่วยที่เป็นคนต่างด้าวอพยพได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและมีการฟ้องร้องเกี่ยวกับการวินิจฉัยโรคของผู้ป่วยน้อยลง นักเรียนที่มีความแวดไวทางวัฒนธรรมสามารถเป็นอาสาสมัครหรือศึกษาในต่างประเทศจะได้รับประโยชน์ในระยะยาวมากขึ้นจากประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Livermore, 2011: 9-11)

เมื่อพิจารณาถึงความแวดไวทางวัฒนธรรมของผู้เรียนในบริบทการเรียนการสอนในประเทศไทย ความรู้เรื่องวัฒนธรรมได้รับการบรรจุในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาความสามารถด้านพุทธิพิสัยแก่ผู้เรียนเป็นหลัก ยังไม่ปรากฏตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรม ที่จะช่วยพัฒนาความสามารถด้านจิตพิสัย หากผู้เรียนขาดซึ่งความแวดไวทางวัฒนธรรมก็มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติต่อกันอย่างไม่เท่าเทียม มีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติต่อผู้อื่นโดยอคติหรือปิดโอกาสการเรียนรู้ผู้อื่นโดยไม่รู้ตัว การแสดงออกซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลต่างวัฒนธรรมนั้นเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง บุคคลที่มีความแวดไวทางวัฒนธรรมย่อมแสดงออกถึงความรู้สึกใส่ใจและให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น สิ่งนี้ย่อมนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีในทางตรงกันข้าม หากบุคคลขาดความแวดไวทางวัฒนธรรมก็มีโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสม สร้างความอึดอัดและไม่เข้าใจระหว่างกัน และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในอนาคต (พจนีย์ หนักทอง, 2561: 34-35) จากงานวิจัยเรื่อง โรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรม: นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐไทยในสังคมพหุวัฒนธรรม ของจิตติมา อพัทธนานนท์ (2561: 107-108) พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุหรือวัฒนธรรมที่มองเห็น (Visible culture) เช่น อาหาร เครื่องแต่งกาย วันสำคัญ เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำเสนอวัฒนธรรมแบบแยกส่วนและวัฒนธรรมในฐานะเป็นสิ่งที่ตายตัวในด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนส่วนใหญ่สอนให้นักเรียนเป็นผู้รับความรู้ (Passive learners) โดยจดบันทึกหรืออ่านตามสิ่งที่ครูบอกหรือตามเนื้อหาในแบบเรียน นักเรียนไม่มีโอกาสนำสิ่งที่ตนเองพบเจอในชีวิตประจำวันหรือปัญหาของชุมชนมาสร้างเป็นความรู้ (Knowledge construction) ทำให้ขาดการเชื่อมโยงความรู้อันวิถีชีวิตของนักเรียน

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวงานวิจัยนี้จึงได้มุ่งศึกษาความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนำผลที่ได้จากการศึกษามาพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อันจะส่งผลให้เกิดการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความแวดไวทางวัฒนธรรมชัดเจนมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมให้ครูผู้สอนสังคมศึกษาสามารถนำตัวบ่งชี้ที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้กำหนดเป็นเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิด

ความแหว่ทางวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถอยู่ร่วมกับผู้คนในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างมีสันติสุข

2. คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบความแหว่ทางวัฒนธรรมมีองค์ประกอบ และแต่ละองค์ประกอบมีตัวบ่งชี้ใดบ้าง
2. โมเดลการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่
3. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความแหว่ทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับใด

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรม
3. เพื่อศึกษาความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. สมมติฐานการวิจัย

1. องค์ประกอบความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 2 เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม องค์ประกอบที่ 3 ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 4 ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แตกต่าง องค์ประกอบที่ 5 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์
2. โมเดลการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการทำแบบสอบถามความแวดไวทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 225,289 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มย่อย (Stratified Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 ใช้สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ประกอบด้วย 1) โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริย์ 2) โรงเรียนวัดอินทาราม 3) โรงเรียนที่ปิงกรวิทยาพัฒนา (ทวิวัฒนา) ๗ 4) โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล 5) โรงเรียนพุทธจักรวิทยาคม 6) โรงเรียนสุขุมนวพันธ์อุบลรัตน์ 7) โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 และ 8) โรงเรียนวัดสุทธิวาราม จำนวน 6,147 คน และกลุ่มที่ 2 ใช้สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ประกอบด้วย 1) โรงเรียนศิลาจารย์พิพัฒน์ 2) โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน 3) โรงเรียนวัดราชบพิธ 4) โรงเรียนโยธินบูรณะ 5) โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม 6) โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง 7) โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุบลรัตน์) 8) โรงเรียนเตรียมอุดมพัฒนาการ จำนวน 6,826 คน รวมจำนวนทั้งหมด 12,973 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ

องค์ประกอบของความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 ด้านตามแนวคิดของ Chen & Starosta (2000) ประกอบไปด้วย

- 1) การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement)
- 2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)
- 3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence)
- 4) ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แตกต่าง (Interaction enjoyment)
- 5) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness)

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความแวดไวทางวัฒนธรรม หมายถึง การให้ความสำคัญและตระหนักถึงความเหมือนและความต่างทางวัฒนธรรมโดยไม่ตัดสินคุณค่า รักษาและภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเองและพอใจในความแตกต่าง แสดงออกกับบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมอันนำไปสู่ความเข้าใจและเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย

1.1 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement) หมายถึง การเข้าร่วมของบุคคลในการตัดสินใจดำเนินการ ร่วมคิด ร่วมฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสำรวจปัญหา ร่วมลงทุน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาและร่วมประเมินผลในกิจการใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.2 การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences) หมายถึง การแสดงออกถึงการให้เกียรติและเคารพผู้อื่นด้วยความเต็มใจอย่างซาบซึ้งและระลึกถึงวัฒนธรรมอื่น

1.3 ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากแรงขับภายในตนเองเป็นการแสดงออกของอารมณ์ภายในที่เป็นผลมาจากความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง แม้จะอยู่ในบริบทที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

1.4 ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แตกต่าง (Interaction enjoyment) หมายถึง การรับรู้ว่าชีวิตขณะนั้นมีประสบการณ์ทางอารมณ์ที่ดี น่าพึงพอใจและน่าปรารถนา อันเป็นภาวะที่ทำให้บุคคลประเมินตนเองว่ามีความสุขโดยรู้สึกยินดีเมื่ออยู่ร่วมกับผู้คนที่หลากหลายและพึงพอใจต่อสถานการณ์ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

1.5 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness) หมายถึง การให้ความสนใจกับความต้องการจำเป็นหรือความรู้สึกของผู้อื่นโดยพิจารณาอย่างระมัดระวังและให้ความใส่ใจกับบุคคลอื่น

2. การพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการที่เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดนิยาม วัตถุประสงค์ ตรวจสอบคุณภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวบ่งชี้ที่แสดงออกถึงองค์ประกอบต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นไปที่การวัดองค์ประกอบทางด้านจิตพิสัย ลักษณะของข้อมูลจึงเป็นการตอบคำถามที่สอบถามเกี่ยวกับระดับของความแวดไวทางวัฒนธรรม 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ 2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ 4) ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แตกต่าง และ 5) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบ หมายถึง วิธีการทางสถิติเพื่อจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันให้รวมกันเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ตัวแปรที่มีลักษณะใกล้เคียงกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก แต่ถ้าตัวแปรมีลักษณะที่แตกต่างกันจะมีความสัมพันธ์กันน้อยหรือไม่มีความสัมพันธ์กันเลย โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบมี 2 วิธีดังนี้

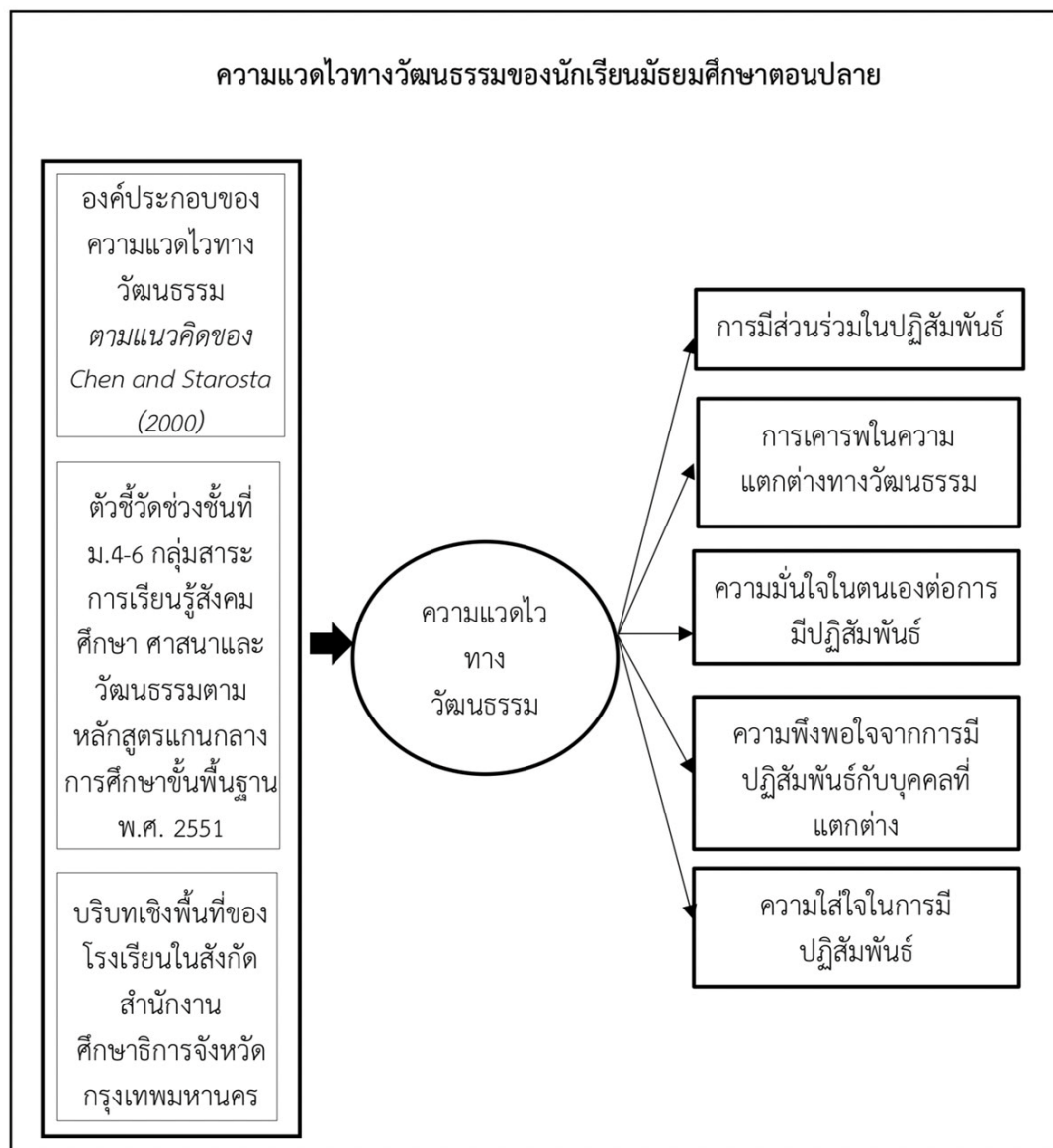
3.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) หมายถึง การสำรวจองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรที่สังเกตได้เพื่อจัดกลุ่มขององค์ประกอบ

3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) หมายถึง การตรวจสอบและยืนยันผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจที่พิจารณาความสอดคล้องระหว่างผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจกับข้อมูลเชิงประจักษ์และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่าน้ำหนักองค์ประกอบกับตัวบ่งชี้

4. นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบความแวดไวดทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 2 เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม องค์ประกอบที่ 3 ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 4 ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แตกต่าง และองค์ประกอบที่ 5 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Chen and Starosta, 2000: 4) แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดไวดทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีรายละเอียดดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

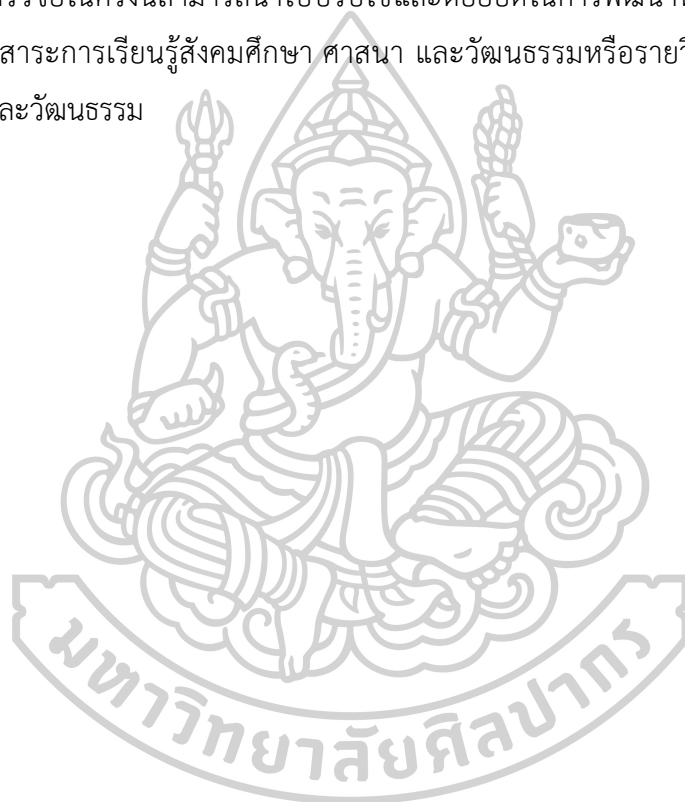
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

8. ประโยชน์ที่ได้รับ

1. การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ช่วยให้ครูผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสามารถนำไปส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดความแหว่ทางวัฒนธรรม

2. การวิจัยในครั้งนี้ได้ตัวบ่งชี้ความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้สนใจสามารถนำผลวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศที่จะใช้ในการศึกษาหรือพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนต่อไป

3. การวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปปรับใช้และต่อยอดในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมหรือรายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในเชิงพหุสังคมและวัฒนธรรม

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความแหว่ทางวัฒนธรรม
 - 1.1 ความหมายและมโนทัศน์ของวัฒนธรรม
 - 1.2 ความหมายของความแหว่ทางวัฒนธรรม
 - 1.3 องค์ประกอบของความแหว่ทางวัฒนธรรม
 - 1.4 ความสำคัญของความแหว่ทางวัฒนธรรม
 - 1.5 แนวทางการพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรม
 - 1.6 การวัดและประเมินความแหว่ทางวัฒนธรรม
2. การพัฒนาผู้เรียนด้านจิตพิสัยและความแหว่ทางวัฒนธรรม
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ทางจิตใจและอารมณ์
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้
 - 3.1 ลักษณะของตัวบ่งชี้
 - 3.2 ประเภทของตัวบ่งชี้
 - 3.3 ลักษณะของตัวบ่งชี้ที่ดี
 - 3.4 การพัฒนาตัวบ่งชี้
4. บริบทโรงเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในประเทศ

1. ความแหว่ไวกางวัฒนธรรม

1.1 ความหมายและมโนทัศน์ของวัฒนธรรม

รากศัพท์ของคำว่า วัฒนธรรม (Culture) ที่มาจากภาษาละตินนั้นบ่งบอกความหมายที่เข้าใจกันอยู่ในปัจจุบันนั้นคือมีความหมายว่า การเพาะปลูก (Cultivation) หรือการรอกงาม ความหมายนี้มักใช้ในทางการเกษตร เช่น การเพาะเลี้ยง (Culture) ส่วนในภาษาอังกฤษและโรมันใช้คำว่า วัฒนธรรม หรือ Culture ในความหมายว่า การทำให้ดีขึ้นทางสังคม (Social refinement) จนกระทั่งศตวรรษที่ 19 แนวคิดที่ว่าด้วยวัฒนธรรมจึงถูกนำมาใช้ในความหมายว่า ชุดของคุณลักษณะของสังคมมนุษย์ที่กำกับพฤติกรรมของมนุษย์ (ชูศักดิ์ วิทยาคัด, 2561: 120)

เนื่องจากวัฒนธรรมมีความหมายกว้างมาก ดังนั้นบริบททางวัฒนธรรมจึงมีอาณาเขตกว้างขวางเช่นเดียวกัน ในทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรมมีความหมายว่า ทุกอย่างที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการในการดำรงชีวิตโดยมีการสั่งสม ปรับปรุง และส่งต่อสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นถือว่าเป็นวัฒนธรรมทั้งสิ้น สรุปได้ว่า “วัฒนธรรมเป็นสิ่งแวดลอมที่มนุษย์สร้างขึ้น” ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญคือ 1) ส่วนที่เป็นรูปธรรม เช่น เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง วิธีการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ลักษณะความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อกัน รวมถึงวิธีการจัดการกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย 2) ส่วนที่เป็นนามธรรมหรือที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ เช่น กฎเกณฑ์ กฎหมาย แบบแผน ศีลธรรมขนบประเพณี ประวัติศาสตร์ ค่านิยม คุณธรรม ศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทูทางสังคม เป็นต้น วัฒนธรรมของชนกลุ่มหนึ่งมักแตกต่างจากชนอีกกลุ่มหนึ่ง (ชาย โพธิสิตา, 2562: 94)

การนิยามความหมายของคำว่า วัฒนธรรมนั้นมีอย่างหลากหลาย ไม่หยุดนิ่ง และมีพลวัตเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของกาลเทศะและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นบริบททางสังคมวัฒนธรรมใหม่ ๆ ของผู้คนในแต่ละยุคแต่ละสมัย ในปี ค.ศ. 1952 ได้มีการสำรวจงานเขียนด้านมานุษยวิทยาโดยนักมานุษยวิทยาชื่อ Alfred Kroeber และ Clyde Kluchohn ที่ได้สืบค้นความหมายของคำว่าวัฒนธรรม พบว่ามีการนิยามคำว่าวัฒนธรรมมากถึง 200 ความหมาย แต่มีจุดร่วมกันของความหมายที่มีความใกล้เคียงกันถึง 164 ความหมาย ทั้งสองคนจึงประมวลได้ว่า “วัฒนธรรมประกอบด้วยแบบแผนทั้งที่ปรากฏชัดเจนหรือแฝงเร้นอยู่ของพฤติกรรมที่ได้มาและถ่ายทอดไปโดยสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนของการสัมฤทธิ์ผลสูงสุดของกลุ่มคน รวมตลอดถึงสิ่งที่ปรากฏอยู่ในผลผลิต หัวใจสำคัญของวัฒนธรรมประกอบด้วยความคิดดั้งเดิมที่เกิดขึ้นมาและได้รับการเลือกสรรและโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณค่าที่มาพร้อมกัน ระบบวัฒนธรรมอีกแห่งหนึ่งอาจหมายถึงผลของการกระทำ แต่อีกแห่งหนึ่งก็อาจจะหมายถึงสิ่งที่เป็นเงื่อนไขให้เกิดการกระทำอื่น ๆ อีก” (Kroeber and Clyde, 1952: 181)

Edward B. Tylor นักมานุษยวิทยาชาวอังกฤษซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นคนแรก ๆ ที่พยายามจะนิยามความหมายของคำว่าวัฒนธรรม ได้นิยามความหมายของคำว่าวัฒนธรรมไว้ในหนังสือ Primitive Culture ว่าเป็นองค์รวมที่ซับซ้อนของระบบความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม

กฎหมาย ประเพณี ตลอดจนความสามารถและอุปนิสัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลจากการที่คน ๆ นั้นเป็นสมาชิกของสังคมนั้น ๆ (Edward B. Tylor, 1958: 97)

Gooderham and Norghaug (2002: 48) ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นกลุ่มของความเชื่อหรือค่านิยมที่มีร่วมกันที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์กันโดยทั่วไประหว่างสมาชิกในสังคมของตน

Muareen Guirdham (2005: 43) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นระบบของความเข้าใจของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอันได้รับการถ่ายทอดหลอมมาจากประสบการณ์ร่วมกันของตนในสังคมหรือประวัติศาสตร์ที่มีร่วมกัน

วัฒนธรรม คือ โลกทัศน์ ค่านิยม และคุณสมบัติอื่น ๆ ของกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมกลุ่มอื่น ๆ แนวคิดนี้เป็นแนวคิดหลักในเรื่องวัฒนธรรมของสำนักมนุษยวิทยาอเมริกันมาตั้งแต่อดีตซึ่งเป็นแนวคิดของ Franz Boas (1858-1942) แนวคิดนี้ถูกวิจารณ์อย่างหนัก โดยเฉพาะความคิดที่ว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีร่วมกันทั้งหมด เป็นการเอาสิ่งที่แตกต่างกันมาเหมารวมกันว่าเป็นอย่างเดียวกันมากเกินไป ในเมื่อความแตกต่างทางสังคมและความเหลื่อมล้ำในสังคมมีมากมายเช่นนี้ จะพูดได้อย่างไรว่าคนทุกคนในสังคมใดสังคมหนึ่งมีโลกทัศน์และทัศนคติที่มีต่อโลกเหมือนกันหมด นอกจากนั้นแล้วการที่แนวคิดวัฒนธรรมแบบนี้ปราศจากความแบ่งแยกแตกต่าง แต่มีความเป็นหนึ่งเดียวกันทำให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับความคิดที่บรรยายสังคมด้วยการบ่งชี้ลักษณะพื้นฐานอย่างเดียวซึ่งเรียกว่า สารัตถนิยม (Essentialism) เช่น คนญี่ปุ่นมีวินัย คนไทยชอบสนุก ฯลฯ ดังนั้น Clifford Geertz นักมนุษยวิทยาชาวอเมริกันได้ให้ข้อเสนอว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่บ่งชี้ถึงรูปแบบของความหมาย (Pattern of meaning) ที่ได้รับสืบทอดกันมาในรูปของสัญลักษณ์เป็นระบบของแนวคิดที่ได้รับสืบทอดกันมา (Inherited conception) และแสดงออกในรูปของสัญลักษณ์ซึ่งผู้คนใช้ในการติดต่อสื่อสาร เก็บรักษาไว้ และพัฒนา เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับชีวิตและทัศนคติที่มีต่อชีวิต (อคิน รพีพัฒน์, 2551: 64-67)

สำหรับคำว่า “วัฒนธรรม” ในภาษาไทยเป็นคำที่ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงบัญญัติขึ้นโดยนำคำภาษาบาลีมารวมกับภาษาสันสกฤต คือ “วัฒนธรรม” มาจากคำว่า “วฒฺน” ในภาษาบาลี แปลว่า ความเจริญงอกงาม และ “ธรรม” มาจากคำว่า “ธฺม” ในภาษาสันสกฤต แปลว่าสภาพที่เป็นอยู่จริง รวมความแล้วจึงหมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม ถ่ายทอดกันไว้ เอาอย่างกันได้ (พระเจ้าวรวงศ์เธอฯ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์, 2519: 32) คำว่า วัฒนธรรมถูกใช้อย่างเป็นทางการครั้งแรกในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม อันเป็นยุคแห่งการประกาศนโยบายสร้างชาติ หรือ รัฐนิยม โดยจอมพล ป. พิบูลสงครามต้องการแก้ไขวัฒนธรรมให้เป็นเครื่องแสดงความเป็นอารยะของชาติไทย ได้ตราพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติฉบับแรกขึ้น

เมื่อปี พ.ศ. 2483 และฉบับที่ 2 ในปี พ.ศ. 2485 และต่อมาแก้ไขเป็นพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 กำหนดให้มีสภาวัฒนธรรมแห่งชาติเพื่อที่จะกำกับดูแลในเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม อันนำไปสู่ข้อกำหนดในการแต่งกาย การสวมหมวก การสวมรองเท้า การห้ามอาบน้ำในที่สาธารณะ และการยกเลิกการกินหมากพลู โดยพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมดังนี้

วัฒนธรรม หมายความว่า ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

พระยาอนุমানราชชน (อ้างถึงใน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2531: 45-48) ได้ให้คำนิยามของคำว่าวัฒนธรรมไว้หลายความหมายด้วยกัน เช่น 1) สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตหรือส่วนรวม ถ้ายทอดกัน เอาอย่างกันได้ 2) เป็นผลผลิตของมนุษย์ส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อกันเป็นประเพณีกันมา 3) ความรู้สึก ความคิด ความประพฤติ และกิริยาอาการหรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวมลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกันและสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบ ประเพณี เป็นต้น 4) มรดกแห่งสังคมซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม เป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้จากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา

สุพัตรา สุภาพ (2536: 99) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

อมรา พงศาพิชญ์ (2547: 25) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้นมิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ โดยอาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของหรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรม ความคิด วิธีการและระบบการทำงาน

ชัยรัตน์ โตศิลา (2549: 13) ได้สรุปความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมอันเป็นผลรวมที่เกิดจากการเรียนรู้และยังสามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งได้จึงเป็นการแสดงออกถึงวิถีชีวิตของกลุ่มคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้นวัฒนธรรมมีความหมายที่กว้างและซับซ้อน ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของวัฒนธรรมได้ว่า เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งรูปธรรมและนามธรรม ได้รับความรู้ถ่ายทอดหลอมมาจากประสบการณ์ร่วมกันของคนในสังคมจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อความเจริญงอกงามของวิถีชีวิตและสังคม

1.2 ความหมายของความแหวทางวัฒนธรรม

ความแหวทางวัฒนธรรม ความแหวทางวัฒนธรรมหรือความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม (Cultural Sensitivity) เป็นคำที่มีผู้นิยามไว้แตกต่างกันออกไป ในวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า ความแหวทางวัฒนธรรม เป็น 1 ใน 5 องค์ประกอบของสมรรถนะทางวัฒนธรรม โดยองค์ประกอบของสมรรถนะทางวัฒนธรรมนั้น ประกอบด้วย 1. การเผชิญวัฒนธรรม (Cultural Encounter) 2. ความตระหนักเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Cultural Awareness) 3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Cultural Knowledge/Understanding) 4. ความความอ่อนไหวทางวัฒนธรรมหรือความแหวทางวัฒนธรรม (Cultural Sensitivity) 5. ความปรารถนาทางวัฒนธรรม (Cultural Desire) (Chang, 2007 อ้างถึงใน อรุพร ศิริวิษยาภรณ์, 2561: 1209)

ในช่วงแรกของการศึกษา ความแหวทางวัฒนธรรมเป็นศัพท์ที่ใช้ในบริบททางการสาธารณสุขและการพยาบาลก่อนที่จะมีการนำมาใช้ในวงการศึกษ จากการศึกษาความหมายของความแหวทางวัฒนธรรม นักวิชาการได้นำเสนอคำนิยามของความแหวทางวัฒนธรรมไว้ 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่นิยามความแหวทางวัฒนธรรม ในลักษณะความสามารถทางปัญญา อารมณ์ และพฤติกรรมในการจัดการกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในขณะที่กลุ่มที่ 2 ให้คำจำกัดความความแหวทางวัฒนธรรมในลักษณะของความสามารถทางจิตพิสัย (Affective Domain) ที่เป็นผลมาจากการศึกษาที่บุคคลมีความรู้และมีความตระหนักทางวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมทางวัฒนธรรมที่เหมาะสม

กลุ่มที่ 1 ให้คำนิยามความแหวทางวัฒนธรรมในลักษณะของความสามารถทางปัญญา อารมณ์และพฤติกรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Hart and Burks (1972: 75-97) พิจารณาความแหวทางวัฒนธรรมว่าเป็นรูปแบบของความเชื่อที่มีผลต่อพฤติกรรม (Mind-set) โดยเสนอว่า บุคคลที่มีความแหวทางวัฒนธรรมจะต้องสามารถยอมรับความซับซ้อนที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคลได้ หลีกเลี่ยงการสื่อสารที่ขาดความยืดหยุ่น เห็นคุณค่าของความคิดที่ได้รับการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และอดทนต่อการแสวงหาข้อมูลด้วยความตั้งใจ ในมุมมองของ Hart and Burks ความแหวทางวัฒนธรรมปรากฏอยู่ในการปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรมทั้งด้านความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคล

Bhawuk and Brislin (1992: 415) เสนอว่า ความแหวทางวัฒนธรรมเป็นปฏิกริยาของบุคคลที่มีต่อวัฒนธรรมอื่น ซึ่งสามารถคาดการณ์จากความสามารถของบุคคลในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างประสบความสำเร็จ จากแนวคิดนี้ความแหวทางวัฒนธรรมจึงมีลักษณะเป็นกลุ่มของทักษะที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเกิดประสิทธิภาพ

Orlandi (1992: 7) ได้นิยามความแวดไวทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นกลุ่มของทักษะและความรู้ระหว่างบุคคลที่ช่วยให้บุคคลสามารถมีความเข้าใจและซาบซึ้งในความเหมือนและความต่างทางวัฒนธรรมทั้งภายในกลุ่ม ท่ามกลางหรือระหว่างกลุ่ม

Bennett (2001: 23) เสนอว่าความแวดไวทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการพัฒนา (Developmental Process) ที่บุคคลสามารถพัฒนาตนเองทางด้านความคิด อารมณ์และพฤติกรรม จากขั้นการตัดสินผู้อื่นตามมาตรฐานของตนเองหรือขั้นชาติพันธุ์นิยม (Ethnocentric Stage) ไปสู่ขั้นเปิดใจยอมรับวัฒนธรรมอื่นหรือขั้นชาติพันธุ์สัมพันธ์ (Ethnorelative Stage) รูปแบบพัฒนาการของความแวดไวทางวัฒนธรรมต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของ Bennett เป็นแนวคิดที่ไม่ได้มุ่งพัฒนาโดยการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ความรู้สึกเท่านั้นแต่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถด้านความคิดและพฤติกรรมเพื่อให้เกิดสมรรถนะในการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ Bennett ได้เสนอเพิ่มเติมว่า ความแวดไวทางวัฒนธรรมเป็นความสามารถของบุคคลในการพัฒนาตนเองทางด้านความคิด สติปัญญาและอารมณ์ จากระดับปฏิเสธ (Denial Stage) ไปสู่ระดับบูรณาการ (Integration Stage) บุคคลที่มีความแวดไวทางวัฒนธรรมจะสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนเอง ในขณะที่เพลิดเพลินกับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม สามารถเอาชนะปัญหาที่เกิดจากการปฏิเสธหรือการไม่ยอมรับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม โดยยังรักษามุมมองทางด้านวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้ และพัฒนาความสามารถทางด้านอารมณ์ของตนเองให้สามารถยอมรับและปรับตัวเข้ากับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมได้

NACHC Community Health Corps (2008: 2) เสนอว่าความแวดไวทางวัฒนธรรมประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่บุคคลหรือระบบให้บริการบนพื้นฐานตามความเหมาะสมทางด้านวัฒนธรรม ความแวดไวทางด้านวัฒนธรรมช่วยให้บุคคลมีความเคารพ เห็นอกเห็นใจต่อผู้คนที่ทุกเชื้อชาติ ชนชั้น ชาติพันธุ์ ศาสนา และพื้นฐานทางศีลธรรม และปฏิบัติต่อกันอย่างเห็นคุณค่า

Foronda (2008: 2) ผู้ศึกษาความแวดไวทางวัฒนธรรมในมุมมองของการพยาบาล ได้ให้ความหมายของความแวดไวทางวัฒนธรรมว่า เป็นการที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความเคารพและการปรับตัวให้เหมาะสมกับผู้อื่น หลังจากที่บุคคลตระหนักถึงตนเองและเผชิญหน้ากับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม

กลุ่มที่ 2 นำเสนอความหมายของความแวดไวทางวัฒนธรรมในลักษณะของความสามารถทางจิตพิสัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Bronfenbrenner, Harding and Gallwey (1958) เป็นนักวิชาการกลุ่มแรกที่สนใจศึกษาความแวดไวทางวัฒนธรรม โดยพวกเขาเสนอว่าความแวดไวทางวัฒนธรรม คือ ความสามารถในการแยกแยะวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านพฤติกรรม การรับรู้ และความรู้สึกเพื่อให้บุคคลสามารถวิเคราะห์แนวทางการปรับตัวให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมเหล่านั้น ความแวดไวมี 2

ลักษณะ ลักษณะแรกคือ การมีความรู้และความตระหนักในบรรทัดฐานทางสังคมที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มตน และลักษณะที่สองคือ การมีความแหว่ไระหว่างบุคคล (Interpersonal Sensitivity) ซึ่งเป็นความสามารถในการแยกแยะพฤติกรรมและการรับรู้หรือความรู้สึกของบุคคลที่แตกต่างกันออกไป

Chen and Starosta (1996: 360) ได้ให้ความหมายของความแหว่ไระทางวัฒนธรรมในลักษณะของความต้องการทางอารมณ์โดยนกล่าว่า “ความแหว่ไระทางวัฒนธรรมคือ ความต้องการทางอารมณ์ของแต่ละบุคคลที่จะทำความเข้าใจ ซาบซึ้ง และยอมรับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม” ความแหว่ไระทางวัฒนธรรมนับเป็นมิติหนึ่งของสมรรถนะในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยที่สมรรถนะในการสื่อสารทางวัฒนธรรมประกอบด้วยความสามารถ 3 ด้าน ได้แก่ ปัญญา ความรู้สึก และพฤติกรรม 1) ความสามารถด้านปัญญา คือ ความตระหนักระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Awareness) 2) ความสามารถทางด้านความรู้สึก คือ ความแหว่ไระทางวัฒนธรรม (Intercultural Sensitivity) 3) ความสามารถทางด้านพฤติกรรม คือ ประสิทธิภาพหรือความชำนาญระหว่างวัฒนธรรม

ต่อมา Chen and Starosta (1997: 5) ได้ปรับปรุงความหมายของความแหว่ไระทางวัฒนธรรมเป็น “ความสามารถของแต่ละบุคคลในการพัฒนาอารมณ์ทางบวกที่มีต่อความเข้าใจและความซาบซึ้งในความแตกต่างทางวัฒนธรรมซึ่งช่วยให้เกิดการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม” ความแหว่ไระทางวัฒนธรรมจึงมีลักษณะเป็นพลวัตร

ต่อมาในปี ค.ศ. 2000 Chen and Starosta (2000: 4) ได้ให้คำจำกัดความ ความแหว่ไระทางวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ว่า “เป็นความสามารถของบุคคลที่ยังคงอัตลักษณ์ของตนและมีความพอใจกับความแตกต่าง มีความพยายามที่จะรักษามุมมองที่มีต่อโลกของตนเอาไว้ และสามารถยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมด้วยความเข้าใจ”

Stafford et al. (1997) ได้ให้ความหมายของความแหว่ไระทางวัฒนธรรมว่าเป็นความตระหนักว่าความเหมือนหรือแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มิอยู่และส่งผลต่อค่านิยม การเรียนรู้และพฤติกรรมของบุคคล

National Maternal and Child Health Resource Center on Cultural Competence (1997) ได้ให้ความหมายของความแหว่ไระทางวัฒนธรรมว่า เป็นการรับรู้ว่ามี ความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันด้านวัฒนธรรม โดยไม่มีการกำหนดค่านิยมที่มีต่อความแตกต่าง และคล้ายคลึงกันทางด้านวัฒนธรรม โดยไม่มีการกำหนดค่านิยมที่มีต่อความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมนั้นลงไปว่าดีกว่าหรือแยกว่า ถูกหรือผิด ดังนั้นความแหว่ไระทางวัฒนธรรมจึงเป็นความตระหนักถึงความเหมือนและความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม

Lister (1999: 104) ได้ให้ความหมายของความแหว่ไทางวัฒนธรรมว่า เป็นการแสดงออกซึ่งความสนใจที่มีต่อการแสดงออกหรือการปฏิบัติของบุคคลในวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง และพัฒนามาเป็นความตระหนักในวัฒนธรรมและอิทธิพลที่มาต่อการแสดงออกของบุคคลต่อวัฒนธรรมนั้น

Hammer, Bennett and Wiseman (2003: 423) ได้ให้ความหมายของความแหว่ไทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นความต้องการในการเรียนรู้วัฒนธรรมอื่น สังเกตและทำความเข้าใจความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและเต็มใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนด้วยความเคารพในวัฒนธรรมอื่น

Fritz et al. (2005: 54) ได้ให้ความหมายของความแหว่ไทางวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการรับและส่งสัญญาณทางอารมณ์ในทางบวก ก่อน ระหว่างและหลังการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัฒนธรรม ซึ่งการตอบสนองอารมณ์ทางบวกจะนำไปสู่ความเข้าใจและความเคารพในความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม

พจนีย์ หนักทอง (2561: 23) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความแหว่ไทางวัฒนธรรม คือ การแสดงความสนใจและให้ความสำคัญกับความเหมือนและความต่างทางด้านวัฒนธรรมโดยไม่ตัดสินคุณค่าของวัฒนธรรมนั้น อันนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมในการสื่อสารกับบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

การศึกษาความหมายของความแหว่ไทางวัฒนธรรมข้างต้น สรุปได้ว่า ความแหว่ไทางวัฒนธรรม คือ การให้ความสำคัญและตระหนักถึงความเหมือนและความต่างทางด้านวัฒนธรรมโดยไม่ตัดสินคุณค่า รักษาและภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเองและพอใจในความแตกต่าง แสดงออกกับบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม อันนำไปสู่ความเข้าใจและเคารพในความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม

1.3 องค์ประกอบของความแหว่ไทางวัฒนธรรม

Chen and Starosta (2000: 4) ได้ให้คำจำกัดความความแหว่ไทางวัฒนธรรมว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่ยังคงอัตลักษณ์ของตนและมีความพอใจกับความแตกต่าง มีความพยายามที่จะรักษามุมมองที่มีต่อโลกของตนเอาไว้ และสามารถยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมด้วยความเข้าใจ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1.3.1 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement) หมายถึง การเป็นห่วงเป็นใยในความรู้สึกของผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความเต็มใจของผู้เข้าร่วมในการสื่อสารและเปิดใจต่อผู้คนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Chen and Starosta, 2000: 4) การเปิดใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม (Cultural Open-mindedness) นั้นเป็นความสนใจและต้องการเรียนรู้ในวัฒนธรรมอื่น (พจนีย์ หนักทอง, 2561: 29) และสิ่งที่จำเป็นต้องมี

ก่อนเกิดความแวดวาทงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ความหลากหลาย (Diversity) ความตระหนัก (Awareness) และการเผชิญหน้า (Encounter) (Foranda, 2008) การเข้าร่วมของบุคคลต่าง ๆ ในการตัดสินใจ การดำเนินการ ร่วมคิด ร่วมฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสำรวจปัญหา ร่วมลงทุน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาและร่วมประเมินผล ในกิจการใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อพัฒนาความสามารถของตนและเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตตามวัตถุประสงค์ที่กลุ่มบุคคลได้ร่วมกำหนดไว้ (พงศ์พันธ์ แก้วหาวงษ์, 2550: 40) และยังเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผลการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ประโยชน์ในด้านการนำเอาความรู้ความสามารถและทักษะของคนในองค์กรหรือท้องถิ่นแล้วต่อกรณีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553: 16) โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ดังต่อไปนี้

- 1) เปิดใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม
- 2) มีส่วนร่วมกับผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้วยความเข้าใจ

1.3.2 เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences) หมายถึง การปรับตัวให้สอดคล้องหรือมีความอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม มันถูกออกแบบมาเพื่อวัดการยอมรับตนเอง ความรู้สึกในการยอมรับตนเองเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคคลในการรับมือกับความเครียดทางจิตใจและความแปลกแยกในกระบวนการสื่อสารทางวัฒนธรรม การยอมรับในตนเองเป็นการเสริมสร้างอารมณ์ทางบวกต่อการจดจำและเคารพความแตกต่างของสถานการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้อง (Chen and Starosta, 2000: 4) และการแสดงออกซึ่งการให้เกียรติและเคารพผู้อื่น เป็นความเต็มใจในการแสดงความซาบซึ้งหรือความระลึกถึงวัฒนธรรมอื่น แม้ว่าบุคคลจะมีค่านิยมหรือความเข้าใจที่ต่างกันออกไปในสถานการณ์นั้น ๆ แต่ละคนอาจมีความคิดที่แตกต่างกัน แต่ก็แตกต่างกันได้ด้วยความเคารพในวัฒนธรรมของผู้อื่น บุคคลพึงเรียนรู้ค่านิยมของผู้อื่นไปด้วย การแสดงออกซึ่งการเคารพและยอมรับในวัฒนธรรมของผู้อื่นจะช่วยสร้างพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม นำไปสู่สังคมที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข (Foranda, 2008) โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ดังต่อไปนี้

- ยอมรับในวัฒนธรรมของตนเองแม้อยู่ในบริบทที่แตกต่างทางวัฒนธรรมและไม่ตัดสินคุณค่าของวัฒนธรรมอื่น

1.3.3 ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence)

หมายถึง ประเมินว่าผู้เข้าร่วมรู้สึกมั่นใจอย่างไรในบริบทระหว่างวัฒนธรรม (Chen and Starosta 2000: 4) พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลที่เกิดจากแรงขับภายในตนเป็นการแสดงออกของอารมณ์ภายในที่เป็นผลมาจากความรู้สึกที่มีคุณค่าในตนเอง (Yoder & Proctor, 1918: 3) โดย

Nathaniel Branden (1983: 3-10) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไว้ดังนี้

- 1) มีใบหน้าท่าทาง วิธีการพูดและการเคลื่อนไหวที่แจ่มใส ร่าเริง มีชีวิตชีวา
- 2) สามารถพูดถึงความสำเร็จหรือข้อบกพร่องของตนเองอย่างตรงไปตรงมาและจริงใจ
- 3) สามารถเป็นผู้ให้และผู้รับคำสรรเสริญ การแสดงออกถึงความรักและความซาบซึ้งต่าง ๆ
- 4) สามารถเปิดใจรับคำตำหนิและไม่ทุกข์ร้อนเมื่อมีผู้กล่าวถึงความผิดพลาดต่าง ๆ
- 5) คำพูดและการเคลื่อนไหวมีลักษณะไม่วิตกกังวลเป็นไปตามธรรมชาติ
- 6) มีความกลมกลืนเป็นอย่างดีระหว่างคำพูด การกระทำ การแสดงออกและการเคลื่อนไหว
- 7) มีทัศนคติที่เปิดเผย อยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับแนวคิดและประสบการณ์ใหม่และโอกาสใหม่ ๆ
- 8) สามารถที่จะสนุกสนานกับชีวิตทั้งของตนเองและผู้อื่น
- 9) มีทัศนคติที่ยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อสถานการณ์หรือสิ่งที่ท้าทาย
- 10) มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
- 11) สามารถเป็นตัวของตัวเองแม้ตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่กดดัน โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ดังต่อไปนี้

- แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตนเองแม้อยู่ในบริบทที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

1.3.4 ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แตกต่าง (Interaction enjoyment) หมายถึง เกี่ยวข้องกับปฏิริยาเชิงบวกและปฏิริยาเชิงลบของผู้เข้าร่วมต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Chen and Starosta, 2000: 4) ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อการดำเนินชีวิตของตนเองโดยเกิดจากที่เขาประเมินสถานการณ์ได้ทั้งหมดในขณะนั้น เมื่อบุคคลบอกว่ามีความสุข นั้นหมายถึง บุคคลรับรู้ชีวิตขณะนั้นมีประสบการณ์ทางอารมณ์ที่ดี มีความน่าพึงพอใจและน่าปรารถนา อันเป็นภาวะที่ทำให้บุคคลประเมินตนเองว่ามีความสุข (Veenhoven, 1995: 2-3) โดยความสุขตามแนวคิดของ Argyle (1991: 77-95) ประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) องค์ประกอบทางความคิด (cognitive components) เป็นการประเมินความสุขโดยการใช้ความคิดในการตัดสินหรือประเมินในรูปของความพึงพอใจ ซึ่งเป็นการประเมินแบบสรุปรวมว่า เหตุการณ์ กิจกรรมหรือสภาพแวดล้อมนั้นมีความสุขหรือไม่
- 2) องค์ประกอบทางอารมณ์ (affective components) เป็นการประเมินความสุขโดยใช้ประสบการณ์ทางความรู้สึกคือการประเมินความสุขในแง่ของอารมณ์ทางบวกและอารมณ์ทางลบ โดยอารมณ์ทางบวก (positive affect) มีมิติทางอารมณ์ 3 ด้าน มิติที่ 1 ความสุขใจ (joy) และความยินดี (elation) จัดเป็นมิติหลักของอารมณ์ทางบวก ซึ่งจะสัมพันธ์กับใบหน้าที่ยิ้มแย้ม มีความยินดีในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น มีความรู้สึกของการยอมรับ มีความมั่นใจในตนเอง เป็นกันเอง และมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ มิติที่ 2 ความรู้สึกตื่นเต้น (excitement) และความสนใจ (interest) ถ้าความตื่นเต้นบวกกับความยินดีก็จะเป็นความสุขที่มีระดับเข้มข้นมากกว่าความยินดีหรือสุขใจธรรมดา ความพึงพอใจ (contentment) ความผ่อนคลาย (relaxation) ความรู้สึกสบาย (comfort) เป็นอารมณ์ทางบวกที่มีระดับความเข้มข้นต่ำกว่าอารมณ์ตื่นเต้น มิติที่ 3 ความรู้สึกซึมซับ (absorption) ความอึ้งอัม

(intense joy) ความสิ้นไหว (spontaneity) เป็นมิติอารมณ์ที่มีความเข้มข้นสูงเป็นประสบการณ์ทางอารมณ์ที่มีความลึกซึ้ง (intensity or depth of experience) เป็นประสบการณ์ทางอารมณ์เดียวกับที่มาร์ชโลว์ (Maslow) เรียกว่า “peak experience” โรเจอร์ส (Roger) เรียกว่า “fully functional person” อัลพอร์ต (Allport) เรียกว่า “maturity” ซึ่งอารมณ์ทางบวกมิตินี้ เกิดจากการทำกิจกรรมประเภทการฟังดนตรี การอ่านหนังสือ และการชื่นชมความสวยงามของธรรมชาติ บุคคลที่จะมีความรู้สึกระดับนี้เป็นความรู้สึกจากการทุ่มเทใส่ใจอย่างเต็มที่ในงานหรือกิจกรรมยามว่างซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการให้คุณค่าแก่ตนเอง โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ดังต่อไปนี้

- 1) ยินดีเมื่ออยู่ร่วมกับผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม
- 2) พึงพอใจเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

1.3.5 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness) หมายถึง

เกี่ยวเนื่องกับผลกระทบที่ผู้เข้าร่วมได้รับเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการที่มีความต่อเนื่องของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ถูกออกแบบมาเพื่ออธิบายพฤติกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถส่วนบุคคลของความเอาใจใส่และการรับรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์ คะแนนที่สูงขึ้นของการเอาใจใส่ในการมีปฏิสัมพันธ์เป็นนัยยะชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการรับรู้และเข้าใจข้อความได้ดีขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความแหว่ระหว่างวัฒนธรรม ผู้โต้ตอบมักมีวิถีจัดโครงสร้างของบทสนทนาและมีปฏิสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสม (Chen and Starosta, 2000: 4) การให้ความสนใจกับความต้องการจำเป็นหรือความรู้สึกของผู้อื่น มีการคิดพิจารณาอย่างระมัดระวังและให้ความสนใจกับบุคคลอื่น ถ้าบุคคลให้ความสนใจกับความต้องการของบุคคลอื่น ก็มีแนวโน้มที่จะไม่เหมารวมบุคคลนั้นว่าจะต้องเป็นไปอย่างที่สร้างภาพไว้ในทางกลับกัน บุคคลจะพยายามหาสิ่งที่ตรงกับความต้องการจำเป็นของบุคคลเหล่านั้นและปฏิบัติต่อกันด้วยความระมัดระวัง (Foronda, 2008) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์เป็นความสามารถในการสังเกตเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรมและให้ความสำคัญกับสัญญาณทางวัฒนธรรม (Chen and Starosta, 1998) โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ดังต่อไปนี้

- มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป บุคคลที่มีความแหว่ทางวัฒนธรรมจะต้องมีความรู้ ความใส่ใจ สังเกตเกี่ยวกับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น สามารถอธิบายถึงความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นได้ เข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม เห็นคุณค่าวัฒนธรรมของตน เช่นเดียวกับการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตน ยอมรับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมโดยไม่ตัดสินว่าวัฒนธรรมนั้นถูกหรือผิด นอกจากนี้ยังมีความต้องการในการแสดงออกให้เหมาะสมกับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม สามารถควบคุมการแสดงออกของตนเองและแสวงหาแนวทางในการตอบสนองผู้อื่นอย่างเหมาะสม เมื่อบุคคลมีความแหว่ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นความสามารถทางอารมณ์แล้ว ก็มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมต่อไป

1.4 ความสำคัญของความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม (Cultural Diversity) นั้นเป็นสิ่งปกติที่เกิดขึ้นในสังคมโลกและความหลากหลายนี้สามารถที่จะอยู่ร่วมกันในฐานะพลโลกได้อย่างเข้มแข็งและเป็นปึกแผ่นหากสมาชิกเข้าใจและยอมรับความหลากหลายแทนที่จะเน้นการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) ซึ่งอาจทำให้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมลดน้อยลงหรือหมดไปจากสังคม การบริหารจัดการในความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมจึงควรทำความเข้าใจระบบความคิด ความเชื่อและคุณค่าของบุคคลในวัฒนธรรมอื่นและทำความเข้าใจว่าความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติ

หากผู้เรียนขาดซึ่งความแตกต่างทางวัฒนธรรมก็มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไม่เท่าเทียม ตัดสินผู้อื่นโดยอคติหรือปิดโอกาสการเรียนรู้ผู้อื่นโดยไม่รู้ตัว การแสดงออกกับบุคคลต่างวัฒนธรรมนั้นเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง บุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมย่อมแสดงออกถึงความรู้สึกใส่ใจและให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น ซึ่งสิ่งนี้ย่อมนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดี ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลขาดความแตกต่างทางวัฒนธรรมก็มีโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสม สร้างความอึดอัดและไม่เข้าใจระหว่างกันและอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในอนาคต การเรียนรู้พื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมของผู้อื่นมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมและมุมมองที่มีต่อโลกของบุคคลอื่น การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของผู้อื่นอาจนำไปสู่การมีทัศนคติที่คลาดเคลื่อนและตีความการแสดงออกของผู้อื่นอย่างไม่ถูกต้อง (Kubokawa and Ottaway, 2009: 134)

งานวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีต่อสาขาอาชีพต่าง ๆ เช่น ทางกายภาพและการพยาบาลหรือการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ในขณะที่งานวิจัยทางการศึกษาที่กล่าวถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เรียนยังมีไม่มากนัก งานวิจัยส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษามากกว่าการให้ความสำคัญกับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา อย่างไรก็ตามผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษายังเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการพัฒนาความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในเบื้องต้น ทั้งนี้การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติทั้งในและนอกกลุ่มสมาชิกมากยิ่งขึ้น นักเรียนจึงต้องมีความพร้อมในการสื่อสารกับชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านความเชื่อ ทัศนคติ และแนวทางในการดำเนินชีวิต การเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์และความหลากหลาย (Valuing Identity and Diversity) ได้กลายมาเป็นคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียนซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะพลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้กำหนดว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาจะต้องให้ความสนใจ ยอมรับและเห็นประโยชน์ในความหลากหลาย

ทางวัฒนธรรมและเคารพในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557: 87)

จากเหตุผลข้างต้น การพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียน โดยการจัดหลักสูตรหรือโปรแกรมเรียนที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถทางด้านวัฒนธรรมของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะเพื่อให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปพัฒนาตนเองในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลาย

1.5 แนวทางการพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรม

การพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นสิ่งที่มีความท้าทายอย่างยิ่งทั้งนี้นักวิชาการที่นำเสนอแนวทางในการพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนดังนี้

Gudykunst and Hammer (1983: 118-154) นำเสนอรูปแบบของการฝึกอบรมทางด้านวัฒนธรรมทั้งหมด 3 ชั้น ได้แก่ 1) การฝึกทัศนคติ (Perspective Training) ในชั้นนี้ผู้เรียนจะได้รับการฝึกอบรมให้สามารถปรับเปลี่ยนมุมมองหรือโลกทัศน์ให้มีความเหมาะสมตามบริบทเพื่อให้ความเข้าใจวัฒนธรรมผู้อื่นมากยิ่งขึ้น 2) การฝึกการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Training) เป็นการฝึกทักษะที่เกี่ยวกับการฟัง การแสดงออก การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตระหนักถึงอารมณ์ความรู้สึกและการมีความเห็นอกเห็นใจเพื่อปฏิสัมพันธ์กับคนต่างวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การฝึกในบริบทที่มีความเฉพาะเจาะจง (Context – Specific Training) ซึ่งคือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในบริบทหรือเหตุการณ์ที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและอาจเกิดความขัดแย้งขึ้นได้จากรูปแบบนี้นักเรียนจะได้ฝึกฝนทั้งเจตคติ ทักษะรวมถึงการฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง

Brislin and Yoshida (1994: 144) ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบทั้งสิ้น 4 ประการ ได้แก่ 1) ความตระหนักในวัฒนธรรมของตนเองและอิทธิพลทางวัฒนธรรมของตนเอง 2) ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น 3) ความท้าทายทางอารมณ์ที่เกี่ยวข้อง และ 4) ทักษะพื้นฐานที่นำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่ต้องเผชิญหน้ากับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม หากผู้สอนสามารถนำองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะสามารถพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนได้และหากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งก็จะทำให้การพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนไม่สมบูรณ์

Skepple (2014: 57-67) ได้นำเสนอแนวทางในการเตรียมความพร้อมนักศึกษาครูเพื่อจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียนที่มีพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมและภาษาที่หลากหลาย โดยเสนอว่าการพัฒนาผู้เรียนต้องอาศัยองค์ประกอบดังนี้ 1) ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อ

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน 2) เพิ่มความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม 3) พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าแนวทางของการสอนที่กล่าวไปข้างต้นนั้นจะเน้นไปที่การสร้างทัศนคติ ทักษะที่จำเป็นและเพิ่มเติมในส่วนของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

Chisholm (1994: 43-68) ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาโปรแกรมสำหรับห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาความตระหนักทางด้านวัฒนธรรมของผู้เรียน 2) การปลูกฝังความซาบซึ้งในความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม 3) การพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรม 4) การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับผู้ที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ในกรณีที่โรงเรียนต้องการสร้างความซาบซึ้งต่อความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงแทนการเรียนรู้ผ่านแบบฝึกหัด

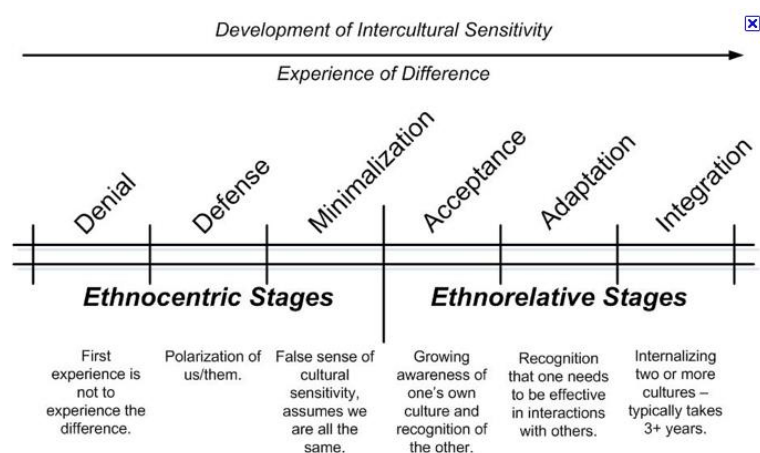
นอกเหนือจากแนวทางในการพัฒนาความรู้ ทัศนคติและทักษะในข้างต้น แนวทางหนึ่งในการจะช่วยพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนได้นั้นก็คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด (Reflection) ในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางวัฒนธรรม โรงเรียนควรมีการฝึกอบรมความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมในเบื้องต้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการจัดการกับผู้ที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยได้เสนอว่าแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาทัศนคติของผู้เรียน คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดและสำรวจทัศนคติของตนเองผ่านการเขียนบันทึกประจำวันซึ่งแนวทางดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ตลอดจนมีความเคารพผู้อื่นและยอมรับผู้อื่นมากยิ่งขึ้น (Keengwe, 2010: 197-204)

จากการศึกษาข้อมูลและงานวิจัยในข้างต้นพบว่า แนวทางในการพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนนั้นมีหลากหลายแนวทาง อย่างไรก็ตามแนวทางดังกล่าวต่างก็มีจุดร่วมในการเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองแทนการเรียนรู้ผ่านแบบฝึกหัด เน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทัศนคติ ตลอดจนทักษะที่มีความจำเป็น และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดของตนเองนับเป็นวิธีการที่มีความน่าสนใจในการพัฒนาความแหว่ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนเรียน

1.6 การวัดและประเมินความแหว่ทางวัฒนธรรม

ความแหว่ทางวัฒนธรรมมีลักษณะที่แสดงถึงพฤติกรรมทั้งด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัย รูปแบบการวัดโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นการประเมินตนเอง โดยใช้เครื่องมือที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายคือแบบวัดพัฒนาการทางวัฒนธรรม (Intercultural Development Inventory: IDI) ซึ่งเป็นแบบวัดที่พัฒนาขึ้นในปี 1988 โดย Mitchell Hammer และ Milton Bennett ตามโมเดลพัฒนาการของความแหว่ทางวัฒนธรรมของ Bennett (Bennett' Developmental Model

of Intercultural Sensitivity: DMIS) DMIS จะแบ่งออกเป็นพัฒนาการ 6 ขั้น ตั้งแต่ขั้นปฏิเสธ (Denial) ไปจนถึงขั้นบูรณาการ (Integration) แบบวัด IDI เน้นการวัดโลกทัศน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ควบคู่กับสมรรถนะทางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล ลักษณะของแบบวัดจะทำให้ผู้ถูกประเมินแสดงความคิดเห็นต่อข้อความที่กำหนดให้ ตั้งแต่ระดับ 1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึงระดับ 5 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามการใช้ IDI ในการทดสอบจะมุ่งเน้นไปที่ความแวดไวทางวัฒนธรรมในบริบทการปฏิบัติงานในองค์กรร่วมกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

แผนภาพที่ 2 แผนภาพแสดงโมเดลพัฒนาการความแวดไวทางวัฒนธรรมของ Bennett (2001: 23)

นอกจากนี้ Olson and Kroeger (2001: 116-137) ได้พัฒนาเครื่องมือตามกรอบแนวคิดพัฒนาการของความแวดไวทางวัฒนธรรม Bennett โดยชื่อเครื่องมือว่า ดัชนีความแวดไวทางวัฒนธรรม (Intercultural Sensitivity Index: ISI) แบบวัด ISI จะมีความคล้ายคลึงกับแบบวัด IDI คือใช้ในการระบุว่าบุคคลมีความแวดไวทางวัฒนธรรมอยู่ในขั้นใด ซึ่งสิ่งนี้จะใช้ในการทำนายทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลได้ แบบวัด ISI ได้ใช้แนวทางในการวัด 3 ลักษณะ คือ การบอกประสบการณ์ (Naming Experiences) การวัดสมรรถนะ (Measurement of Competencies) ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการระบุขั้น DMIS (Identification of the DMIS Stages) ตามแนวคิดของ Bennett จากระดับ Ethnocentrism จนถึงระดับ Ethnorelativism

ตัวอย่างประโยคที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

Ethnocentrism – I do not really notice cultural differences. ฉันไม่ได้สังเกตถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

Ethnorelativism – I am able to analyze and interpret events form one or more chosen cultural perspectives. ฉันสามารถวิเคราะห์และตีความเหตุการณ์จากมุมมองที่เลือกมุมมองเดียวหรือมากกว่านั้น

เครื่องมือวัดความแหว่ทางวัฒนธรรมอีกชนิดหนึ่ง คือ แบบวัดความแหว่ทางวัฒนธรรม (Intercultural Sensitivity Scale : ISS) ที่พัฒนาขึ้นโดย Chen and Starosta (2000: 3-14) ซึ่งแบบวัดแบบ Likert Scale สี่ตัวเลือก โดยมุ่งศึกษาปัจจัยหลัก 5 ด้าน ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interaction Engagement) การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences) ความมั่นใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence) ความพึงพอใจในการปฏิสัมพันธ์ (Interaction Enjoyment) และความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness) เครื่องมือชิ้นนี้ประกอบด้วยข้อความทั้งหมด 24 ข้อ โดยผู้ที่ทำแบบวัดต้องแสดงความคิดเห็นต่อข้อความดังกล่าว ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับที่ 1 คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึงระดับที่ 5 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตัวอย่างประโยคที่ใช้ในการประเมินความแหว่ทางวัฒนธรรม ได้แก่

การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interaction Engagement)

- ฉันมักตอบสนองทางบวกกับผู้ร่วมงานที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)

- ฉันเคารพค่านิยมของผู้คนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างความมั่นใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence)

- ฉันรู้เสมอว่าต้องพูดอะไรเมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างความสนุกในการปฏิสัมพันธ์ (Interaction Enjoyment)

- ฉันรู้สึกไร้ประโยชน์เมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างความตั้งใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness)

- ฉันชอบสังเกตเมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง

นอกจากนั้น Bhawuk and Brislin (1992: 417-423) ได้พัฒนาแนวทางการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรมที่เน้นการวัดทั้ง 3 ด้าน คือ ความตระหนัก การเปิดใจ และการปรับตัว โดยพิจารณาจากกลุ่มที่ไม่คำนึงถึงสังคมและความรู้สึกของคนรอบข้างหรือกลุ่มปัจเจกนิยม (Individualism) และกลุ่มที่คำนึงถึงสังคมหรือกลุ่มสังคมพึ่งพา (Collectivism) ผู้วิจัยได้ใช้มาตรวัดเกี่ยวกับสมรรถนะในการข้ามวัฒนธรรมในการออกแบบการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านทัศนคติ ความคิดและพฤติกรรม ซึ่งได้แก่ 1) ความตระหนักในความแตกต่างของรูปแบบพฤติกรรมของกลุ่มปัจเจกนิยมและกลุ่มสังคมพึ่งพา 2) การเปิดใจให้กับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและ 3) ความยืดหยุ่นในการปรับของพฤติกรรมให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่แตกต่าง

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรมทั้ง 4 รูปแบบมุ่งเน้นไปที่การวัดองค์ประกอบทางด้านทักษะพิสัยและจิตพิสัยเป็นหลัก ลักษณะของข้อมูลจึงเป็นการตอบคำถามที่สอบถามถึงระดับความคิดของบุคคลและวิธีการปฏิบัติตนของบุคคล

2. การพัฒนาผู้เรียนด้านจิตพิสัยและความแหว่ทางวัฒนธรรม

การพัฒนาผู้เรียนด้านจิตพิสัยถือเป็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้านจิตใจ ได้แก่ ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง เจตคติ ความเชื่อ ความสนใจ คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป้าหมายหลักการพัฒนาผู้เรียนด้านจิตพิสัยก็เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

เมื่อพิจารณาเป้าหมายหรือจุดหมายการพัฒนาผู้เรียนด้านเจตคติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2542-2561) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 พบว่าต่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สรุปได้ดังนี้ ผู้เรียนต้องมีพฤติกรรมและแสดงออกเกี่ยวกับการมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รักวัฒนธรรมไทย มีเอกลักษณ์ไทย มีมารยาทและการวางตัวในสังคม มีจิตใจที่อดทน เข้มแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาหลายหลายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติ รับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในตนเอง อดทนอดกลั้น มีเจตคติที่ดีในเรื่องต่าง ๆ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และสามารถปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ประนีประนอม มีความเมตตา กรุณา มีสัมพันธที่ดีกับผู้อื่น สามารถดำเนินบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ มีวัฒนธรรมประชาธิปไตยมี ความเป็นพลเมือง เป็นต้น (วิษณุ ทรัพย์สมบัติ, 2556: 10) อันจะเห็นได้ว่าเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนด้านจิตพิสัยข้างต้นมีความสอดคล้องกับความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เน้นพัฒนาผู้เรียนทางด้านจิตใจและอารมณ์

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ทางจิตใจและอารมณ์

พัฒนาการและการเรียนรู้ทางด้านจิตใจและอารมณ์ที่จะกล่าวต่อไปนี้ อธิบายโดยอิงลำดับการพัฒนาทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งลำดับขั้นของการพัฒนาทางด้านอารมณ์และความรู้สึกมีความสำคัญต่อการกำหนดตัวชีวิตที่สามารถอธิบายความสามารถทางด้านจิตใจและอารมณ์ในแต่ละช่วงวัย ลำดับขั้นการพัฒนาทางด้านอารมณ์และความรู้สึกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในขั้นการเรียนรู้อารมณ์ ความรู้สึกอย่างมีวุฒิภาวะ ขั้นนี้ตรงกับวัยรุ่นซึ่งมีอายุประมาณ 14 – 18 ปี วัยนี้จะ

มีพัฒนาการด้านเชาวน์ปัญญาขั้นสูงสุด เป็นวัยที่เปรียบเทียบสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ในอดีตกับสิ่งที่เรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งที่เป็นเพศเดียวกันหรือเพศตรงข้าม การตัดสินใจเลือกค่านิยมและจริยธรรม มักจะเป็นการเลือกจากหลาย ๆ ทางบางครั้งมีความขัดแย้งระหว่างค่านิยมและพฤติกรรม เพราะการได้เป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันเป็นสัญลักษณ์ของการยอมรับของเพื่อน และขณะเดียวกันเด็กวัยรุ่นก็ต่อสู้เพื่อเอกลักษณ์ของตน (นลินี ฌ นคร, 2556: 10) อารมณ์ของเด็กวัยรุ่นค่อนข้างจะรุนแรงและเปลี่ยนแปลงง่าย เนื่องจากวัยรุ่นจะเป็นวัยที่ค่อนข้างจะเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางเหมือนวัยอนุบาล แต่แตกต่างกันตรงที่วัยอนุบาลไม่ได้คำนึงว่าคนอื่นจะคิดอย่างไร ส่วนวัยรุ่นมักจะเป็นห่วงว่าคนอื่นจะคิดอย่างไรโดยเฉพาะเพื่อนร่วมวัย เด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัว มักจะมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต คือ ความรู้สึกซึมเศร้า (depression) (สุรางค์ ใคว์ตระกูล, 2565: 89-90)

การเรียนรู้ด้านอารมณ์และสังคมส่งผลด้านบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพทางกาย พัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลเมือง เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในชีวิต ลดความเสี่ยงในด้านการปรับตัว การสูญเสียความสัมพันธ์ ลดความรุนแรงระหว่างบุคคล และลดความรุนแรงต่อตนเอง (Elias, M.J.: 1997 อ้างถึงใน วีรพล แสงปัญญา, 2561: 135)

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้

Johnstone (1981 :2) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่บ่งบอกปริมาณเชิงสัมพันธ์หรือสถานะของสิ่งที่มุ่งวัดในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องบ่งบอกสถานะที่เจาะจง แต่จะบ่งบอกหรือสะท้อนให้เห็นถึงวิธีหรือทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ รวมทั้งบอกถึงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ ในเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต เช่น ตัวบ่งชี้ไปเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนในปีต่าง ๆ เป็นต้น ตัวบ่งชี้จะเป็นสิ่งบ่งชี้บอกอย่างกว้าง ๆ ถึงสถานะหรือสภาพของสถานการณ์ที่เราสนใจเข้าไปตรวจสอบ ตัวอย่างของตัวบ่งชี้ที่บ่งชี้ระบบการศึกษาระดับชาติ เช่น ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในทรัพยากรมนุษย์ต่อการศึกษาในอนาคต ซึ่งค่าที่คำนวณได้นั้นจะต้องแปลผลในลักษณะภาพรวมหรือเป็นภาพสะท้อนของการกระจายการมีส่วนร่วมของทรัพยากรมนุษย์ในการศึกษา

ศิริชัย กาญจนวาสี (2550: 82) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้ ซึ่งใช้บ่งชี้บอกสถานภาพ หรือสะท้อนลักษณะดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2551: 6-7) ได้สรุปว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะจุดหรือช่วงเวลาหนึ่ง ค่าของตัวบ่งชี้ระบุ/บ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ แต่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้ และใช้ในการ

เปรียบเทียบระหว่างจุดหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกันเพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการศึกษาได้

3.1 ลักษณะของตัวบ่งชี้ มีดังนี้

3.1.1 ตัวบ่งชี้ต้องระบุสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่ง หรือสภาพที่ศึกษาอย่างกว้าง ๆ

ตัวบ่งชี้ต้องให้สารสนเทศที่ถูกต้องแม่นยำไม่มากก็น้อย แต่ไม่จำเป็นต้องถูกต้องแม่นยำแน่นอนอย่างละเอียดถี่ถ้วนตามความหมายนี้ ตัวบ่งชี้มีความหมายเทียบเคียงได้กับกระดาษลิตมัส ซึ่งเป็นอินดิเคเตอร์บ่งชี้สภาพความเป็นกรด/ด่างในวิชาเคมี กระดาษลิตมัสสีแดงจะเปลี่ยนสีน้ำเงินในสารละลายที่มีฤทธิ์เป็นด่างและกระดาษลิตมัสสีน้ำเงินจะเปลี่ยนเป็นสีแดงในสารละลายที่มีฤทธิ์เป็นกรด ดังนั้นนักเคมีจึงสามารถตรวจสอบสภาวะความเป็นกรด/ด่างได้โดยใช้กระดาษลิตมัส โดยไม่จำเป็นต้องใช้กระบวนการทดสอบความเป็นกรด/ด่างทางเคมีด้วยวิธีการที่ซับซ้อนซึ่งให้ผลการวัดอย่างละเอียดถูกต้องแน่นอน

3.1.2 ตัวบ่งชี้แตกต่างจากตัวแปร

ถึงแม้ว่าตัวบ่งชี้จะให้สารสนเทศแสดงคุณลักษณะเกี่ยวกับสิ่งหรือสภาพที่ศึกษาเหมือนตัวแปร แต่ตัวบ่งชี้ก็ไม่เหมือนตัวแปรเพราะตัวแปรจะให้สารสนเทศของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะเพียงด้านเดียวไม่สามารถสรุปสภาพโดยรวมทุกด้านได้ ตัวบ่งชี้เป็นการรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องกันนำเสนอเป็นภาพรวมกว้าง ๆ ของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษา โดยความหมายนี้ตัวบ่งชี้จึงเป็นตัวแปรประกอบ (composite variable) หรือองค์ประกอบ (factor) ก็ได้และไม่จำเป็นต้องมีตัวเดียวตัวบ่งชี้อาจมี 20 – 30 ตัวหรือหลายร้อยตัวก็ได้ในการวัดระบบการศึกษาทั้งระบบ

3.1.3 ค่าของตัวบ่งชี้ (Indicator Value) แสดงถึงปริมาณ (Quantity)

ตัวบ่งชี้ต้องแสดงสภาพที่ศึกษาเป็นค่าตัวเลขหรือปริมาณเท่านั้น ไม่ว่าสิ่งหรือสภาพจะเป็นสภาพเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ และการแปลความหมายค่าของตัวบ่งชี้ต้องแปลความหมายเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้แล้วในตอนสร้างตัวบ่งชี้ ดังนั้นการสร้างตัวบ่งชี้ต้องมีการกำหนดความหมายและเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ไว้อย่างชัดเจน ความหมายของตัวบ่งชี้ในประเด็นนี้แยกความแตกต่างระหว่างตัวแปรและตัวบ่งชี้ออกจากกันได้ชัดเจนขึ้น การวัดตัวแปรไม่ต้องมีเกณฑ์ในการแปลความหมายแต่ตัวบ่งชี้ต้องมีการกำหนดเกณฑ์

3.1.4 ค่าของตัวบ่งชี้แสดงสภาพเฉพาะจุดหรือช่วงเวลา (Time Point or Period)

ตัวบ่งชี้แสดงค่าของสิ่งหรือสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะจุดหรือช่วงเวลาที่กำหนด ตัวบ่งชี้บางตัวอาจให้สารสนเทศเฉพาะปีใดปีหนึ่งหรือเดือนใดเดือนหนึ่ง และตัวบ่งชี้บางตัวอาจให้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาหรือการดำเนินงานในช่วงเวลา 5 เดือนหรือ 3 ปีก็ได้ นอกจากนี้ตัวบ่งชี้บางตัวอาจให้สารสนเทศประกอบด้วยค่าหลายค่าเป็นอนุกรมเวลา (time series) ก็ได้ เมื่อนำตัวบ่งชี้

ที่ได้จากจุดเวลาหรือช่วงเวลาต่างกันมาเปรียบเทียบกันจะสามารถแสดงถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการจะศึกษาได้

3.1.5 ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐาน (Basic Units) สำหรับการพัฒนาทฤษฎีโดยการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาทฤษฎีใหม่มีการดำเนินงานที่สำคัญเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร 4 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก คือ การบรรยายสภาพปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัย ขั้นตอนที่สอง คือ การนิยามสังกะยของปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัยหรือการให้นิยามเชิงทฤษฎีเป็นภาพกว้าง การให้นิยามในลักษณะนี้เหมือนกับการให้นิยามของตัวบ่งชี้ซึ่งแตกต่างจากการให้นิยามของตัวแปร ขั้นตอนที่สาม คือ การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของปรากฏการณ์ ในขั้นตอนนี้ก็วิจัยต้องกำหนดนิยามชัดเจนว่าปรากฏการณ์นั้นวัดได้จากตัวแปรอะไรและขั้นตอนสุดท้าย คือ การวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการสร้างตัวแปรปรากฏการณ์ที่ศึกษาวิจัย ในการดำเนินงานทั้งสี่ขั้นตอนนี้ การกำหนดนิยามเชิงทฤษฎีและการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการควรจะต้องสอดคล้องและตรงกัน Johnstone จึงได้เสนอแนะให้นักวิจัยเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นตัวบ่งชี้ โดยใช้ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยพื้นฐานสำหรับการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎี

3.2 ประเภทของตัวบ่งชี้

นักการศึกษาได้จัดแยกประเภทของตัวบ่งชี้ไว้แตกต่างกันตามเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดแยกประเภท ซึ่งการสังเคราะห์การจัดแยกประเภทที่นักการศึกษาได้เสนอไว้นั้นสรุปได้เป็น 7 แบบ ดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2551 : 7-8)

3.2.1 การจัดแยกประเภทตามทฤษฎีระบบแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัย 2) ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ 3) ตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต

3.2.2 การจัดแยกประเภทตามลักษณะนิยามของตัวบ่งชี้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวบ่งชี้แบบอัตนัย 2) ตัวบ่งชี้แบบปรนัย

3.2.3 การจัดแยกประเภทตามวิธีการสร้าง แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวบ่งชี้ตัวแทน (representative indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นจากตัวแปรเพียงตัวเดียวให้เป็นตัวแทนตัวแปรอื่น ๆ 2) ตัวบ่งชี้แยก (disaggregative indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีสถานะคล้ายกับตัวแปรหรือตัวบ่งชี้ย่อย โดยที่ตัวบ่งชี้ย่อยแต่ละตัวเป็นอิสระต่อกัน และบ่งชี้ลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว การที่จะบ่งชี้สภาพองค์รวมจะต้องใช้ตัวบ่งชี้ย่อยทุกตัวรวมกันทั้งหมด 3) ตัวบ่งชี้ประกอบ (composite indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่เกิดจากการรวมตัวแปรหลาย ๆ ตัวเข้าด้วยกัน โดยให้น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรตามที่เป็นจริง ตัวบ่งชี้ชนิดนี้ให้สารสนเทศที่มีคุณค่า มีความเที่ยง และความตรงสูงกว่าตัวบ่งชี้สองประเภทแรก จึงเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน การกำกับ ติดตาม และการประเมิน และเป็นที่ยอมรับใช้กันมากในปัจจุบัน

3.2.4 การจัดแยกประเภทตามลักษณะตัวแปรที่ใช้สร้างตัวบ่งชี้ การจัดวิธีนี้แยกประเภทที่สำคัญได้ 3 วิธี วิธีแรก คือการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้การศึกษาตามระดับการวัดของตัวแปร วิธีนี้จัดแยกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวบ่งชี้นามบัญญัติ 2) ตัวบ่งชี้เรียงอันดับ 3) ตัวบ่งชี้อันตรภาค 4) ตัวบ่งชี้อัตราส่วน วิธีที่สอง คือการจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้การศึกษาตามประเภทของตัวแปร วิธีนี้จัดแยกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวบ่งชี้สต็อก (stock indicators) 2) ตัวบ่งชี้การเลื่อนไหล (flows indicators) วิธีที่สาม คือการจัดแยกประเภทตามคุณสมบัติทางสถิติของตัวแปรแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการแจกแจง เช่น สัมประสิทธิ์การกระจาย (coefficient of variation) 2) ตัวบ่งชี้ไม่เกี่ยวกับการแจกแจง เช่น ค่าเฉลี่ย มัชฌิมของตัวแปร เป็นต้น

3.2.5 การจัดแยกประเภทตามลักษณะค่าของตัวบ่งชี้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวบ่งชี้สมบูรณ์ หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้บอกปริมาณที่แท้จริงและมีความหมายในตัวเอง 2) ตัวบ่งชี้สัมพัทธ์หรือตัวบ่งชี้อัตราส่วน หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้เป็นปริมาณเทียบเคียงกับค่าอื่น ๆ เช่น จำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน สัดส่วนของครูวุฒิปริญญาโท

3.2.6 การจัดแยกประเภทตามฐานการเปรียบเทียบในการแปลความหมาย แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวบ่งชี้อิงกลุ่มหมายถึงตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับกลุ่ม 2) ตัวบ่งชี้อิงเกณฑ์หมายถึงตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ตัวบ่งชี้อิงตนหมายถึงตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับสภาพเดิม ณ จุดหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

3.3 ลักษณะของตัวบ่งชี้ที่ดี

ตัวบ่งชี้ หรือตัวชี้วัดที่ดีควรมีคุณสมบัติสำคัญดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2550 : 84-86)

3.3.1 ความตรง (Validity)

ตัวชี้วัดที่ดีจะต้องบ่งชี้ได้ตามคุณลักษณะที่ต้องการวัดอย่างถูกต้องแม่นยำ ตัวบ่งชี้ที่สามารถชี้ได้แม่นยำตรงตามคุณลักษณะที่มุ่งวัดนั้นมีลักษณะดังนี้

1) มีความตรงประเด็น (Relevant)

ตัวบ่งชี้ต้องชี้วัดได้ตรงประเด็นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณลักษณะที่มุ่งวัด เช่น ภาวะชลาสิทมิส เป็นตัวบ่งชี้สภาพความเป็นกรด/ด่างของสารละลาย เกรดเฉลี่ยใช้เป็นตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไป เป็นต้น

2) ความเป็นตัวแทน (Representative)

ตัวบ่งชี้ต้องมีความเป็นตัวแทนคุณลักษณะที่มุ่งวัดหรือมีมุมมองที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของคุณลักษณะที่มุ่งวัดอย่างครบถ้วน เช่น อุณหภูมิร่างกายเป็นตัวบ่งชี้สภาวะการมีไข้ของผู้ป่วย คุณภาพของเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์สามารถชี้วัดด้วยลักษณะการให้สารสนเทศ ความรวดเร็วในการตอบสนองความต้องการ ลักษณะการพูดจาและสีหน้าท่าทางการให้บริการ เป็นต้น

3.3.2 ความเที่ยง (Reliability)

ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องบ่งชี้คุณลักษณะที่มุ่งวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ คงเส้นคงวาหรือบ่งชี้ได้คงที่เมื่อทำการวัดซ้ำในช่วงเวลาเดียวกัน ตัวบ่งชี้ที่สามารถชี้ได้อย่างคงเส้นคงวาเมื่อทำการวัดซ้ำนั้น มีลักษณะดังนี้

1) มีความเป็นปรนัย (Objectivity) ตัวบ่งชี้ต้องชี้วัดได้อย่างเป็นปรนัย การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าของตัวบ่งชี้ควรขึ้นอยู่กับสถานะที่เป็นอยู่หรือคุณสมบัติของสิ่งนั้นมากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับความรู้สึกตามอัตวิสัย เช่น การรับรู้ประสิทธิภาพของหลักสูตรกับอัตราการสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตร ต่างเป็นตัวบ่งชี้ตัวหนึ่งของคุณภาพหลักสูตร แต่อัตราการสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาของหลักสูตรจะเป็นตัวบ่งชี้ที่วัดได้อย่างมีความเป็นปรนัยมากกว่าการรับรู้ประสิทธิภาพของหลักสูตร

2) มีความคลาดเคลื่อนต่ำ (Minimum Error) ตัวบ่งชี้ต้องชี้วัดได้อย่างมีความคลาดเคลื่อนต่ำ ค่าที่ได้จะต้องมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เช่น คะแนนผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบกับคะแนนผลสัมฤทธิ์จากการตอบตามปฏิกิริยาหรือสังเกตอย่างไม่เป็นทางการต่างเป็นตัวบ่งชี้ตัวหนึ่งของความสำเร็จของการฝึกอบรม แต่คะแนนผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบจะเป็นตัวบ่งชี้ที่น่าเชื่อถือ หรือมีความคลาดเคลื่อนจากการวัดต่ำกว่า

3.3.3 ความเป็นกลาง (Neutrality)

ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องบ่งชี้ด้วยความเป็นกลางปราศจากความลำเอียง ไม่น้อมเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ขึ้นำโดยการเน้นการบ่งชี้เฉพาะลักษณะความสำเร็จหรือความล้มเหลว หรือความไม่ยุติธรรม

3.3.4 ความไว (Sensitivity)

ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องมีความไวต่อคุณลักษณะที่มุ่งวัด สามารถแสดงความผันแปรหรือความแตกต่างระหว่างหน่วยวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจน โดยตัวบ่งชี้จะต้องมีมาตรและหน่วยวัดที่มีความละเอียดเพียงพอ เช่น ตัวบ่งชี้ระดับการปฏิบัติไม่ควรมีความผันแปรที่แคบ เช่น ไม่ปฏิบัติ (0) และปฏิบัติ (1) แต่ควรมีระดับของการปฏิบัติที่มีการระบุความแตกต่างของคุณภาพอย่างกว้างขวางและชัดเจน เช่น ระดับ 0-10 เป็นต้น

3.3.5 สะดวกในการนำไปใช้ (Practicality)

ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องสะดวกในการนำไปใช้ ใช้ได้ดี และได้ผลโดยมีลักษณะดังนี้

1) เก็บข้อมูลง่าย (Availability) ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องสามารถนำไปใช้วัดหรือเก็บข้อมูลได้สะดวก สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตรวจ นับ วัด หรือสังเกตได้ง่าย

2) แปลความหมายง่าย (Interpretability) ตัวบ่งชี้ที่ดีควรให้ค่าการวัดที่มีจุดสูงสุดและต่ำสุด เข้าใจง่ายและสามารถสร้างเกณฑ์ตัดสินคุณภาพได้ง่าย

3.4 การพัฒนาตัวบ่งชี้

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้มีขั้นตอนคล้ายกับขั้นตอนในกระบวนการวัดตัวแปร แต่มีขั้นตอนเพิ่มมากขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับการรวมตัวแปรเข้าเป็นตัวบ่งชี้และการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น ขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่นักวิชาการกำหนดไว้มีลักษณะคล้ายคลึงกันมีส่วนแตกต่างกันในบางขั้นตอน (Blank, 1993 ; Johnstone, 1981 ; Burstein, Oakes, and Guiton, 1992 ; Nardo, et al, 2005 อ้างใน นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2551 : 8-15) ซึ่งสามารถสรุปรวมเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูล การสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และการนำเสนอรายงานรายละเอียดแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

3.4.1 การกำหนดวัตถุประสงค์

ขั้นตอนแรกของการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ นักประเมินต้องกำหนดล่วงหน้าว่าจะนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไรและอย่างไร วัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นให้ได้ตัวบ่งชี้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์

โดยที่ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ต่างกันมีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษาควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงเกณฑ์ ตัวบ่งชี้เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงตนและตัวบ่งชี้เพื่อใช้จัดจำแนกระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ หลายประเทศควรเป็นตัวบ่งชี้ประเภทอิงกลุ่ม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ นักประเมินที่ต้องการพัฒนาตัวบ่งชี้จึงต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ให้ชัดเจนว่าจะพัฒนาตัวบ่งชี้ไปใช้ประโยชน์ทำอะไรและเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานอย่างไร การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนย่อมส่งผลให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพสูงและเป็นประโยชน์สมตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3.4.2 การนิยามตัวบ่งชี้

หลังจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้แล้วงานสำคัญขั้นแรกในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ การกำหนดนิยามตัวบ่งชี้ เพราะนิยามตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้นนั้นจะเป็นตัวชี้ว่าวิธีการที่จะต้องใช้ในขั้นตอนต่อไปของกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้เนื่องจากตัวบ่งชี้ หมายถึงองค์ประกอบที่ประกอบด้วยตัวแปรย่อย ๆ รวมกันเพื่อแสดงสารสนเทศหรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ ดังนั้นในขั้นตอนการนิยามตัวบ่งชี้ขึ้นนอกจากจะเป็นการกำหนดนิยามในลักษณะเดียวกับการนิยามตัวแปรในการวิจัยทั่วไปแล้ว นักประเมินต้องกำหนดด้วยว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และรวมตัวแปรย่อยเป็นตัวบ่งชี้ได้อย่างไร Burstein, Oakes and Guiton แยกการนิยามตัวบ่งชี้เป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือ การกำหนดกรอบความคิด (conceptualization) เป็นการให้ความหมาย

คุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้โดยการกำหนดรูปแบบหรือโมเดลแนวคิด (conceptual model) ของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ก่อนว่ามีส่วนประกอบแยกย่อยเป็นกิมิติและกำหนดว่าแต่ละมิติประกอบด้วยแนวคิดอะไรบ้าง ส่วนที่สองยังแยกได้เป็นสองส่วนย่อย คือการพัฒนาตัวแปรส่วนประกอบหรือตัวแปรย่อยและการสร้างและกำหนดมาตรา (construction and scaling) การนิยามในส่วนนี้เป็นการกำหนดนิยามปฏิบัติการตัวแปรย่อยตามโมเดลแนวคิดและการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้

จากการนิยามตัวบ่งชี้ นักประเมินจะได้รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง (structural relationship model) ของตัวบ่งชี้ เนื่องจากรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างของตัวบ่งชี้ คือ โครงสร้าง (structure) ที่อธิบายว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร ตัวแปรย่อยมีความสัมพันธ์กับตัวบ่งชี้อย่างไรและตัวแปรย่อยแต่ละตัวมีน้ำหนักความสำคัญต่อตัวบ่งชี้ต่างกันอย่างไร ดังนั้นการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้จึงประกอบด้วยการกำหนดรายละเอียด 3 ประการ ประการแรก คือ การกำหนดส่วนประกอบ (components) หรือตัวแปรย่อยของตัวบ่งชี้ นักประเมินต้องอาศัยความรู้จากทฤษฎีและประสบการณ์ศึกษาตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์และตรงกับตัวบ่งชี้แล้วตัดสินใจคัดเลือกตัวแปรย่อยเหล่านั้นว่าจะใช้ตัวแปรย่อยจำนวนเท่าใด ใช้ตัวแปรย่อยประเภทใดในการพัฒนาตัวบ่งชี้ ประการที่สอง คือ การกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย (combination method) นักประเมินต้องศึกษาและตัดสินใจเลือกวิธีการรวมตัวแปรย่อยให้ได้ตัวบ่งชี้ ซึ่งโดยทั่วไปทำได้เป็น 2 แบบ คือ การรวมตัวแปรย่อยด้วยการบวกและการคูณ ส่วนประการที่สาม คือการกำหนดน้ำหนัก การรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้ นักประเมินต้องกำหนดน้ำหนักแทนความสำคัญของตัวแปรย่อยแต่ละตัวในการสร้างตัวบ่งชี้โดยอาจกำหนดให้ตัวแปรย่อยทุกตัวมีน้ำหนักเท่ากันหรือต่างกันก็ได้

การกำหนดรายละเอียดทั้งสามประกอบสำหรับการนิยามตัวบ่งชี้ นั้น Johnstone อธิบายว่าทำได้ 3 วิธี แต่ละวิธีมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ และมีวิธีการในการพัฒนาตัวบ่งชี้แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงปฏิบัติการ (Pragmatic Definition)

นิยามเชิงปฏิบัติการเป็นนิยามที่ใช้ในกรณีที่มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ไว้พร้อมแล้ว มีฐานข้อมูลแล้วหรือมีการสร้างตัวแปรประกอบจากตัวแปรย่อย ๆ หลายตัวไว้แล้ว นักประเมินเพียงแต่ใช้วิจารณ์ญาณคัดเลือกตัวแปรจากฐานข้อมูลที่มีอยู่และนำมาพัฒนาตัวบ่งชี้โดยกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยและกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อย วิธีการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้วิธีนี้อาศัยการตัดสินใจและประสบการณ์ของนักประเมินเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ได้นิยามที่ลำเอียงเพราะไม่มีการอ้างอิงทฤษฎีหรือมีการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จึงเป็นนิยามที่มีจุดอ่อนมากที่สุดเมื่อเทียบกับนิยามแบบอื่นและไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้

2) การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงทฤษฎี (Theoretical Definition)

นิยามเชิงทฤษฎีเป็นนิยามที่นักประเมินใช้ทฤษฎีรองรับสนับสนุนการตัดสินใจของนักวิจัยโดยตลอดและใช้วิจารณ์ของนักวิจัยน้อยมากกว่าการนิยามแบบอื่น การนิยามตัวบ่งชี้โดยใช้การนิยามเชิงทฤษฎีนั้นอาจทำได้สองแบบ แบบแรกเป็นการใช้ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนทั้งหมดตั้งแต่การกำหนดตัวแปรย่อย การกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยและการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อย โดยอาจใช้โมเดลหรือสูตรในการสร้างตัวบ่งชี้ตามที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วทั้งหมด แบบที่สอง เป็นการใช้ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนในการคัดเลือกตัวแปรย่อยและการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเท่านั้น ส่วนในขั้นตอนการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยแต่ละตัวนั้นเป็นการใช้ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประกอบในการตัดสินใจ วิธีแบบนี้ใช้ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ใดกำหนดสูตรหรือโมเดลตัวบ่งชี้ไว้ก่อน

3) การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ (Empirical Definition)

นิยามเชิงประจักษ์ เป็นนิยามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับนิยามเชิงทฤษฎี เพราะเป็นนิยามกำหนดว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และกำหนดรูปแบบวิธีการรวมตัวแปรให้ได้ตัวบ่งชี้โดยมีทฤษฎี เอกสารวิชาการ หรืองานวิจัยเป็นพื้นฐาน แต่การกำหนดน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมารวมกันในการพัฒนาตัวบ่งชี้ครั้งนี้ได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีโดยตรง แต่อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ การนิยามแบบนี้มีความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับกันอยู่มาจนถึงทุกวันนี้

เมื่อพิจารณาวิธีการนิยามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 วิธีของ Johnstone ที่กล่าวข้างต้นเปรียบเทียบกับวิธีการนิยามตัวแปร 2 วิธีที่ใช้ในการวิจัยทั่วไปจะเห็นได้ว่า Johnstone ให้ความสำคัญกับการนิยามระดับนามธรรมตามทฤษฎีหรือการนิยามโครงสร้างที่มีทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานในการนิยาม วิธีการนิยามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 วิธี โดยเฉพาะสองวิธีหลังของ Johnstone ล้วนแต่ต้องมีทฤษฎีเป็นหลักทั้งสิ้น จึงกล่าวได้ว่าการนิยามทุกวิธีในส่วนของกำหนดตัวแปรย่อยและการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรเป็นนิยามโครงสร้างตามทฤษฎีทั้งสิ้น ส่วนการแบ่งประเภทวิธีการนิยามนั้นเป็นเพียงการแบ่งโดยใช้เกณฑ์มากำหนดว่าน้ำหนักตัวแปรย่อยจะใช้ทฤษฎีหรือข้อมูลเชิงประจักษ์เท่านั้น สรุปได้ว่านิยามเชิงประจักษ์มีลักษณะเทียบเคียงได้กับนิยามเชิงทฤษฎีต่างกันที่การกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยในวิธีแรกใช้ทฤษฎีส่วนในวิธีหลังใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์

ในจำนวนวิธีการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้ทั้ง 3 วิธีของ Johnstone ที่กล่าวข้างต้นนั้น วิธีการนิยามเชิงประจักษ์ เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด ประเด็นที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ คือ การกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยนั้น ในความเป็นจริงมิใช่การกำหนดนิยามจากการศึกษาเอกสารและทฤษฎี แต่เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และเมื่อเปรียบเทียบการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ซึ่งต้องใช้ในการวิจัยในการนิยามกับการวิจัยที่มีการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นหรือโมเดลลิสเรล (Linear Structural relationship model or

LISREL model) จะเห็นได้ว่ามีวิธีการสอดคล้องกันเนื่องจากการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ของตัวบ่งชี้มีงานสำคัญสองส่วน

ส่วนแรก เป็นการกำหนดโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไรและอย่างไรโดยมีทฤษฎีเป็นพื้นฐานรองรับ โมเดลที่ได้เป็นโมเดลการวัดที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรย่อยซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้กับตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นตัวแปรแฝง

งานส่วนที่สอง คือ การกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยจากข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการวิจัย งานส่วนนี้เป็นงานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์โมเดลลิสเรลนั่นเองกล่าวคือนักวิจัยต้องรวบรวมข้อมูลได้แก่ตัวแปรย่อยทั้งหลายตามโมเดลที่พัฒนาขึ้นแล้วนำมาวิเคราะห์ให้ได้ค่าน้ำหนักตัวแปรย่อยที่จะใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้ วิธีการวิเคราะห์ที่นิยมใช้กันมากที่สุด คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบใช้เมื่อมีทฤษฎีรองรับโมเดลแบบหนักแน่นเข้มแข็งและสามารถตรวจสอบความตรงของโมเดลโดยพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูล เมื่อพบว่าโมเดลมีความตรงจึงนำเสนอการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยมาสร้างตัวแปรแฝง

3.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ คือ การดำเนินการวัดตัวแปรย่อย ได้แก่ การสร้างเครื่องมือสำหรับวัด การทดลองใช้และการปรับปรุงเครื่องมือ ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การออกภาคสนามเพื่อใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เป็นตัวแปรย่อยซึ่งจะนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้ในขั้นตอนนี้มีวิธีการดำเนินงานแล้ว

3.4.4 การสร้างตัวบ่งชี้

ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยสร้างสเกล (scaling) ตัวบ่งชี้โดยนำตัวแปรย่อยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์รวมให้ได้เป็นตัวบ่งชี้ โดยใช้วิธีการรวมตัวแปรย่อยและการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยตามที่ได้นิยามตัวบ่งชี้ไว้

3.4.5 การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ (Quality Check)

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมถึงการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรย่อยและตัวบ่งชี้ด้วย โดยตรวจสอบทั้งเรื่องความเที่ยง (reliability) ความตรง (validity) ความเป็นไปได้ (feasibility) ความเป็นประโยชน์ (utility) ความเหมาะสม (appropriateness) และความเชื่อถือได้ (credibility)

ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพซึ่งจะใช้เป็นสารสนเทศในการบริหารและการจัดการระบบการศึกษา ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการ (UNESCO, 1993, Johnstone, 1981 อ้างใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551: 15) ประการแรก ตัวบ่งชี้ควรมีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ เหมาะสมกับ

เวลาและสถานที่ สารสนเทศที่ได้จากตัวบ่งชี้ต้องสามารถบอกถึงสถานะ และแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงหรือสภาพปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ทันเวลาให้ผู้บริหารสามารถดำเนินการ แก้ปัญหาได้ทันที่ ประการที่สอง ตัวบ่งชี้ควรตรงกับความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของการใช้งาน ตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายการศึกษาไม่ควรจะมีลักษณะเป็นแบบเดียวกับตัวบ่งชี้ที่ สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการบรรยายสภาพของระบบการศึกษา แต่อาจจะมีตัวบ่งชี้ย่อยบางตัวเหมือนกัน ได้ ประการที่สาม ตัวบ่งชี้ควรมีคุณสมบัติตามคุณสมบัติของการวัด คือ มีความตรง ความเที่ยง ความ เป็นปรนัย และใช้ปฏิบัติได้จริง คุณสมบัติข้อนี้มีความสำคัญมาก ในการสร้างหรือการพัฒนาตัวบ่งชี้จึง ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ทุกครั้ง ประการสุดท้าย ตัวบ่งชี้ควรมีกฎเกณฑ์การวัดที่มีความ เป็นกลาง มีความเป็นทั่วไป และให้สารสนเทศเชิงปริมาณที่ใช้เปรียบเทียบกันได้ไม่ว่าจะเป็น การเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด ระหว่างเขตในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือการเปรียบเทียบระหว่าง ประเทศ

ในทางปฏิบัตินักประเมินนิยมตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้ที่ พัฒนาขึ้นโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยมีทฤษฎีหรือนิยามตัวบ่งชี้รองรับโมเดลแบบ หนักแน่นเข้มแข็งและสามารถตรวจสอบความตรงของโมเดลโดยพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่าง โมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูล ด้วยโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลอิสระ (Linear Structural RElationship = LISREL) นอกจากนี้ยังนิยมตรวจสอบความตรงเชิงทำนาย (predictive validity) และความตรงร่วมสมัย (concurrent validity) โดยการใช้ผลการวัดด้วยเครื่องมือชนิดอื่นเป็นเกณฑ์ ในการตรวจสอบ นักประเมินหลายคนนิยมตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ

3.4.6 การจัดเข้าบริบท และการนำเสนอรายงาน (Contextualization and Presentation) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นการ สื่อสารระหว่างนักประเมินที่เป็นผู้พัฒนากับผู้ใช้ตัวบ่งชี้ หลังจากสร้างและตรวจสอบคุณภาพของ ตัวบ่งชี้แล้ว นักประเมินต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ค่าของตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับบริบท โดยวิเคราะห์ ตีความแยกตามระดับเขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ โรงเรียน หรือแยกตามประเภทของบุคลากร หรือ อาจวิเคราะห์ตีความในระดับมหภาค แล้วจึงรายงานค่าของตัวบ่งชี้ให้ผู้บริโภค/ผู้บริหาร/นักวางแผน/ นักวิจัยตลอดจนนักการศึกษาทั่วไปได้ทราบและใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้ได้อย่างถูกต้องต่อไป

3.4.7 การจัดแยกประเภทตามลักษณะการใช้ตัวบ่งชี้ แบ่งตามการใช้ตัวบ่งชี้ในการวิจัย ได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้แสดงความหมาย (expressive indicators) และตัวบ่งชี้ทำนาย (predictive indicators) และแบ่งตามการใช้ตัวบ่งชี้ในการกำกับโครงการได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้ ผลการปฏิบัติ (performance indicator) และตัวบ่งชี้ตามข้อกำหนด (compliance indicator)

4. บริบทโรงเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครได้รับการสถาปนาเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2325 และมีการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนขนาดเล็กริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยามาเป็นมหานครที่ครอบคลุมพื้นที่ 1,568.74 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะเป็นเมืองเอกนครหรือเมืองโตเดี่ยว (Primate City) ซึ่งหมายถึงเมืองที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาจนทำให้มีการเติบโตเหนือเมืองอื่น ๆ กรุงเทพมหานครมีบทบาทและความสำคัญทั้งในฐานะเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยและเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ ความเป็นรูปแบบพิเศษของกรุงเทพมหานคร ดังเห็นได้จากการมีพระราชบัญญัติเฉพาะองค์การ ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 นอกจากนี้รูปแบบการบริหารกรุงเทพมหานครยังเป็นระบบชั้นเดียว หมายถึง กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรเดียวที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด ในขณะที่พื้นที่จังหวัดอื่น ๆ มีระบบการปกครองท้องถิ่นเป็นสองชั้น คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในระดับบน ส่วนเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับล่าง ในปี พ.ศ. 2565 กรุงเทพมหานครมีประชากร 5,525,255 คนและคาดการณ์ว่าเมื่อรวมประชากรแฝงจะทำให้กรุงเทพมหานครนั้นมีประชากรมากถึง 10 ล้านคน (อรทัย ก๊กผล, ม.ป.ป.: เอกสารออนไลน์, สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2565: 1)

นอกจากนี้กรุงเทพมหานครในฐานะเมืองหลวงของประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนของประเทศไทย อีกทั้งต้องเปลี่ยนมุมมองการบริหารและการพัฒนา ในขณะเดียวกันก็มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมและประเพณีที่มีอยู่อย่างหลากหลาย สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อกรุงเทพมหานครอย่างแน่นอนและหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงต่อเนื่องมาหลายสิบปีจนกลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา การแพทย์ เทคโนโลยี ฯลฯ ประกอบกับกรุงเทพมหานครมีหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเดินทางของกลุ่มประเทศอาเซียนทำให้ประชาชนเดินทางมาท่องเที่ยว ประกอบธุรกิจตลอดจนขายแรงงานในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมากจึงกล่าวได้ว่า มิติใหม่ในการบริหารราชการของกรุงเทพมหานครได้เกิดขึ้นแล้ว อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ และการที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมประชาคมอาเซียน ในส่วนของสังคมโลกที่มีภูมิภาคอาเซียนรวมอยู่ด้วยก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นกัน โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งทำให้ประชาชนในโลกสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลาอย่างไร้พรมแดน (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร, 2561:16-17)

จุดแข็งของกรุงเทพมหานครคือเป็นเมืองพหุวัฒนธรรมประชากรมีความหลากหลายในการนับถือศาสนาจากสำมะโนประชากรและเคหะพ.ศ. 2543 พบว่าประชากรนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด

ร้อยละ 94.50 รองลงมาศาสนาอิสลามร้อยละ 4.34 และศาสนาคริสต์ร้อยละ 1.02 เมื่อเปรียบเทียบสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2533 กับ พ.ศ. 2543 พบว่า จากการเพิ่มขึ้นของประชากร ประชากรนับถือศาสนาคริสต์เพิ่มขึ้นมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.79 รองลงมาศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.75 และศาสนาพุทธเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.81 ขณะที่ศาสนาฮินดูมีการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 89.30 ในพื้นที่กรุงเทพมหานครนั้นทุกศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่ขัดแย้งกัน เช่น เขตบางรักมีมัสยิด วัด โบสถ์ กุฎีขาว กุฎีจีน ในขณะที่ผู้คนที่นับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่กรุงเทพฯ มีอยู่ประมาณ 300,000 คน คิดเป็น 5% ของประชากร อาจมีปัญหาบางอย่างเกิดขึ้นจากการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่ไม่ว่าจะเป็นวัดหรือมัสยิดก็จะดูแลให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น เนื่องจากชุมชนมีความต้องการที่แตกต่างกันจึงต้องพิจารณารายละเอียดรวมทั้งอัตลักษณ์ชุมชนด้วย เช่น ชุมชนชาวมุสลิมจัดเทศกาลอาหารฮาลาลที่มีมัสยิดฮารูณ เขตบางรักได้รับการตอบรับดีมาก แต่ละชุมชนไม่ว่าจะเป็นชุมชนชาวมุสลิม ชาวพุทธ หรือชาวคริสต์ มีความเข้มแข็งของตนเอง กรุงเทพมหานครมีหน้าที่ในการเข้าไปดูแลและช่วยเหลือให้อัตลักษณ์เหล่านี้สร้างมูลค่าและคงความสวยงามทางวัฒนธรรม (ศูนย์สารสนเทศกรุงเทพมหานคร, 2551: 136-138)

รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร เช่น โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล โรงเรียนที่ปิงกรวิทยาพัฒนา (ทวีวัฒนา) โรงเรียนวัดอินทาราม โรงเรียนสุขุมนวพันธ์อุปถัมภ์ และโรงเรียนวัดสุทธิวรารามพบว่า สภาพชุมชนโดยรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะที่หลากหลายทั้งที่เป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ และชุมชนเกษตรกรรมที่มีลักษณะเป็นสังคมผสมกึ่งสังคมชนบทกึ่งสังคมเมืองขนาดใหญ่ ประชากรส่วนใหญ่ก็มีการนับถือศาสนาที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ มีทั้งโรงเรียนที่เป็นชุมชนชาวพุทธ ชุมชนชาวอิสลาม ชุมชนชาวคริสต์ ผู้ปกครองของนักเรียนก็มีความแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพ บางครอบครัวก็อพยพมาจากต่างจังหวัด เพื่อหางานทำในกรุงเทพมหานครมาจากภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย บางครอบครัวเป็นชาวเขาที่ยังไม่มีบัตรประชาชนและบางครอบครัวอพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นด้านการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบททางสังคมและเศรษฐกิจข้างต้นได้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาคือ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานครมีหน้าที่รับผิดชอบสถานศึกษาทุกสังกัดจำนวน 2,256 แห่ง เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา 119 แห่ง ประกอบด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวนสถานศึกษา 67 แห่งและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวนสถานศึกษา 52 แห่ง มีจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 111,485 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร, 2565: 17)

นอกจากนี้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานครจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551: 1) ตลอดจนสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551: 5) ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายผู้เรียนจะมีคุณภาพดังนี้

- 1) มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- 2) เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้
- 3) มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 4) มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม
- 5) มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้ และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆในสังคมได้ตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตามด้วยความเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร ที่กล่าวมาข้างต้นทำให้นักเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานครที่นอกจากอยู่ภายใต้กรอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความแหว่ไวกทางวัฒนธรรมแล้วยังต้องคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในพื้นที่กรุงเทพมหานครด้วย ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวจึงได้ศึกษาความแหว่ไวกทางวัฒนธรรมของนักเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความแวดโหวทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้สรุปงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องและน่าสนใจดังต่อไปนี้

5.1 งานวิจัยต่างประเทศ

Pruegger and Roger (1994) ได้ศึกษาแนวทางการอบรมเพื่อพัฒนาความแวดโหวทางวัฒนธรรมโดยการเปรียบเทียบวิธีสอน 2 วิธี ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์โดยใช้เกมสถานการณ์จำลองที่เรียกว่า Bafá Bafá กับการใช้การนำเสนอโดยใช้หลักการบรรยายเป็นหลัก ผลจากการทดลองเชิงปริมาณแสดงให้เห็นว่าความแวดโหวทางวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการอบรมโดยใช้วิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์และการบรรยายไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสารส่วนบุคคลของกลุ่มเป้าหมาย แสดงให้เห็นว่าวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ให้ผลที่ดีกว่า ดังนั้นในการพัฒนาความแวดโหวทางวัฒนธรรมของผู้เรียนจึงควรให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง

Nieto (2006) ได้นำเสนอแนวทางการใช้ Cultural Plunge ซึ่งเป็นกิจกรรมที่บุคคลหรือกลุ่มที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทั้งทางด้านเชื้อชาติ ภาษา สถานะทางเศรษฐกิจ เพศ หรือความผิดปกติทางร่างกาย ผู้วิจัยนำเสนอว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาที่ให้บริการ มีความหมาย น่าสนใจท้าทาย และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน การจัดการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวสามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจและยอมรับผู้อื่นได้มากยิ่งขึ้น และสามารถพัฒนาความแวดโหวทางวัฒนธรรมในตัวผู้เรียนด้วย ผู้วิจัยได้มอบหมายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น การพูดคุยกับบุคคลไร้บ้าน หรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้พิการ โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายและแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมโดยตรงในสถานการณ์และสถานที่จริง ให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือลักษณะของชุมชนได้รับประสบการณ์จากกลุ่มคนที่แตกต่างกว่าที่เคยพบเจอ และได้รับความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับค่านิยม อคติและการตอบสนองทางอารมณ์ ผลจากการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาครูที่เรียนรู้ผ่าน Cultural Plunge แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความตระหนักในค่านิยมและอคติของบุคคลมากขึ้น มีความกระตือรือร้นสูงขึ้น มีแรงจูงใจในการเรียนรู้และมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเข้าใจวัฒนธรรมของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

He and Cooper (2009) นักวิจัยได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาครูโดยผสมผสานแนวทางการสะท้อนตนเอง (Self-reflection) กับการลงมือปฏิบัติงานภาคสนาม (Field-Experience) ตามรูปแบบ ABC's ของ Schmidt ซึ่งประกอบด้วย การเขียนรายงานตนเอง (Autobiography) การเขียนชีวประวัติ (Biography) และการเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Comparison) ผู้วิจัยได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนตาม

แนวคิด ABC's ใน 2 วิชา วิชาที่ 1 มอบหมายให้นักศึกษาเขียนรายงานตนเองทั้งในตอนต้นและสิ้นสุดภาคเรียน วิชาที่ 2 นักศึกษากลุ่มนี้จะได้รับประสบการณ์ในการทำงานกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและมอบหมายให้ทำชีวประวัติของนักเรียนและทำข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมของผู้เรียนกับตนเอง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีความตระหนักทางด้านวัฒนธรรมและเข้าใจบทบาททางวัฒนธรรมของตนเองที่มีต่อชั้นเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามนักศึกษาที่เรียนในวิชาที่ 1 จะรับรู้บทบาทของตนในฐานะผู้ส่งต่อเนื้อหาความรู้และให้แหล่งการเรียนรู้กับผู้เรียน ในขณะที่นักศึกษากลุ่มที่ 2 จะตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนและสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

5.2 งานวิจัยในประเทศ

ธีระชน พลโยธา (2560) ได้วิจัยและพัฒนาความฉลาดทางวัฒนธรรมในบริบทวัฒนธรรมอาเซียน สำหรับนิสิตนักศึกษาปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางวัฒนธรรมมี 4 องค์ประกอบ คือ แรงจูงใจทางวัฒนธรรม พฤติกรรมทางวัฒนธรรม อภิปัญญาทางวัฒนธรรม และความรู้ทางวัฒนธรรม รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาองค์ประกอบของความฉลาดทางวัฒนธรรมด้วยกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความตระหนัก การส่งเสริมความรู้ การคิดไตร่ตรอง การเผชิญสถานการณ์ข้ามวัฒนธรรม การประเมินคุณค่า และการเสวนาหรืออภิปรายความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศึกษาผลของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้วิจัยแบบผสมผสาน คือ เชิงปริมาณ วัดจากความฉลาดทางวัฒนธรรมในบริบทวัฒนธรรมอาเซียนก่อนและหลังทดลอง ส่วนเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม และการประเมินผลการทำงานที่มอบหมาย กลุ่มทดลองเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 30 คน พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความฉลาดทางวัฒนธรรมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้านสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ สรุปข้อค้นพบที่ได้ คือ ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ ASEAN แก่ได้ การเรียนรู้โดยกิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน (Experiential Provided) การเรียนรู้แบบผู้เรียนลงมือปฏิบัติ (Active Learning) และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมใหม่ (New Cultural Environment) สามารถพัฒนาความฉลาดทางวัฒนธรรมอาเซียนของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้

พจนีย์ หนักทอง (2561) ได้วิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาตามทฤษฎีภาษาศาสตร์สังคมและแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความแว่วทางวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนประกอบไปด้วยหลักการ 5 ข้อ ได้แก่ 1) การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมของผู้เรียนทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรมกับประสบการณ์ใหม่ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการรับผิดชอบการเรียนรู้และ

ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง 2) การเรียนภาษาจะเกิดขึ้นได้ดีหากผู้เรียน ในสภาพบริบทจริงหรือเสมือนจริงที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน 3) การเรียนรู้ภาษาจะเกิดขึ้นได้ดีหากผู้เรียน รับผิดชอบต่อภาระงานทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในบริบทและสถานการณ์ที่มีความหลากหลาย 4) การเรียนรู้ภาษาจะเกิดขึ้นได้ดีหากผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาควบคู่กับ วัฒนธรรมผ่านกระบวนการสะท้อนคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับ และ 5) เมื่อผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่นที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง และมีโอกาสแลกเปลี่ยนมุมมองทางด้านภาษา และวัฒนธรรม หลังจากการได้รับประสบการณ์จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในความแตกต่างทางด้าน ทัศนคติและการแสดงออกของผู้อื่นมากขึ้น

วราพร ช่างยา (2564) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ความไวทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล ศึกษาคุณลักษณะความไวทางวัฒนธรรมของ นักศึกษาพยาบาล และศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ความไวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะความไวทางวัฒนธรรมและพัฒนาเครื่องมือประเมินคุณลักษณะ ความไวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล สัมภาษณ์ผู้บริหาร 5 คน อาจารย์พยาบาลและพยาบาล ที่ได้รับรางวัลด้านการปฏิบัติงานดีเด่น 11 คน ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะความไวทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล ระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิผล และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความไวทางวัฒนธรรมสำหรับ นักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษมบัณฑิตจำนวน 24 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า (1) คุณลักษณะความไว ทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ การเข้าใจความแตกต่างทาง วัฒนธรรมและการตอบสนองทางวัฒนธรรม (2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เปิดประสบการณ์ทางวัฒนธรรม ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาทางวัฒนธรรม ขั้นตอนที่ 3 ตัดสินใจปฏิบัติการพยาบาลตามความแตกต่างทาง วัฒนธรรม ขั้นตอนที่ 4 แบ่งปันประสบการณ์ทางวัฒนธรรม (3) ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการ เรียนรู้พบว่า 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะความไวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลมีแนวโน้ม สูงขึ้นตามระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย คะแนนคุณลักษณะความไวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลหลังใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจต่อรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาและอาจารย์สอนภาคปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

การศึกษางานวิจัยข้างต้นจะเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความแวดไวดัง
ทางวัฒนธรรมนั้นมีด้วยกันอยู่หลายแนวทาง ซึ่งส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการสอนผ่านประสบการณ์และ
แนวทางการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดของตนเอง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ (Survey Research) จากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 โดยแบ่งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ผลข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2565 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 56,121 คน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 51,790 คน รวม 107,911 คน จากโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 119 โรงเรียน

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2565 ในโรงเรียน

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร						
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1						
ขนาด โรงเรียน	จำนวน โรงเรียน	จำนวน นักเรียน	จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย			
			ม.4	ม.5	ม.6	รวม
โรงเรียน ขนาดเล็ก	20	6,523	1,015	956	948	2,919
โรงเรียน ขนาดกลาง	15	14,886	2,316	2,396	2,229	6,941
โรงเรียน ขนาดใหญ่	15	29,065	4,962	4,606	4,593	14,161
โรงเรียน ขนาดใหญ่ พิเศษ	17	54,148	9,714	9,644	9,616	28,974
รวม	67	104,602	18,007	17,602	17,386	52,995
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2						
โรงเรียน ขนาดเล็ก	2	518	115	84	48	247
โรงเรียน ขนาดกลาง	8	9,254	1,930	1,687	1,326	4,943
โรงเรียน ขนาดใหญ่	18	35,266	5,769	5,516	5,397	16,682

ตารางที่ 1 (ต่อ)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร						
โรงเรียน ขนาดใหญ่ พิเศษ	24	75,649	12,318	12,078	12,222	36,618
รวม	52	120,687	20,132	19,365	18,993	58,490
รวม ทั้งหมด	119	225,289	38,139	36,967	36,379	111,485

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมซึ่งผู้วิจัยใช้เทคนิควิเคราะห์ 2 วิธี คือการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากเกณฑ์การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบของสมบุรณ์ สุริยวงศ์ (2550: 18) ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบจะต้องมีจำนวนอย่างน้อย 5-10 เท่าต่อพารามิเตอร์ 1 ตัว ซึ่งในงานวิจัยมีพารามิเตอร์จำนวน 74 ข้อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ควรมีจำนวน 7 เท่าต่อตัวบ่งชี้จำนวน 1 ตัว ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบจำนวน 1,405 คน ใช้สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจำนวน 700 คน และใช้สำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จำนวน 705 คน

1.2.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีขั้นตอนดังนี้ จากจำนวนประชากร 119 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 111,485 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 จากโรงเรียนทั้งหมด 119 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน ใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ตามขนาดของโรงเรียนโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการดังนี้

1) โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวนนักเรียน น้อยกว่า 500 คน
2) โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวนนักเรียน 500 – 1,499 คน
3) โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวนนักเรียน 1,500 – 2,499 คน

4) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวนนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป
 ขั้นตอนที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มโรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เลือกโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน จำนวนประเภทละ 1 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสังกัด
 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานครที่ใช้ในการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงสำรวจ

ขนาดโรงเรียน	ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน มัธยมศึกษาตอน ปลาย	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1				
โรงเรียนขนาดเล็ก	1	โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริย์	243	25
โรงเรียนขนาดกลาง	2	โรงเรียนวัดอินทาราม	535	55
โรงเรียนขนาดใหญ่	3	โรงเรียนที่ปังกกรวิทยาพัฒนา (ทวิวัฒนา) ฯ	957	105
โรงเรียนขนาดใหญ่ พิเศษ	4	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล	1,376	165
รวม			3,111	350
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2				
โรงเรียนขนาดเล็ก	5	โรงเรียนพุทธจักรวิทยา	74	5
โรงเรียนขนาดกลาง	6	โรงเรียนสุขุมวิทพันธุ์อุปถัมภ์	582	45
โรงเรียนขนาดใหญ่	7	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4	828	120
โรงเรียนขนาดใหญ่ พิเศษ	8	โรงเรียนวัดสุทธิวาราม	1,381	180
รวม			3,036	350
รวม สพม.1 และ สพม. 2			6,147	700

1.2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มีขั้นตอนดังนี้ จากจำนวนประชากร 119 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 111,485 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 จากโรงเรียนทั้งหมด 119 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 53 โรงเรียน ใช้เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ตามขนาดของโรงเรียนโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการดังนี้

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียน น้อยกว่า 500 คน
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 500 – 1,499 คน
- 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียน 1,500 – 2,499 คน
- 4) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวนนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มโรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เลือกโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน จำนวนประเภทละ 1 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำนวนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานครที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ขนาดโรงเรียน	ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน มัธยมศึกษา ตอนปลาย	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1				
โรงเรียนขนาดเล็ก	1	โรงเรียนศิลาจารย์พิพัฒน์	142	25
โรงเรียนขนาดกลาง	2	โรงเรียนฤทธิธินรงค์รอน	314	55
โรงเรียนขนาดใหญ่	3	โรงเรียนวัดราชบพิศ	789	80
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	4	โรงเรียนโยธินบูรณะ	2,005	195
รวม			3,250	355

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ขนาดโรงเรียน	ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน มัธยมศึกษา ตอนปลาย	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2				
โรงเรียนขนาดเล็ก	5	โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม	173	25
โรงเรียนขนาดกลาง	6	โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง	604	55
โรงเรียนขนาดใหญ่	7	โรงเรียนสีกัน (วัฒนานคร อุปถัมภ์)	904	80
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	8	โรงเรียนเตรียมอุดม พัฒนาการ	2,195	190
รวม			3,576	350
รวม สพม.1 และ สพม. 2			6,826	705

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือวิจัยสำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งใช้รูปแบบการวัดเจตคติ (Attitude) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert) (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2558: 114-115) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามนิยามที่กำหนด แยกเป็นแต่ละด้านตามองค์ประกอบความแวดไวทางวัฒนธรรมของ Chen & Starosta (2000) ทั้ง 5 ด้าน แบ่งการวัดตามความรู้สึก/การแสดงออก เป็น 5 ระดับ

- 1 หมายถึง ไม่เคยเลย
- 2 หมายถึง น้อยมาก
- 3 หมายถึง บางครั้ง
- 4 หมายถึง มาก
- 5 หมายถึง มากที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยพิจารณาจากองค์ประกอบและตัวชี้วัดของความแหว่ไหวทางวัฒนธรรม ที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อวัดความแหว่ไหวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาหลักการและวิธีการสร้างแบบวัดความแหว่ไหวทางวัฒนธรรม จากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและรูปแบบที่เหมาะสมในการสร้าง โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ตามแนวคิดองค์ประกอบความแหว่ไหวทางวัฒนธรรมของ Chen & Starosta (2000)

3.2 ศึกษาสาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และเนื้อหาของรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาตอนปลาย จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อวิเคราะห์และคัดเลือกเนื้อหาที่จะนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามความแหว่ไหวทางวัฒนธรรม

3.3 สร้างแบบสอบถามความแหว่ไหวทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาในแบบสอบถามให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของความแหว่ไหวทางวัฒนธรรม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ 2) การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ 4) ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แตกต่าง 5) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ กำหนดเวลาในการทำแบบสอบถาม 40 นาที

จากการสร้างแบบสอบถามความแหว่ไหวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้ได้ข้อคำถามจำนวน 109 ข้อ

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์องค์ประกอบความแนวทางการพัฒนาตามแนวคิดของ Chen and Starosta กับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับความแนวทางการพัฒนา

องค์ประกอบ ความแนว ทางการพัฒนา	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแนว ทางการพัฒนา บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
1. การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement)			
1.1 เปิดใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรม	<p>ส 1.1 ม.4-6/6 วิเคราะห์หลักประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/21 วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่น ๆ และชักชวนส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำความดีต่อกัน</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/18 ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของค่านิยม จริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข</p> <p>ส 1.2 ม.4-6/2 ปฏิบัติตนถูกต้องตาม ศาสนพิธี พิธีกรรม</p>	<p>1. การเปิดใจให้ผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางด้านศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรม ๆ</p>	<p>1) ฉันเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรืองานเทศกาลสำคัญ</p> <p>2) ฉันต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนา สถานที่สำคัญของชุมชน</p> <p>3) ฉันเปิดใจเรียนรู้และสนับสุนนให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันระหว่างบุคคลที่นับถือศาสนาต่างกัน</p> <p>4) ฉันเชื่อว่าจริยธรรมเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่อาจก่อความ</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแจ่มใสทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
1. การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement)			
	ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ ส 1.2 ม.4-6/4 วิเคราะห์กิจกรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้อง กับวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลที่สำคัญของศาสนา ที่ตนนับถือและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง		<p>ชัดแจ้งทางศาสนา</p> <p>5) ฉันเต็มใจที่จะเรียนรู้ พิธีกรรม ของแต่ละศาสนา</p> <p>6) ฉันเปิดใจที่จะเข้าร่วมวันสำคัญ ของศาสนาต่าง ๆ ตามกาลเทศะ อย่างเหมาะสม</p>
	ส 2.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีกร ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษวัฒนธรรมไทยและ เลือกรับวัฒนธรรมสากล ส4.2 ม.4-6/3 วิเคราะห์ผลกระทบของการขยายอิทธิพล ของประเทศในยุโรปไปยังทวีปอเมริกา แอฟริกา และ เอเชีย	2. การเปิดใจเลือกรับวัฒนธรรม ต่างชาติ	<p>7) ฉันสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรม ของชาวต่างชาติที่ขยายตัวมาใน ประเทศไทย</p> <p>8) ฉันเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้อง มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย</p> <p>9) ฉันเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้อง</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัด ความแจ่มใสทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
1. การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement)			
1.2 มีส่วน ร่วมกับผู้ที่มี ความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม ด้วยความเข้าใจ	ส 1.1 ม.4-6/6 วิเคราะห์หลักปรัชญาของ พระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด ส 1.1 ม.4-6/21 วิเคราะห์ทัศนคติของศาสนาอื่น ๆ และชักชวน ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่น ๆ และชักชวน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำ ความดีต่อกัน ส 1.1 ม.4-6/18 ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของ ค่านิยม จริยธรรมที่เป็น ตัวกำหนดความเชื่อและ	3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มี ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม เพื่อความเข้าใจอันดีต่อกัน อันจะ นำไปสู่สังคมที่สันติสุข	มีการเปิดรับวัฒนธรรมจากภายนอก 10) ฉันทายกจะเรียนรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมต่างชาติ 11) ฉันทายกมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ ชุมชนหรืองานเทศกาลสำคัญ 12) ฉันทายกมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน 13) ฉันทายกเข้าใจแนว ทางการปฏิบัติตนของผู้ที่นับถือ ศาสนาอื่น ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้ ที่มีความแตกต่างทางศาสนา 14) ฉันทายกสนับสนุนการทำความดี

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแจ่มใสทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
1. การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement)			
	<p>พฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อ จัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ส 1.2 ม.4-6/2 ปฏิบัติตนถูกต้องตาม ศาสนพิธี พิธีกรรม ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.2 ม.4-6/4 วิเคราะห์พิธีกรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้อง กับวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลที่สำคัญของศาสนา ที่ตนนับถือและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง</p>		<p>ต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทาง วัฒนธรรม</p> <p>15) ฉันทนาการปฏิบัติตามหลัก จริยธรรมในกลุ่มชนที่มีความ แตกต่างทางศาสนานำมาซึ่งความ เข้าใจต่อกัน</p> <p>16) ฉันทนาการปฏิบัติตนได้อย่าง เหมาะสมเมื่อมีโอกาสเข้าร่วมในวัน สำคัญหรือพิธีกรรมของศาสนาอื่น</p>

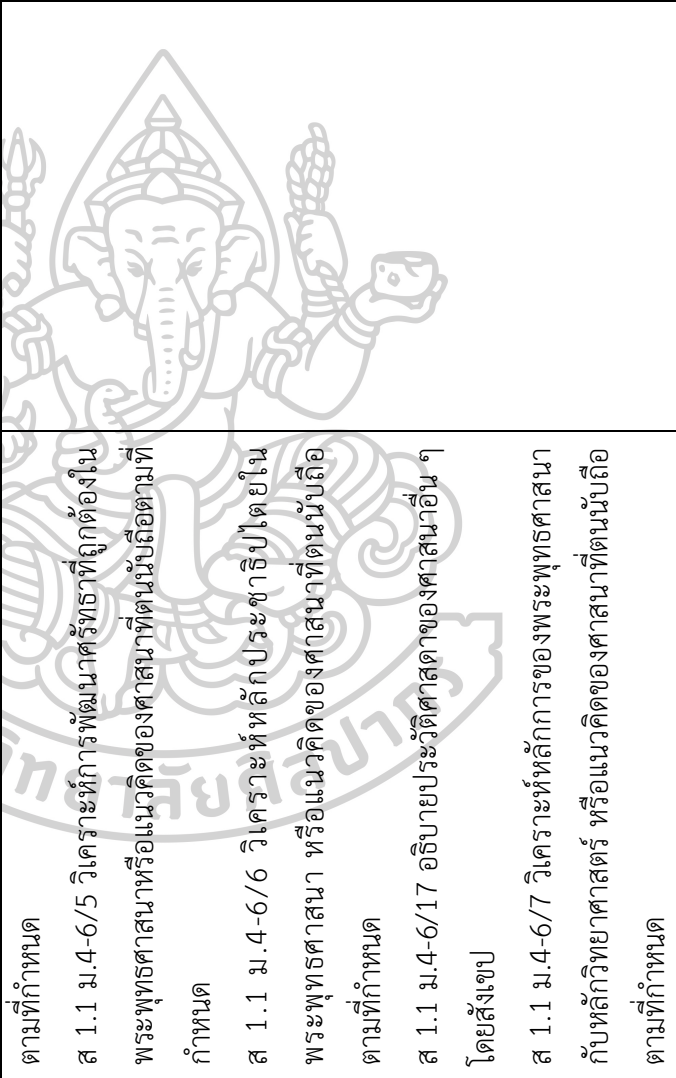
ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแจ่มใสทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
1. การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement)			
	<p>ส 2.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมี การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษวัฒนธรรมไทยและเลือกปรับวัฒนธรรมสากล</p> <p>ส 2.2 ม.4-6/2 เสนอแนวทางทางการเมืองการปกครองที่นำไปสู่ความเข้าใจและการประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ</p> <p>ส 2.2 ม.4-6/4 เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ</p>	<p>4. การเลือกปรับวัฒนธรรมต่างชาติ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิต</p>	<p>17) เมื่อมีโอกาสฉันจะเข้าร่วมในงานที่เกี่ยวข้อง การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย</p> <p>18) เมื่อมีโอกาสฉันจะเข้าร่วมงานกับคนต่างชาติ</p> <p>19) ฉันเชื่อว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างวัฒนธรรมนั้นจะช่วยให้มีความเข้าใจต่อกันมากยิ่งขึ้น</p> <p>20) ฉันอาสาเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องให้กับผู้คนที่ต่างชาติพันธุ์ที่ได้รับความเดือดร้อน</p>

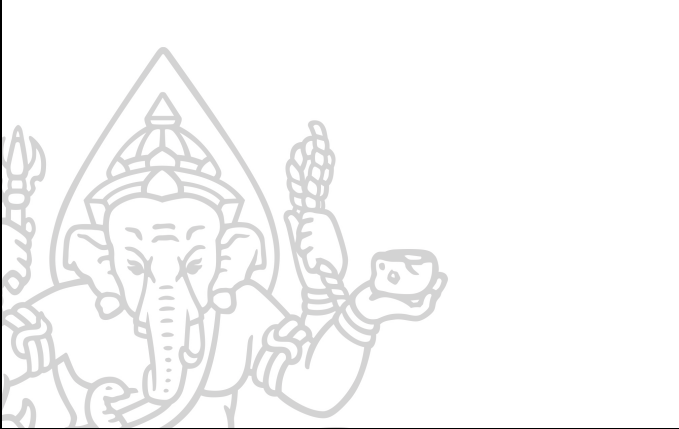
ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแตกต่างทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)			
ยอมรับใน วัฒนธรรมของ ตนเองแม้อยู่ใน บริบทที่แตกต่าง ทางวัฒนธรรม โดยไม่ตัดสิน คุณค่าของ วัฒนธรรมอื่น	<p>ส 1.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์สังคมชมพูทวีปและคติความ เชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัยของ ศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/2 วิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีสอนและ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ที่ ตนนับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหาร และการธำรงรักษาศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ที่ ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/4 วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลางใน พระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<p>5. การรู้จักและยอมรับหลักความ เชื่อทางศาสนาที่ตนเองนับถือและ เคารพความเชื่อของผู้ที่มีความ แตกต่างทางวัฒนธรรม</p>	<p>21) ฉันทันไม่ดูถูกแค้นความเชื่อ ดั้งเดิมของชาวบ้าน</p> <p>22) ฉันทันสามารถกล่าวถึง วัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้อื่นฟัง ได้</p> <p>23) ฉันทันสามารถเล่าถึงประวัติ ศาสนาของตนได้</p> <p>24) ฉันทันไม่ตัดสินคุณค่าของ แนวคิดทางศาสนาที่แตกต่างจากฉันทัน ว่าดีหรือไม่ดี</p> <p>25) ฉันทันเห็นว่าศาสนาของแต่ละ ศาสนาเป็นบุคคลสำคัญที่ควรให้</p>

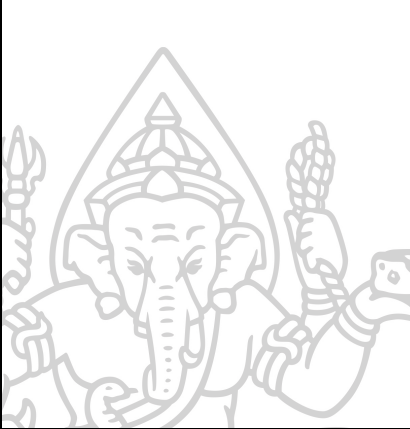
ตารางที่ 4 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบ ความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม</p>	<p>ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>มิติการวัดความแตกต่างทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์</p>
<p>2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)</p>			
<p>ตามที่กำหนด ส 1.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธาที่ถูกต้องใน พระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่ กำหนด ส 1.1 ม.4-6/6 วิเคราะห์หลักปรัชญาที่ตนนับถือ พระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด ส 1.1 ม.4-6/17 อธิบายประวัติศาสดาของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป ส 1.1 ม.4-6/7 วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนา กับหลักวิทยาศาสตร์ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด</p>		<p>ความเคารพ 26) ฉันทน์ชมการดำรงตนอยู่ใน ทางสายกลางของผู้อื่น 27) ผู้ที่มีศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้ปัญญากำกับนำซึ่งชม 28) ฉันทน์เห็นด้วยกับการมีเสรีภาพ ในการนับถือศาสนา 29) ฉันทน์เข้าร่วมในกิจกรรมทาง ศาสนาตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม</p>	<p>ความเคารพ 26) ฉันทน์ชมการดำรงตนอยู่ใน ทางสายกลางของผู้อื่น 27) ผู้ที่มีศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้ปัญญากำกับนำซึ่งชม 28) ฉันทน์เห็นด้วยกับการมีเสรีภาพ ในการนับถือศาสนา 29) ฉันทน์เข้าร่วมในกิจกรรมทาง ศาสนาตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแจ่มใสทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)			
	<p>ส 1.1 ม.4-6/11 วิเคราะห์พระพุทธรูปศาสนาที่ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศไทยแบบยั่งยืน หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/15 วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของ การสังคายนาพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ทางศาสนาที่ตน นับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/13 วิเคราะห์กิจกรรมในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/14 วิเคราะห์ข้อคิดและแบบอย่างการ ดำเนินชีวิตจากประวัติสาวกขาคก เรื่องเล่า และศาสนิก ชนตัวอย่างที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/15 วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของ</p>		

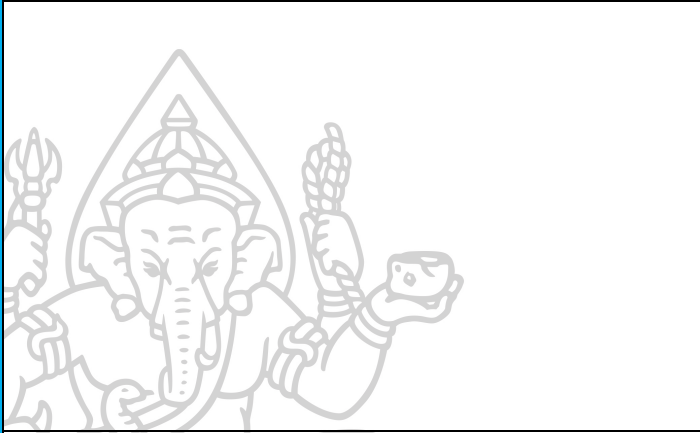
ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแตกต่างทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)			
	<p>การสังคายนาพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ทางศาสนาที่ตน นับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/17 อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/20 สวดมนต์ แผ่เมตตา และบริหารจัดการและ เจริญปัญญาตามหลักสติปัญญาหรือตามแนวทางศาสนา ที่ตนนับถือ</p>		
	<p>ส 4.1 ม.4-6/1 ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุค สมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของ มนุษยชาติ</p> <p>ส 4.3 ม.4-6/1 วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของ ประวัติศาสตร์ไทย</p>	<p>6. การรู้ถึงประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมของชนชาติตนเอง</p>	<p>30) ฉันทเอาประวัติศาสตร์ของชน ชาติตัวเองได้</p> <p>31) ฉันทมีความเข้าใจในวัฒนธรรม ของชาติตนเอง</p> <p>32) ฉันทรู้สึกชื่นชมและยกย่อง</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแหว่โตเว ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแหว่โตเวทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อความที่ได้อาจการวิเคราะห์
2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)			
	<p>ส4.3 ม.4-6/3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทย ซึ่งส่งผลต่อสังคมไทย ในยุคปัจจุบัน</p> <p>ส4.3 ม.4-6/4 วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาว ไทยและต่างประเทศที่มีส่วนสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย</p>		<p>บุคคลซึ่งเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรม ด้านต่าง ๆ เช่น ดนตรีไทย โขน เป็นต้น</p>
	<p>ส 1.1 ม.4-6/7 วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนา กับหลักวิทยาศาสตร์ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/8 วิเคราะห์การฝึกฝนและพัฒนาตนเอง การพึ่งพาตนเอง และการมุ่งอิสรภาพในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<p>7. การฝึกอบรมตนเอง การพึ่งพา ตนเอง การมุ่งเน้นอิสรภาพ การให้ ความสำคัญเกี่ยวกับกรแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผล</p>	<p>33) ฉันทวิธีที่ชื่นชมการที่ผู้คนใช้ เหตุผลในการดำเนิชีวิตและ แก้ปัญหา</p> <p>34) ฉันทวิธีที่กย่องผู้ที่สามารถ ฝึกฝนเองได้อย่างดีเยี่ยม ตาม แนวทางของศาสนาอื่น ๆ</p>

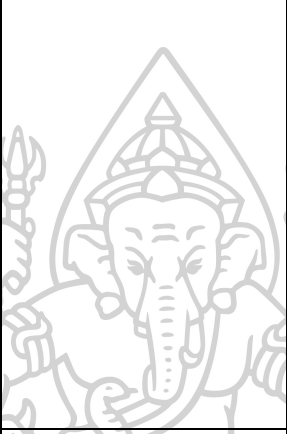
ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแวดไว ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแวดไวทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์ที่
2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)			
	<p>ส 1.1 ม.4-6/9 วิเคราะห์พระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสตร์แห่งการศึกษาที่เน้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยกับวิธีการแก้ปัญหาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/11 วิเคราะห์พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศไทยยั่งยืนหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/19 เห็นคุณค่า เชื่อมโยงและมุ่งมั่น พัฒนาชีวิตด้วยการพัฒนาจิตและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิถีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หรือพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 3.2 ม.4-6/2 ตระหนักถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ</p>		<p>35) ฉันทยอมรับสิ่งที่เป็นเหตุผล แม้จะขัดต่อความเชื่อฉันก็ตาม</p> <p>36) ฉันทชื่นชมผู้ที่ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>

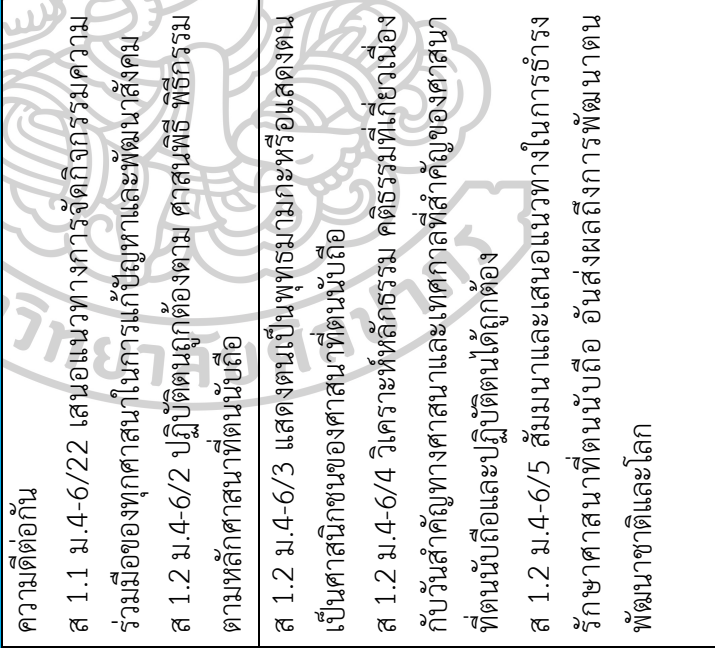
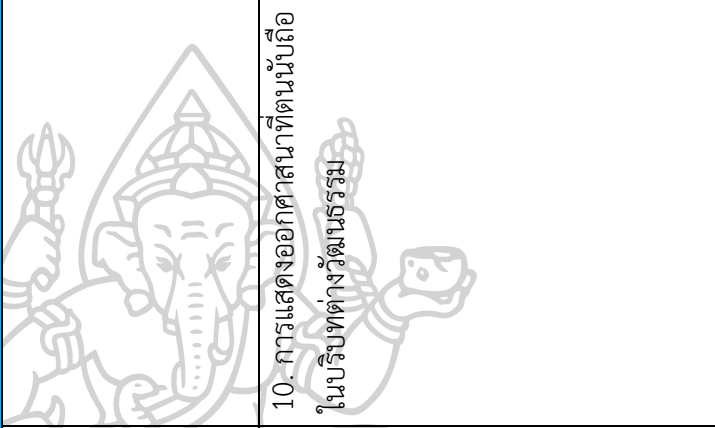
ตารางที่ 4 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบ ความแหว่ไตเว ทางวัฒนธรรม</p>	<p>ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>มิติการวัดความแหว่ไตเวทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์</p>
<p>2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)</p>			
	<p>ส 1.1 ม.4-6/10 วิเคราะห์พระพุทธศาสนาในการฝึกตน ไม่ให้ประมาท มุ่งประโยชน์และสันติภาพบุคคล สังคม และโลกหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/12 วิเคราะห์ความสำคัญของ พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการศึกษาที่สมบูรณ์ การเมือง และสันติภาพหรือแนวคิดทางศาสนาที่ตนนับถือตามที่ กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/16 เชื่อมันต่อผลของการทำความดี ความ ซื่อ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และ ตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผล ถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และกำหนดเป้าหมาย บทบาทการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข</p>	<p>8. การแสวงหาสันติภาพท่ามกลาง ความแตกต่างทางความเชื่อ ศาสนา การเมืองและวัฒนธรรม</p>	<p>37) การเคารพซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้คนต่างศาสนานำมาซึ่ง สันติภาพและความสงบสุข</p> <p>38) ฉันทนาการผู้คนที่มีความคิดต่าง การเมืองที่แตกต่างจากฉัน</p> <p>39) ฉันทนาการรับฟังความ คิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างจาก ฉันได้</p> <p>40) ฉันทนาการความงามของ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์</p> <p>41) ฉันทนาการความแตกต่าง หลากหลายของผู้คนในทุกกลุ่ม</p>

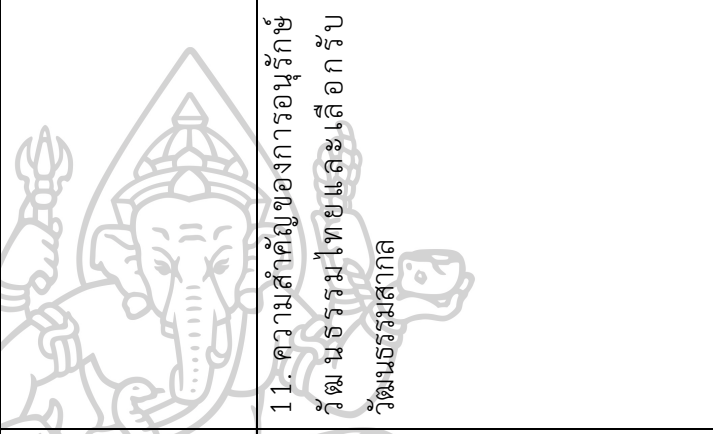
ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแจ่มใสทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)			
	<p>และอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/18 ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของ ค่านิยม จริยธรรมที่เป็น ตัวกำหนดความเชื่อและ พฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อ ขจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข</p>		<p>วัฒนธรรม</p> <p>42) ฉันสามารถเปิดใจที่จะยอมรับ ค่านิยมและจริยธรรมที่แตกต่างจาก ศาสนาที่ฉันนับถือ</p>
	<p>ส 1.1 ม.4-6/21 วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่น ๆ และชักชวน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำ ความดีต่อกัน</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/21 วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่น ๆ และชักชวน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำ</p>	<p>9. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความ แตกต่างทางศาสนาและสามารถอยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุข</p>	<p>43) หลักคำสอนทางศาสนาทำให้ ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข</p> <p>44) ฉันเห็นว่าการรวมตัวกันของ กลุ่มคนต่างศาสนาเพื่อเป้าหมายใน การพัฒนาสังคมเป็นเรื่องที่ดี</p> <p>45) ฉันเห็นคุณค่าของการปฏิบัติ พิธีกรรมของศาสนาต่าง ๆ</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแวดไว ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแวดไวทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)			
<p>ความดีต่อกัน</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/22 เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมความ ร่วมมือของทุกศาสนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม</p> <p>ส 1.2 ม.4-6/2 ปฏิบัติตนถูกต้องตาม ศาสนพิธี พิธีกรรม ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.2 ม.4-6/3 แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตน เป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.2 ม.4-6/4 วิเคราะห์กิจกรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้อง กับวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลที่สำคัญของศาสนา ที่ตนนับถือและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง</p> <p>ส 1.2 ม.4-6/5 สัมมนาและเสนอแนวทางการ รักษาศาสนาที่ตนนับถือ อันส่งผลถึงการ พัฒนาชาติและโลก</p>			<p>46. การแสดงออกถึงความเชื่อ ทางศาสนาที่แตกต่างของผู้คนนั้น เป็นเรื่องปกติ</p> <p>47. ฉันสามารถอยู่ร่วมกับผู้ต่าง กายแสดงออกถึงศาสนาที่แตกต่าง จากฉัน</p> <p>48. ฉันรู้สึกชื่นชมผู้ที่มีความ ศรัทธาและปฏิบัติตนตามหลักของ ศาสนาที่ตนนับถือ</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแวดไว ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดความแวดไวทาง วัฒนธรรม บูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
2) เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)			
	<p>ส 2.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษวัฒนธรรมไทยและ เลือกรับวัฒนธรรมสากล</p>	 <p>11. ความสำคัญของอารยธรรม วัฒนธรรมไทยและเลือกรับ วัฒนธรรมสากล</p>	<p>49. ฉันเห็นคุณค่าของผู้คนต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างทางด้านศาสนา</p> <p>50. ฉันตระหนักถึงความเท่าเทียม กันของผู้คน แม้จะต่างศาสนาหรือ ความเชื่อ</p> <p>51. เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ในขณะที่เดียวกันก็ชื่นชมวัฒนธรรม ต่างชาติ</p> <p>52. ฉันสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรม ต่างชาติ</p> <p>ฉันไม่ดูถูกแคลนวัฒนธรรมต่างชาติ</p> <p>53. ฉันไม่ดูถูกแคลนวัฒนธรรม ต่างชาติ</p>

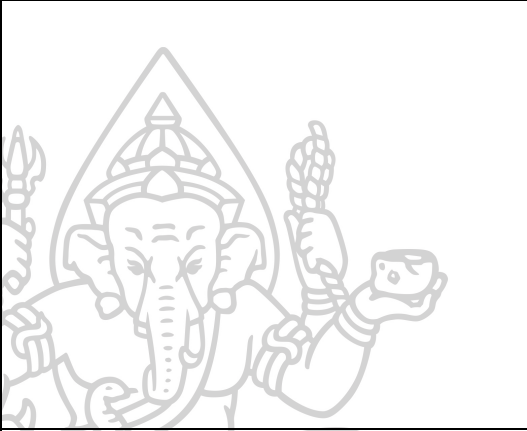
ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแวดไว ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดการความแวดไวทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อความที่ได้จากการวิเคราะห์
3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence)			
แสดงออกถึง อัตลักษณ์ของ ตนเองแม้อยู่ใน บริบทที่มีความ แตกต่างทาง วัฒนธรรม	<p>ส 1.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์สังคมชมพูทวีปและคติความ เชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัยของ ศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/2 วิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีสอนและ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ ตนนับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธาที่ถูกต้องใน พระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่ กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/16 เชื่อมันต่อผลของการทำความดี ความ ซื่อ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และ</p>	<p>12. แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในคำ สอนของศาสนาของตน</p>	<p>54) ฉันภูมิใจในพิธีกรรมดั้งเดิม ของบรรพบุรุษ</p> <p>55) ฉันมั่นใจที่จะบอกคนอื่นว่าฉัน นับถือศาสนาที่แตกต่างไปจากพวก เขา</p> <p>56) ฉันเชื่อในการทำความดีว่าจะ ส่งผลที่ดีต่อทั้งตนเองและสังคม</p> <p>57) ฉันเชื่อว่าหากเราปฏิบัติตาม คำสอนของศาสนาที่เรานับถือ โดย ไม่ไปดูหมิ่นศาสนาอื่นนั้น ความ ขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น</p> <p>58) ฉันไม่รู้สึกรำพันไหวต่อการใช้</p>

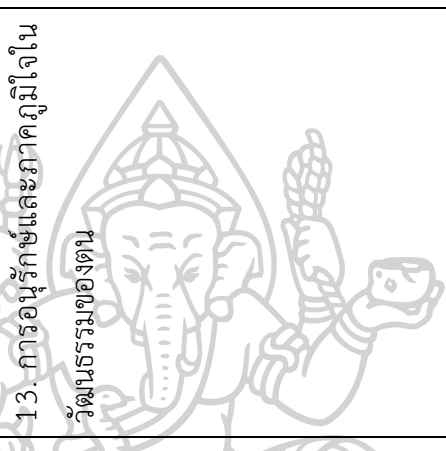
ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดการควมแหวดไวกาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
<p>3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence)</p>	<p>ตัดสินใจเลือกดำเนินกิจกรรมหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผล ถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และกำหนดเป้าหมาย บทบาทการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/18 ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของ ค่านิยม จริยธรรมที่เป็น ตัวกำหนดความเชื่อ และ พฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อ ชาติความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข</p> <p>ส 1.2 ม.4-6/3 แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตน เป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.2 ม.4-6/4 วิเคราะห์หลักธรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้อง กับวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลที่สำคัญของศาสนา</p>		<p>ศาสดาของศาสนาที่ฉันนับถือถูก วิพากษ์วิจารณ์</p> <p>59) ฉันภาคภูมิใจเมื่อมีโอกาสร่วม ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหรือ เทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ</p>

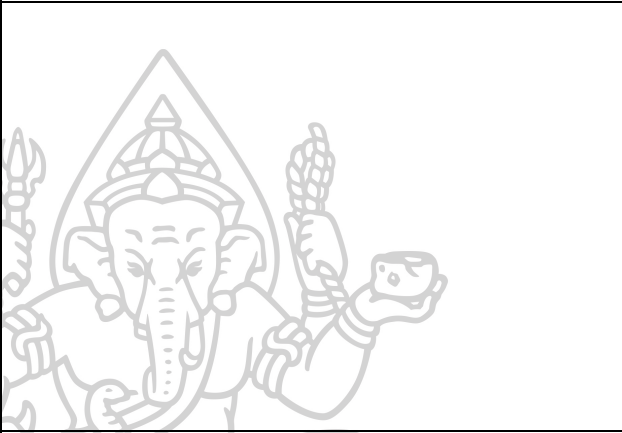
ตารางที่ 4 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม</p>	<p>ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>มิติการวัดการความแวดไทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์</p>
<p>3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence)</p>			
	<p>ที่ตนเองนับถือและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง ส 2.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและ เลือกรับวัฒนธรรมสากล ส4.3 ม.4-6/5 วางแผนกำหนดแนวทางและการมีส่วนร่วม ร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย ส5.2 ม.4-6/2 อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม ในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและโลก</p>		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดการวัดความแจ่มใสทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence)			
	<p>ส 2.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมี การ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและ เลือกรับวัฒนธรรมสากล</p> <p>ส4.3 ม.4-6/5 วางแผนกำหนดแนวทางและการมีส่วนร่วม ร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย</p> <p>ส5.2 ม.4-6/2 อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม ในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่นทั้งในประเทศไทยและโลก</p>	 <p>13. การอนุรักษ์และภาคภูมิใจใน วัฒนธรรมของตน</p>	<p>60) ฉันทพุดภาษาบ้านเกิดของฉันท</p> <p>61) ฉันทเรียนวิธีการทำอาหาร พื้นเมืองของฉันท</p> <p>62) ฉันทแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองใน โอกาสที่เหมาะสม</p>
<p>ส 1.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์สังคมชมพูทวีปและคติความ เชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัยของ ศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/2 วิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์</p>	<p>14. การแสดงออกถึงศาสนาหรือ ความเชื่อของศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<p>63) ฉันทมีความกล้าที่จะแสดงถึง ความเชื่อท้องถิ่นของตนเอง</p> <p>64) ฉันทแสดงออกถึงศรัทธาต่อ ศาสนาที่ฉันทนับถือ</p>	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม</p>	<p>ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>มิติการวัดการความแหวดไวกทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์</p>
<p>3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence)</p>			
	<p>ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงที่สุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีสอนและ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ที่ ตนนับถือ ส 1.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธาที่ถูกต้องใน พระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่ กำหนด ส 1.2 ม.4-6/3 แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตน เป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ ส 1.2 ม.4-6/4 วิเคราะห์หลักการ คติธรรมที่เกี่ยวข้อง กับวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลที่สำคัญของศาสนา ที่ตนนับถือและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง</p>		<p>65) ฉันทเข้าร่วมวันสำคัญทาง ศาสนา</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบ ความแวดไว ทางวัฒนธรรม</p>	<p>ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>มิติการวัดการความแวดไวทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์</p>
<p>4) ความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction enjoyment)</p>			
<p>4.1 ยินดีเมื่ออยู่ ร่วมกับผู้คนที่ มีความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม</p>	<p>ส 1.1 ม.4-4-6/16 เชื่อมมันต่อผลของการทำความดี ความ ซื่อ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และ ตัดสินใจเลือกดำเนินกิจกรรมหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผล ถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และกำหนดเป้าหมาย และอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/18 ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของ ค่านิยม จริยธรรมที่เป็น ตัวกำหนดความเชื่อและ พฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อ ขัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข</p>	<p>15. การอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่าง ผู้คนที่หลากหลาย</p>	<p>66) ฉันทู้สึกมันคงถ้าต้อง เผชิญหน้ากับผู้คนที่มีความแตกต่าง ทางวัฒนธรรมกับฉัน 67) ฉันทู้ร่วมกับผู้คนที่มีความ แตกต่างทางศาสนาได้อย่างสันติสุข 68) ฉันทู้ใจทุกครั้งที่มีโอกาสได้ ทำงานร่วมกับผู้คนที่มีความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแวดไว ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดการควมแวดไวทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
4) ความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction enjoyment)			
<p>ส 1.2 ม.4-6/3 แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตน เป็น ศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.2 ม.4-6/4 วิเคราะห์หลักการ คติธรรมที่เกี่ยวข้อง กับวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลที่สำคัญของศาสนา ที่ตนนับถือและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง</p>	<p>16. การมีความยินดีที่ได้ร่วม กิจกรรมทางศาสนาและต่างศาสนา</p>	<p>69) ฉันรู้สึกยินดีที่ได้ออกกับผู้อื่น ว่าฉันนับถือศาสนาอะไร</p> <p>70) ฉันพึงพอใจที่มีโอกาสเข้าร่วม กิจกรรมทางศาสนา</p> <p>71) ฉันรู้สึกตื่นเต้นเมื่อมีโอกาสไป ร่วมกิจกรรมของศาสนาอื่น</p>	<p>69) ฉันรู้สึกยินดีที่ได้ออกกับผู้อื่น ว่าฉันนับถือศาสนาอะไร</p> <p>70) ฉันพึงพอใจที่มีโอกาสเข้าร่วม กิจกรรมทางศาสนา</p> <p>71) ฉันรู้สึกตื่นเต้นเมื่อมีโอกาสไป ร่วมกิจกรรมของศาสนาอื่น</p>
<p>ส 2.1 ม.4-6/3 ปฏิบัติตนและมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและ สังคมโลก</p>	<p>17. การมีส่วนร่วมในการช่วย สนับสนุนผู้อื่นให้เห็นคุณค่าของผู้คน ที่มีความแตกต่างหลากหลาย</p>	<p>72) ฉันมีความสุขที่ได้สนับสนุนให้ ผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอยู่ ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข</p>	<p>72) ฉันมีความสุขที่ได้สนับสนุนให้ ผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอยู่ ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแวดไว ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดการความแวดไวทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
4) ความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction enjoyment)			
4.2 พึงพอใจ เมื่อ อยู่ใน สถานการณ์ที่มี ความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม	ส 1.1 ม.4-6/18 ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของ ค่านิยม จริยธรรมที่เป็น ตัวกำหนดความเชื่อและ พฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อ จัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข 1.1 ม.4-6/20 สวดมนต์ แผ่เมตตา และบริกรรมจิตและ เจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานหรือตามแนวทางศาสนา ที่ตนนับถือ	18. ความสุขที่เกิดจากการเข้าร่วมใน พิธีการที่ต่างศาสนาและความเชื่อ	73) ฉันทะที่อริอรรณเมื่อได้เรียนรู้ ศาสนา ลัทธิ ความเชื่อที่มีความ แตกต่างกัน 74) ฉันทะที่อริอรรณเมื่อได้ ปฏิบัติตามแนวทางตามหลักศาสนา ของตน 75) ฉันทะที่อริอรรณเมื่อได้เรียนรู้ ความเชื่อและพิธีกรรมของศาสนา ต่าง ๆ

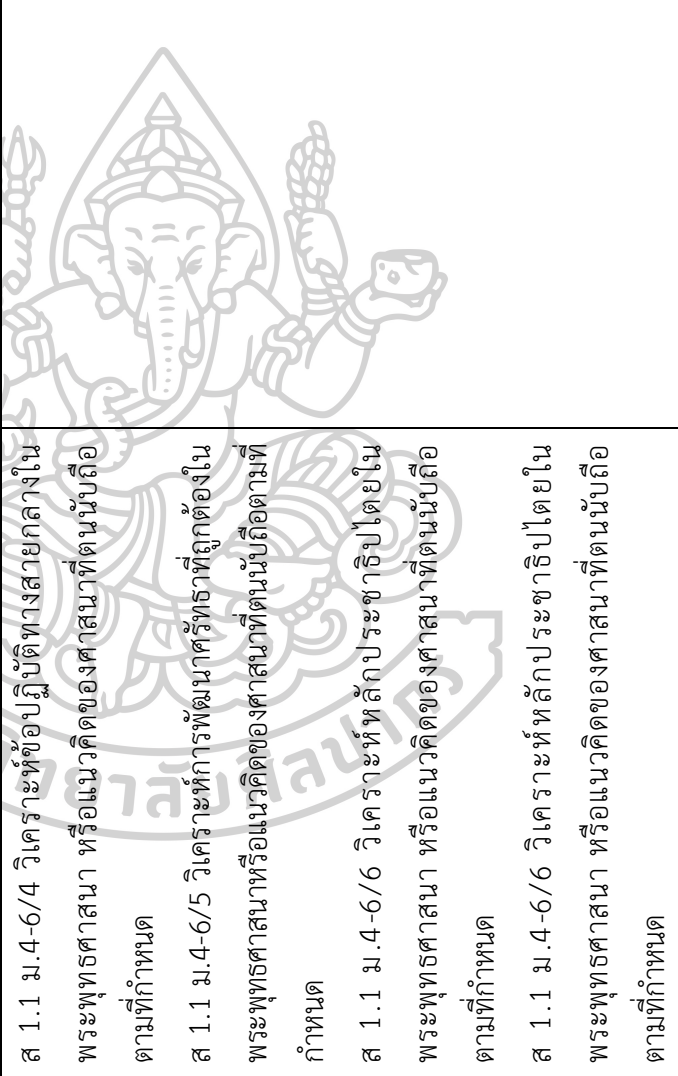
ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแวดไว ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดการความแวดไวทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
4) ความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction enjoyment)			
	ส 4.2 ม.4-6/1 วิเคราะห์หัตถิพลของอารยธรรมโบราณ และการติดต่อระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตก	19. ความซาบซึ้งต่อประวัติศาสตร์ ของชนชาติอื่น	76) ฉันทู้สึกชื่นชมความสามารถ ของคนในประวัติศาสตร์ที่สร้างสรรค์ อารยธรรมต่าง ๆ 77) ฉันทประทับใจในความสามารถ ทางด้านกาารแพทย์ของชาวอียิปต์ โบราณ 78) ฉันทนตาค้นใจกับภูมิปัญญา ของชาวสุเมเรียน

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแวดไว ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดการควมแวดไวทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์
5 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness)			
มีปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลที่มีความ แตกต่างทาง วัฒนธรรมอย่าง เหมาะสม	<p>ส 1.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์สังคมชมพูทวีปและคติความ เชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัยของ ศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/2 วิเคราะห์พระพุทธรูปในฐานะเป็นมนุษย์ ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิถีสอนและ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ ตนนับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหาร และการธำรงรักษาศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ ตนนับถือตามที่กำหนด</p>	<p>20. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่าง วัฒนธรรมด้วยความระมัดระวังและ คำนึงถึงผลกระทบต่อที่จะตามมา ภายหลัง</p>	<p>79) ฉันทนทานกับผู้ที่มีความเชื่อ ทางศาสนาต่างกับฉันด้วยท่าที อ่อนโยนและระมัดระวังในเรื่องการดู แคลนความเชื่อของผู้อื่น</p> <p>80) เมื่อพูดถึงศาสดาของศาสนา อื่น ฉันจะพูดด้วยความไม่เกียรติ</p> <p>81) ฉันระมัดระวังที่จะนำอาหาร ต่องห้ามของบางศาสนาไป รับประทานในพื้นที่สาธารณะที่ต้อง ใช้ร่วมกัน</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดการความแจ่มใสทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อความที่ได้จากการวิเคราะห์
5 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness)			
 <p>ส 1.1 ม.4-6/4 วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลางใน พระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์การพัฒนาที่ถูกต้องใน พระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่ กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/6 วิเคราะห์หลักประชาธิปไตยใน พระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/6 วิเคราะห์หลักประชาธิปไตยใน พระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด</p>			

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ ความแจ่มใส ทางวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	มิติการวัดการวัดความแจ่มใสทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ข้อความที่ได้จากการวิเคราะห์
5 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness)			
	<p>ส 1.1 ม.4-6/7 วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนา กับหลักวิทยาศาสตร์ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/15 วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของ การสังคายนาพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ทางศาสนาที่ตน นับถือ</p>		
	<p>ส 1.1 ม.4-6/13 วิเคราะห์กิจกรรมในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>ส 1.1 ม.4-6/18 ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของ ค่านิยม จริยธรรมที่เป็น ตัวกำหนดความเชื่อและ พฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อ ขจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข</p>	<p>21. การให้ความสนใจกิจกรรมของ แต่ละศาสนา</p>	<p>82) ฉันทันเห็นถึงความแตกต่างของ คำสอนในแต่ละศาสนา</p> <p>83) ฉันทันเห็นถึงความเชื่อที่แตกต่าง กันของผู้คนที่มีความหลากหลาย วัฒนธรรม</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

<p>องค์ประกอบ ความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม</p>	<p>ตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>มิติการวัดการความแตกต่างทาง วัฒนธรรมบูรณาการกับตัวชี้วัด ม.4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม</p>	<p>ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์</p>
<p>5 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness)</p>			
	<p>ส 2.2 ม.4-6/1 วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญใน ประเทศจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนว ทางแก้ไข</p> <p>ส 2.2 ม.4-6/2 เสนอแนวทางทางการเมืองการปกครอง ที่นำไปสู่ความเข้าใจและการประสานประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างประเทศ</p>	<p>22. ภาครมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีแนวคิด ทางการเมืองที่แตกต่างอย่าง เหมาะสม</p>	<p>84) ฉันทุคุยกับผู้ที่มีความเห็น ทางการเมืองที่แตกต่างฉันอย่าง ระมัดระวังความรู้สึกของคู่สนทนา</p> <p>85) ฉันทุรู้จังหวะที่เหมาะสมในการ พูดคุยถึงความเชื่อที่แตกต่างกับผู้อื่น</p> <p>86) ฉันทุสนทนากับคนต่างประเศ ด้วยท่าที่เป็นมิตร</p>

3.4 นำแบบสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จำนวน 109 ข้อ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม กับองค์ประกอบความแวดไวทางวัฒนธรรม จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรม มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ เหลือ 86 ข้อ ดังปรากฏในตารางที่ 5

3.5 นำแบบสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่แก้ไขและ ปรับปรุงแล้วจำนวน 86 ข้อ ไปให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านสังคมศึกษา และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์จำนวน 5 ท่านเป็นผู้ประเมินโดย พิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและความครอบคลุมของเนื้อหาที่สอดคล้องกับเนื้อหา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้น ม.4-6) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตลอดจนการใช้ภาษาในการเขียนข้อ คำถามแล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามจำนวน 74 ข้อ

3.6 นำแบบสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ปรับปรุง แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้รับคำแนะนำ คือการปรับปรุงภาษาที่ใช้ในข้อคำถามให้มีความชัดเจนและไม่คลุมเครือ เหลือข้อคำถามจำนวน 74 ข้อจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กรุงเทพมหานครจำนวน 30 คน ระดับชั้นละ 10 คน ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างของ งานวิจัย แล้วนำแบบสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมา วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนน รวมจากข้ออื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด (Item–Total Correlation) ในแต่ละด้านโดยเลือกข้อคำถามที่มี ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามจำนวน 74 ข้อและมีความเชื่อมั่นโดยภาพรวม .992

ตารางที่ 5 แสดงโครงสร้างและขอบเขตของข้อคำถามของความแวดไวทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Chen and Starosta (2000: 4) หลังจากนำไปทดลองใช้ (Try-out)

องค์ประกอบความแวดไวทางวัฒนธรรม	ตัวบ่งชี้	จำนวนมิติการวัด	ข้อคำถาม
1. การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement)	1.1 เปิดใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม 1.2 มีส่วนร่วมกับผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้วยความเข้าใจ	4	16
2. เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences)	ยอมรับในวัฒนธรรมของตนเองแม้อยู่ในบริบทที่แตกต่างทางวัฒนธรรม โดยไม่ตัดสินคุณค่าของวัฒนธรรมอื่น	7	26
3. ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence)	แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตนเองแม้อยู่ในบริบทที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	3	12
4. ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แตกต่าง (Interaction enjoyment)	4.1 ยินดีเมื่ออยู่ร่วมกับผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม 4.2 พึงพอใจเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	5	13
5. ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness)	มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม	3	7
รวม 5 องค์ประกอบ	รวมตัวบ่งชี้	21	74

3.7 นำแบบสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่คัดเลือกแล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Explore Factor Analysis)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยและหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดงานศึกษานิเทศศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

4.2 การเก็บข้อมูลจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากครูในแต่ละโรงเรียน อธิบายคำชี้แจงในการทำแบบวัดความแวดไวทางวัฒนธรรม จากนั้นจึงให้นักเรียนลงมือทำแบบวัดความแวดไวทางวัฒนธรรมภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยแบบวัดความแวดไวทางวัฒนธรรมใช้เวลาในการทำ 40 นาที

4.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดความแวดไวทางวัฒนธรรมที่ได้เก็บรวบรวมจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนทั้งหมด 700 คนโดยตรวจให้คะแนนแบบวัดความแวดไวทางวัฒนธรรมแยกตามตัวชี้วัดและองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ใช้วิธีการตรวจแบบสรุปรวมคือโดยการประมาณค่าสำหรับข้อสอบความเรียงแบบไม่จำกัดคำตอบ (โชติกา ภาชีผล, 2558: 26) นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปร จากนั้นนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจในลำดับต่อไป

4.4 ผู้วิจัยนำแบบวัดความแวดไวทางวัฒนธรรมที่ได้เก็บรวบรวมจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนทั้งหมด 700 คนโดยตรวจให้คะแนนแบบวัดความแวดไวทางวัฒนธรรมแยกตามตัวชี้วัดและองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ใช้วิธีการตรวจแบบสรุปรวมคือโดยการประมาณค่าสำหรับข้อสอบความเรียงแบบไม่จำกัดคำตอบ (โชติกา ภาชีผล, 2558: 26) นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรจากนั้นนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในลำดับต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการดังนี้

5.1 การวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยเทคนิคมุขสำคัญ (Principal Component Analysis: PC) ด้วยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method)

5.2 การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลการวัดองค์ประกอบความแวดไวทางวัฒนธรรมตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

(Confirmatory Factor Analysis: CFA) ซึ่งมีการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML)

5.3 การนำข้อมูลที่ได้มาอธิบายการศึกษาความแว่วทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

5.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.4.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน (Coefficient of Variation) ค่าความเ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis)

5.4.1.1 การหาค่าจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามความแว่วทางวัฒนธรรมโดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับภาพรวม (Item-Total Correlation) ซึ่งหาได้จากสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Coefficient Correlation)

5.4.1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความแว่วทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หาได้จากสูตรสัมประสิทธิ์ของแอลฟาของครอนบาค (Coefficient Cronbach's Alpha)

5.4.2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.4.2.1 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยการสกัดองค์ประกอบ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบด้วยเทคนิคมุขสำคัญ (Principal Component Analysis: PC) ด้วยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method)

5.4.2.2 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยการประมาณค่าพารามิเตอร์โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics: χ^2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) และค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standard Root Mean Square Residual: RMSR)

1) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์ โดยค่าสถิติไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญ ($p > .05$) แสดงว่า โมเดลองค์ประกอบของความแว่วทางวัฒนธรรมที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (CFI) ดัชนี CFI เป็นอัตราส่วนผลต่างระหว่างฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลก่อนปรับและหลังปรับ มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 ดัชนี CFI ที่เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบของความแปรปรวนทางวัฒนธรรมที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3) ดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) ดัชนี SRMR เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบความสอดคล้องกลมกลืนขององค์ประกอบของความแปรปรวนทางวัฒนธรรมที่กำหนดขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าของดัชนี SRMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบของความแปรปรวนทางวัฒนธรรมที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
P	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
χ^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square)
CFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index)
GFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AGFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index)
RMSEA	แทน	ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation)
SRMR	แทน	ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standard Root Mean Square Residual)
TLI	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker และ Lewis (Tucker and Lewis Index)
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง
SE	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบ
CR	แทน	ค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Composite Reliability)
AVE	แทน	ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extraction)

2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 3 การศึกษาความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (Exploratory Factor Analysis: EFA)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนข้อ 74 ข้อ จำนวนชุด 700 ชุด มาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อ	คำถาม	\bar{X}	SD.
N1	ฉันเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรืองานเทศกาลสำคัญ	3.97	.916
N2	ฉันต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานที่สำคัญของชุมชน	3.75	.931
N3	ฉันเปิดใจเรียนรู้และสนับสนุนให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันระหว่างบุคคลที่นับถือศาสนาต่างกัน	4.19	.873
N4	ฉันเชื่อว่าจริยธรรมเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่อาจก่อความขัดแย้งทางศาสนา	4.11	.904
N5	ฉันเต็มใจที่จะเรียนรู้พิธีกรรมของแต่ละศาสนา	3.72	.981
N6	ฉันเปิดใจที่จะเข้าร่วมวันสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	3.88	.933
N7	ฉันต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างชาติ	4.09	.930

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	\bar{X}	SD.
N8	ฉันเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเปิดรับวัฒนธรรมจากภายนอก	4.22	.897
N9	ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรืองานเทศกาลสำคัญ	3.69	1.012
N10	ฉันมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	3.33	1.084
N11	ฉันทำความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติตนของผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างทางศาสนา	4.01	.954
N12	ฉันสนับสนุนการทำความดีต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	4.24	.945
N13	ฉันปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมเมื่อมีโอกาสเข้าร่วมในวันสำคัญหรือพิธีกรรมของศาสนาอื่น	4.02	.934
N14	เมื่อมีโอกาสฉันจะเข้าร่วมในงานที่เกี่ยวข้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย	3.90	.978
N15	ฉันเชื่อว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างวัฒนธรรมนั้นจะช่วยให้มีความเข้าใจต่อกันมากยิ่งขึ้น	4.02	.932
N16	ฉันอาสาเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องให้กับผู้คนต่างชาติพันธุ์ที่ได้รับความเดือดร้อน	3.69	1.008
N17	ฉันไม่ดูถูกดูแคลนความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้าน	4.17	.901
N18	ฉันสามารถกล่าวถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นของฉันให้ผู้อื่นฟังได้	3.74	.964
N19	ฉันสามารถเล่าถึงประวัติศาสตร์ของฉันได้	3.65	1.018
N20	ฉันไม่ตัดสินคุณค่าของแนวคิดทางศาสนาที่แตกต่างจากฉันว่าดีหรือไม่ดี	3.92	.969
N21	ฉันเห็นว่าศาสดาของแต่ละศาสนาเป็นบุคคลสำคัญที่ควรให้ความเคารพ	4.01	.930
N22	ฉันชื่นชมการดำรงตนอยู่ในทางสายกลางของผู้อื่น	3.86	.941
N23	ผู้ที่มีศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้ปัญญากำกับน่าชื่นชม	3.96	.884
N24	ฉันเห็นด้วยกับการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา	4.17	.923
N25	ฉันเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	3.88	.942
N26	ฉันมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของชาติตนเอง	3.88	.913

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	\bar{X}	SD.
N27	ฉันรู้สึกชื่นชมและยกย่องบุคคลซึ่งเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เช่น ดนตรีไทย โขน เป็นต้น	4.02	.963
N28	ฉันชื่นชมการที่ผู้คนใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหา	4.09	.929
N29	ฉันรู้สึกยกย่องผู้ที่สามารถฝึกฝนตนเองได้อย่างดีเยี่ยม ตามแนวทางของศาสนานั้น ๆ	3.86	.943
N30	ฉันยอมรับสิ่งที่เป็นเหตุผล แม้จะขัดต่อความเชื่อของฉันก็ตาม	4.04	.880
N31	ฉันชื่นชมผู้ที่ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.90	.929
N32	การเคารพซึ่งกันและกันระหว่างผู้คนต่างศาสนานำมาซึ่งสันติภาพและความสงบสุข	4.17	.925
N33	ฉันเคารพผู้คนที่มีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างจากฉัน	3.91	.953
N34	ฉันสามารถรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างจากฉันได้	4.02	.921
N35	ฉันเคารพความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในทุกกลุ่มวัฒนธรรม	4.14	.878
N36	ฉันสามารถเปิดใจที่จะยอมรับค่านิยมและจริยธรรมที่แตกต่างจากศาสนาที่ฉันนับถือ	3.98	.910
N37	ฉันเห็นว่าการรวมตัวกันของกลุ่มคนต่างศาสนาเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาสังคมเป็นเรื่องที่ดี	3.94	.920
N38	ฉันเห็นคุณค่าของการปฏิบัติพิธีกรรมของศาสนาต่าง ๆ	3.84	.960
N39	ฉันสามารถอยู่ร่วมผู้ที่แต่งกายแสดงออกถึงศาสนาที่แตกต่างจากฉัน	4.05	.924
N40	ฉันรู้สึกชื่นชมผู้ที่มีความศรัทธาและปฏิบัติตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ	3.90	.925
N41	ฉันเห็นคุณค่าของผู้คนที่มีความแตกต่างกันทางด้านศาสนา	4.14	.924
N42	ฉันตระหนักถึงความเท่าเทียมกันของผู้คน แม้จะต่างศาสนาหรือความเชื่อ	4.18	.928
N43	เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยในขณะเดียวกันก็ชื่นชมวัฒนธรรมต่างชาติ	4.09	.977
N44	ฉันไม่ดูถูกดูแคลนวัฒนธรรมต่างชาติ	4.22	.919

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	\bar{X}	SD.
N45	ฉันภูมิใจในพิธีกรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษ	3.72	1.008
N46	ฉันมั่นใจที่จะบอกคนอื่นว่าฉันนับถือศาสนาที่แตกต่างไปจากพวกเขา	4.00	.955
N47	ฉันเชื่อในการทำความดีว่าจะส่งผลที่ดีต่อทั้งตนเองและสังคม	4.07	.989
N48	ฉันเชื่อว่าหากเราปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่เรานับถือ โดยไม่ไปดูหมิ่นศาสนาอื่นนั้น ความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น	4.09	.965
N49	ฉันไม่รู้สึกหวั่นไหวต่อการที่ศาสนาของศาสนาที่ฉันนับถือถูกวิพากษ์วิจารณ์	3.92	.967
N50	ฉันภาคภูมิใจเมื่อมีโอกาสร่วมปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาหรือเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ	3.88	.968
N51	ฉันเรียนรู้วิธีการทำอาหารพื้นเมืองของฉัน	3.72	1.031
N52	ฉันแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองในโอกาสที่เหมาะสม	3.65	1.071
N53	ฉันมีความกล้าที่จะแสดงถึงความเชื่อท้องถิ่นของตนเอง	3.76	.999
N54	ฉันแสดงออกถึงศรัทธาต่อศาสนาที่ฉันนับถือ	3.80	1.003
N55	ฉันเข้าร่วมวันสำคัญทางศาสนา	3.68	1.038
N56	ฉันรู้สึกมั่นคงถ้าต้องเผชิญหน้ากับผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมกับฉัน	3.81	.989
N57	ฉันอยู่ร่วมกับผู้ที่มีความแตกต่างทางศาสนาได้อย่างสันติสุข	4.08	.938
N58	ฉันสุขใจทุกครั้งที่มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	3.94	.913
N59	ฉันรู้สึกยินดีที่ได้บอกกับผู้อื่นว่าฉันนับถือศาสนาอะไร	3.93	.956
N60	ฉันพึงพอใจที่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	3.83	.938
N61	ฉันรู้สึกตื่นเต้นเมื่อมีโอกาสไปร่วมกิจกรรมของศาสนาอื่น	3.86	.981
N62	ฉันมีความสุขที่ได้สนับสนุนให้ผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข	3.98	.926
N63	ฉันมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ศาสนา ลัทธิ ความเชื่อที่มีความแตกต่างจากฉัน	3.76	.966

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	\bar{X}	SD.
N64	ฉันรู้สึกอึดใจทุกครั้งที่ได้ปฏิบัติตามแนวทางตามหลักศาสนาของฉัน	3.83	.937
N65	ฉันมีความสุขจากการได้เรียนรู้ความเชื่อและพิธีกรรมของศาสนาต่าง ๆ	3.75	1.012
N66	ฉันรู้สึกชื่นชมความสามารถของคนในประวัติศาสตร์ที่สร้างสรรค์อารยธรรมต่าง ๆ	4.04	.946
N67	ฉันสนทนากับผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาต่างกับฉันด้วยท่าทีอ่อนโยนและระมัดระวังในเรื่องการดูแคลนความเชื่อของผู้อื่น	4.00	.930
N68	เมื่อพูดถึงศาสดาของศาสนาอื่นฉันพูดด้วยความให้เกียรติ	4.07	.903
N69	ฉันระมัดระวังที่จะนำอาหารต้องห้ามของบางศาสนาไปรับประทานในพื้นที่สาธารณะที่ต้องใช้ร่วมกัน	3.99	.942
N70	ฉันสามารถเห็นถึงความแตกต่างของคำสอนของแต่ละศาสนาได้	3.92	.947
N71	ฉันเห็นถึงความเชื่อที่แตกต่างกันของผู้คนที่หลากหลายวัฒนธรรม	4.01	.919
N72	ฉันพูดคุยกับผู้ที่มีความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างฉันอย่างระมัดระวังความรู้สึกของคู่สนทนา	4.02	.933
N73	ฉันรู้จักหะวะที่เหมาะสมในการพูดคุยถึงความเชื่อที่แตกต่างกับผู้อื่น	3.95	.965
N74	ฉันสนทนากับคนต่างประเทศ ด้วยท่าที่เป็นมิตร	4.15	.989

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามทั้ง 74 ข้อ อยู่ระหว่าง 3.33 – 4.24 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 1.084 - .873 ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ N12 ฉันสนับสนุนการทำความดีต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.24$, SD. = .945) และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ N10 ฉันมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{X} = 3.33$, SD = 1.084)

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมโดยภาพรวม มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังตารางข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำเสนอภาพรวมของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อนำมาใช้เป็นสถิติพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงสำรวจ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ตัว บ่งชี้	N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7	N8	N9	N10	N11	N12	N13	N14	N15	N16	N17	N18	N19	N20	N21	N22
N1	1.000																					
N2	.600	1.000																				
N3	.439	.455	1.000																			
N4	.429	.441	.575	1.000																		
N5	.467	.499	.522	.447	1.000																	
N6	.474	.466	.562	.448	.666	1.000																
N7	.416	.421	.510	.421	.518	.475	1.000															
N8	.434	.405	.560	.534	.478	.542	.561	1.000														
N9	.463	.534	.396	.337	.539	.513	.440	.436	1.000													
N10	.397	.496	.334	.273	.498	.482	.330	.323	.686	1.000												
N11	.366	.360	.491	.481	.474	.447	.474	.528	.421	.380	1.000											
N12	.379	.409	.542	.548	.355	.378	.495	.571	.338	.247	.620	1.000										
N13	.429	.405	.456	.465	.483	.470	.443	.522	.420	.394	.538	.543	1.000									
N14	.463	.489	.437	.417	.520	.493	.458	.590	.532	.474	.519	.453	.550	1.000								
N15	.386	.443	.537	.466	.514	.431	.503	.561	.421	.322	.499	.574	.577	.519	1.000							
N16	.398	.411	.450	.342	.473	.424	.430	.432	.566	.543	.500	.400	.460	.528	.431	1.000						
N17	.362	.388	.513	.488	.407	.443	.423	.538	.330	.281	.508	.552	.542	.412	.532	.412	1.000					
N18	.421	.446	.418	.404	.483	.450	.416	.478	.528	.487	.466	.448	.480	.575	.455	.521	.449	1.000				
N19	.370	.433	.362	.365	.495	.444	.425	.397	.482	.551	.453	.355	.443	.521	.411	.518	.388	.649	1.000			
N20	.332	.392	.504	.442	.475	.472	.372	.455	.446	.420	.417	.463	.477	.413	.529	.383	.516	.470	.405	1.000		
N21	.390	.421	.471	.463	.484	.527	.427	.517	.455	.398	.472	.512	.558	.508	.477	.447	.553	.459	.442	.513	1.000	
N22	.355	.441	.470	.410	.482	.526	.398	.485	.509	.463	.444	.481	.496	.450	.519	.469	.493	.449	.402	.605	.603	1.000

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัว บ่งชี้	N23	N24	N25	N26	N27	N28	N29	N30	N31	N32	N33	N34	N35	N36	N370	N38	N39	N40	N41	N42	N43	N44	
N23	1.000																						
N24	.578	1.000																					
N25	.576	.535	1.000																				
N26	.550	.483	.544	1.000																			
N27	.567	.572	.571	.549	1.000																		
N28	.558	.672	.549	.516	.580	1.000																	
N29	.542	.564	.611	.525	.613	.615	1.000																
N30	.547	.619	.513	.550	.552	.637	.558	1.000															
N31	.561	.574	.568	.538	.557	.611	.660	.609	1.000														
N32	.550	.635	.542	.500	.583	.653	.571	.640	.556	1.000													
N33	.527	.536	.545	.474	.525	.540	.544	.564	.489	.650	1.000												
N34	.573	.596	.501	.512	.545	.585	.564	.588	.554	.653	.623	1.000											
N35	.536	.593	.522	.503	.542	.607	.524	.605	.580	.615	.573	.660	1.000										
N36	.533	.529	.564	.509	.474	.526	.524	.530	.543	.529	.563	.567	.592	1.000									
N37	.548	.564	.576	.480	.502	.590	.548	.555	.575	.547	.534	.535	.603	.657	1.000								
N38	.506	.439	.559	.491	.511	.460	.547	.496	.591	.450	.464	.501	.515	.603	.630	1.000							
N39	.552	.565	.512	.493	.565	.577	.559	.580	.534	.610	.561	.584	.632	.581	.622	.542	1.000						
N40	.532	.535	.512	.479	.548	.571	.601	.544	.559	.554	.490	.530	.543	.569	.569	.636	.608	1.000					
N41	.535	.582	.451	.457	.519	.572	.489	.571	.518	.616	.542	.565	.566	.491	.564	.425	.605	.557	1.000				
N42	.523	.575	.422	.448	.543	.569	.525	.634	.530	.644	.541	.581	.611	.496	.538	.409	.620	.558	.679	1.000			
N43	.497	.557	.459	.465	.542	.528	.460	.573	.505	.631	.563	.593	.568	.479	.479	.458	.570	.581	.631	.643	1.000		
N44	.537	.572	.440	.433	.514	.593	.495	.585	.509	.636	.527	.584	.586	.505	.560	.430	.593	.582	.655	.677	.683	1.000	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวอักษร	N45	N46	N47	N48	N49	N50	N51	N52	N53	N54	N55	N56	N57	N58	N59	N60	N61	N62	N63	N64
N45	1.000																			
N46	.510	1.000																		
N47	.403	.542	1.000																	
N48	.437	.596	.581	1.000																
N49	.413	.480	.444	.492	1.000															
N50	.522	.540	.530	.557	.502	1.000														
N51	.516	.381	.348	.361	.414	.549	1.000													
N52	.461	.335	.342	.317	.394	.481	.572	1.000												
N53	.488	.479	.424	.426	.414	.549	.506	.557	1.000											
N54	.542	.501	.429	.433	.440	.612	.535	.526	.606	1.000										
N55	.517	.421	.407	.374	.396	.557	.507	.522	.508	.601	1.000									
N56	.510	.546	.438	.474	.442	.522	.486	.412	.528	.511	.526	1.000								
N57	.392	.564	.556	.529	.494	.545	.363	.316	.452	.493	.452	.541	1.000							
N58	.506	.497	.461	.480	.444	.583	.487	.422	.511	.497	.516	.534	.559	1.000						
N59	.530	.575	.514	.507	.466	.560	.492	.432	.514	.552	.528	.537	.535	.533	1.000					
N60	.571	.527	.417	.482	.435	.592	.536	.492	.523	.580	.579	.525	.490	.553	.628	1.000				
N61	.517	.529	.468	.456	.414	.591	.483	.517	.576	.557	.550	.488	.504	.561	.574	.639	1.000			
N62	.454	.570	.492	.498	.478	.528	.364	.365	.469	.496	.464	.502	.592	.544	.583	.554	.598	1.000		
N63	.511	.474	.392	.453	.437	.564	.505	.477	.474	.501	.564	.482	.465	.533	.544	.623	.600	.497	1.000	
N64	.521	.478	.404	.410	.366	.561	.482	.481	.481	.559	.566	.485	.422	.525	.525	.605	.569	.522	.649	1.000

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	N65	N66	N67	N68	N69	N70	N71	N72	N73	N74
N65	1.000									
N66	.603	1.000								
N67	.556	.660	1.000							
N68	.478	.619	.642	1.000						
N69	.535	.545	.617	.587	1.000					
N70	.591	.576	.603	.593	.633	1.000				
N71	.513	.555	.604	.618	.541	.611	1.000			
N72	.466	.560	.588	.571	.544	.528	.590	1.000		
N73	.519	.524	.542	.482	.478	.558	.578	.627	1.000	
N74	.450	.571	.597	.570	.505	.534	.513	.578	.576	1.000

จากตารางที่ 7 การตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรตาม (Multicollinearity) ด้วยการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรตาม (Correlation Metric) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .247-.686 ซึ่งถือว่าตัวแปรทุกตัวมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเมทริกซ์เอกลักษณะ โดยใช้สถิติทดสอบแบบบาร์ทเลท (Bartlett's Test) และหาความเพียงพอของกลุ่มการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยรวม (Measure of Sampling Adequacy: MSA) ของตัวบ่งชี้จำนวน 74 ตัว และค่าพิสัยความพอเพียงของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (MSA) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์กับระหว่างตัวบ่งชี้มีมากเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 8 การตรวจสอบความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

KMO and Bartlett's Test			
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.			.984
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square		40585.138
	df		2701
	Sig.		.000

ข้อวัด	KMO		Bartlett's Test	
	ค่าที่เหมาะสม	ค่าที่ได้จากการวิเคราะห์	ค่าที่เหมาะสม	ค่าที่ได้จากการวิเคราะห์
จำนวน 74 ข้อ	> .05	.984	$p < .05$	$p = .000$

จากตารางที่ 8 แสดงว่าค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ .984 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า Chi-Square (χ^2) เท่ากับ 40585.138 มีความสัมพันธ์กันนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($p = .000$) แสดงว่า ข้อมูลมีความสัมพันธ์กันหรือเมทริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อวัดไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ สรุปว่าข้อมูลมีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

3. การสกัดองค์ประกอบและหมุนแกนตัวบ่งชี้ความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) เพื่อหาจำนวนองค์ประกอบรวมที่น้อยที่สุดระหว่างตัวแปร โดยใช้วิธีสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal Component Method) และหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี Varimax ซึ่งเป็นวิธีหมุนแกนที่ทำให้องค์ประกอบมีจำนวนตัวแปรน้อยที่สุด โดยมีค่าน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับสูงทำให้องค์ประกอบแยกจากกันชัดเจน จากนั้นพิจารณาองค์ประกอบที่สกัดได้จากค่าไอเกน (Eigenvalue) ที่มีค่ามากกว่า 1 ตามเกณฑ์ของ Kaiser's Criteria และพิจารณาตัวแปรสมาชิกองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดให้จัดอยู่ในองค์ประกอบนั้น ในกรณีตัวแปรใดเป็นสมาชิกมากกว่า 1 องค์ประกอบ จะพิจารณาให้เป็นสมาชิกขององค์ประกอบที่มีน้ำหนักมากกว่า ต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบแตกต่างจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบในสมาชิกอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า 0.20 (Velicer & Jackson, 1990 อ้างถึงใน คณิศร ล้อคำ, 2560 :103) ผลการสกัดองค์ประกอบและการหมุนแกนของแบบสอบถามความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แสดงรายละเอียดในตารางดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงผลการสกัดองค์ประกอบและการหมุนแกน

ก่อนหมุนแกน			หลังหมุนแกน		
Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
35.935	48.560	48.560	16.180	21.864	21.864
3.667	4.956	53.516	8.098	10.944	32.808
2.067	2.793	56.309	7.864	10.627	43.435
1.469	1.985	58.294	6.187	8.361	51.796
1.182	1.598	59.891	5.990	8.095	59.891

จากตารางที่ 9 พบว่า ภายหลังจากสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal Method) และหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax) ได้องค์ประกอบร่วมกัน (Common Factor) ทั้งหมด 5 องค์ประกอบมี ค่าไอเกน (Eigenvalues) อยู่ระหว่าง 5.990–16.180

องค์ประกอบของความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 มี 5 องค์ประกอบ โดยเฉพาะองค์ประกอบที่ 1 สามารถอธิบายความแปรปรวนสะสมได้มากที่สุดถึงร้อยละ 21.864 ส่วนองค์ประกอบที่ 2 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 10.994 องค์ประกอบที่ 3 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 10.627 องค์ประกอบที่ 4 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 8.361 และองค์ประกอบที่ 5 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 8.095 โดยมีร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 59.891 ซึ่งได้แสดงค่าเมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงค่าเมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบภายหลังจากหมุนแกนปัจจัย (Rotation component Matrix)

Rotated Component Matrix ^a						
ข้อที่	ข้อความ	Component				
		1	2	3	4	5
N42	ฉันตระหนักถึงความเท่าเทียมกันของผู้คน แม้จะต่างศาสนาหรือความเชื่อ	.759				
N44	ฉันไม่ดูถูกดูแคลนวัฒนธรรมต่างชาติ	.753				
N32	การเคารพซึ่งกันและกันระหว่างผู้คนต่าง ศาสนานำมาซึ่งสันติภาพและความสงบสุข	.723				
N41	ฉันเห็นคุณค่าของผู้คนที่มีความแตกต่างกัน ทางด้านศาสนา	.723				
N43	เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยใน ขณะเดียวกันก็ชื่นชมวัฒนธรรมต่างชาติ	.692	.319			
N12	ฉันสนับสนุนการทำความดีต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	.689				.424
N74	ฉันสนทนากับคนต่างประเทศ ด้วยท่าที่เป็น มิตร	.671				
N57	ฉันอยู่ร่วมกับผู้คนที่มีความแตกต่างทาง ศาสนาได้อย่างสันติสุข	.662	.305			

ตารางที่ 10 (ต่อ)

Rotated Component Matrix ^a						
ข้อที่	ข้อความ	Component				
		1	2	3	4	5
N34	ฉันสามารถรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างจากฉันได้	.655			.348	
N24	ฉันเห็นด้วยกับการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา	.652			.361	
N35	ฉันเคารพความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในทุกกลุ่มวัฒนธรรม	.646			.346	
N30	ฉันยอมรับสิ่งที่เป็นเหตุผล แม้จะขัดต่อความเชื่อของฉันก็ตาม	.641				
N47	ฉันเชื่อในการทำความดีว่าจะส่งผลที่ดีต่อทั้งตนเองและสังคม	.630				
N28	ฉันชื่นชมการที่ผู้คนใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหา	.623			.419	
N39	ฉันสามารถอยู่ร่วมผู้ที่แต่งกายแสดงออกถึงศาสนาที่แตกต่างจากฉัน	.615			.347	
N48	ฉันเชื่อว่าหากเราปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่เรานับถือ โดยไม่ไปดูหมิ่นศาสนาอื่นนั้น ความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น	.604				
N72	ฉันพูดคุยกับผู้ที่มีความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างฉันอย่างระมัดระวังความรู้สึกของคู่สนทนา	.597	.371			
N68	เมื่อพูดถึงศาสดาของศาสนาอื่นฉันพูดด้วยความให้เกียรติ	.566	.463			
N66	ฉันรู้สึกชื่นชมความสามารถของคนในประวัติศาสตร์ที่สร้างสรรค์อารยธรรมต่าง ๆ	.557	.498			

ตารางที่ 10 (ต่อ)

Rotated Component Matrix ^a						
ข้อที่	ข้อความคำถาม	Component				
		1	2	3	4	5
N49	ฉันไม่รู้สึกหวั่นไหวต่อการที่ศาสนาของศาสนาที่ฉันนับถือถูกวิพากษ์วิจารณ์	.556		.388		
N11	ฉันทำความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติตนของผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างทางศาสนา	.555		.308		.409
N46	ฉันมั่นใจที่จะบอกคนอื่นว่าฉันนับถือศาสนาที่แตกต่างไปจากพวกเขา	.550	.340			
N62	ฉันมีความสุขที่ได้สนับสนุนให้ผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข	.546	.500			
N33	ฉันเคารพผู้คนที่มีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างจากฉัน	.542			.363	
N67	ฉันสนทนากับผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาต่างกับฉันด้วยท่าทีอ่อนโยนและระมัดระวังในเรื่องการดูแคลนความเชื่อของผู้อื่น	.531	.499			
N71	ฉันเห็นถึงความเชื่อที่แตกต่างกันของผู้คนที่หลากหลายวัฒนธรรม	.514	.442			
N17	ฉันไม่ดูถูกดูแคลนความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้าน	.506			.341	.356
N73	ฉันรู้จังหวะที่เหมาะสมในการพูดคุยถึงความเชื่อที่แตกต่างกับผู้อื่น	.503	.388			
N27	ฉันรู้สึกชื่นชมและยกย่องบุคคลซึ่งเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เช่น ดนตรีไทย โขน เป็นต้น	.503			.305	

ตารางที่ 10 (ต่อ)

Rotated Component Matrix ^a						
ข้อที่	ข้อความ	Component				
		1	2	3	4	5
N23	ผู้ที่มีศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้ปัญญา กำกับนำชื่นชม	.493			.405	
N4	ฉันเชื่อว่าจริยธรรมเป็นพื้นฐานของการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุขและหลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่อาจก่อความขัดแย้งทางศาสนา	.479				.458
N50	ฉันภาคภูมิใจเมื่อมีโอกาสร่วมปฏิบัติ กิจกรรมทางศาสนาหรือเทศกาลวันสำคัญ ต่าง ๆ	.456	.417	.449		
N31	ฉันชื่นชมผู้ที่ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตและ แก้ปัญหาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	.449		.332	.444	
N40	ฉันรู้สึกชื่นชมผู้ที่มีความศรัทธาและปฏิบัติ ตนตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ	.443	.372	.308	.356	
N65	ฉันมีความสุขจากการได้เรียนรู้ความเชื่อและ พิธีกรรมของศาสนาต่าง ๆ		.656	.352		
N64	ฉันรู้สึกอึดใจทุกครั้งที่ได้ปฏิบัติตาม แนวทางตามหลักศาสนาของฉัน		.614	.315		
N61	ฉันรู้สึกตื่นเต้นเมื่อมีโอกาสไปร่วมกิจกรรม ของศาสนาอื่น	.339	.583	.324		
N69	ฉันระมัดระวังที่จะนำอาหารต้องห้ามของ บางศาสนาไปรับประทานในพื้นที่สาธารณะ ที่ต้องใช้ร่วมกัน	.456	.540			
N70	ฉันสามารถเห็นถึงความแตกต่างของคำสอน ของแต่ละศาสนาได้	.460	.536			

ตารางที่ 10 (ต่อ)

Rotated Component Matrix ^a						
ข้อที่	ข้อความคำถาม	Component				
		1	2	3	4	5
N60	ฉันพึงพอใจที่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา		.535	.354	.331	
N63	ฉันมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ศาสนา ลัทธิ ความเชื่อที่มีความแตกต่างจากฉัน		.531	.362		.312
N59	ฉันรู้สึกยินดีที่ได้บอกกับผู้อื่นว่าฉันนับถือศาสนาอะไร	.389	.518			
N58	ฉันสุขใจทุกครั้งที่มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	.382	.495			
N55	ฉันเข้าร่วมวันสำคัญทางศาสนา		.489	.475		
N56	ฉันรู้สึกมั่นคงถ้าต้องเผชิญหน้ากับผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมกับฉัน	.360	.374	.351	.368	
N10	ฉันมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน			.699		
N19	ฉันสามารถเล่าถึงประวัติศาสตร์ของฉันได้			.653		
N52	ฉันแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองในโอกาสที่เหมาะสม		.340	.635		
N9	ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรืองานเทศกาลสำคัญ			.615		.390
N18	ฉันสามารถกล่าวถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นของฉันให้ผู้อื่นฟังได้	.321		.613		
N51	ฉันเรียนรู้วิธีการทำอาหารพื้นเมืองของฉัน		.358	.607		
N16	ฉันอาสาเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องให้กับผู้คนที่ต่างชาติพันธุ์ที่ได้รับความเดือดร้อน			.575		.320
N54	ฉันแสดงออกถึงศรัทธาต่อศาสนาที่ฉันนับถือ		.453	.514		

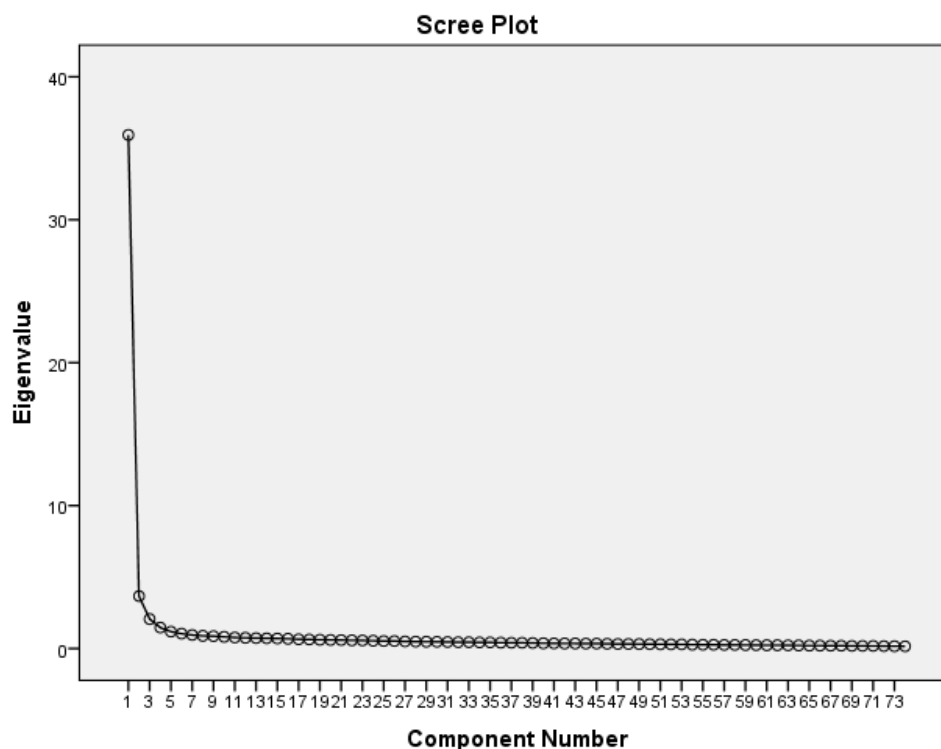
ตารางที่ 10 (ต่อ)

Rotated Component Matrix ^a						
ข้อที่	ข้อความ	Component				
		1	2	3	4	5
N53	ฉันมีความกล้าที่จะแสดงถึงความเชื่อ ท้องถิ่นของตนเอง	.304	.416	.508		
N14	เมื่อมีโอกาสฉันจะเข้าร่วมในงานที่เกี่ยวข้อง การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย	.320		.480		.455
N26	ฉันมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของชาติ ตนเอง	.377		.412		.304
N25	ฉันเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาตาม กาลเทศะอย่างเหมาะสม		.325		.572	
N22	ฉันชื่นชมการดำรงตนอยู่ในทางสายกลาง ของผู้อื่น	.320			.565	
N20	ฉันไม่ตัดสินคุณค่าของแนวคิดทางศาสนาที่ แตกต่างจากฉันว่าดีหรือไม่ดี	.368			.550	
N29	ฉันรู้สึกยกย่องผู้ที่สามารถฝึกฝนตนเองได้ อย่างดีเยี่ยม ตามแนวทางของศาสนานั้น ๆ	.390	.311		.526	
N37	ฉันเห็นว่าการรวมตัวกันของกลุ่มคนต่าง ศาสนาเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาสังคมเป็น เรื่องที่ดี	.474			.507	
N45	ฉันภูมิใจในพิธีกรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษ		.429	.354	.499	
N36	ฉันสามารถเปิดใจที่จะยอมรับค่านิยมและ จริยธรรมที่แตกต่างจากศาสนาที่ฉันนับถือ	.447		.326	.468	
N38	ฉันเห็นคุณค่าของการปฏิบัติพิธีกรรมของ ศาสนาต่าง ๆ		.411	.385	.465	
N21	ฉันเห็นว่าศาสดาของแต่ละศาสนาเป็น บุคคลสำคัญที่ควรให้ความเคารพ	.396			.455	.322

ตารางที่ 10 (ต่อ)

Rotated Component Matrix ^a						
ข้อที่	ข้อความ	Component				
		1	2	3	4	5
N7	ฉันต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างชาติ	.330				.615
N5	ฉันเต็มใจที่จะเรียนรู้พิธีกรรมของแต่ละศาสนา			.358		.583
N3	ฉันเปิดใจเรียนรู้และสนับสนุนให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันระหว่างบุคคลที่นับถือศาสนาต่างกัน	.403				.564
N8	ฉันเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเปิดรับวัฒนธรรมจากภายนอก	.479				.553
N6	ฉันเปิดใจที่จะเข้าร่วมวันสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม				.442	.534
N15	ฉันเชื่อว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างวัฒนธรรมนั้นจะช่วยให้มีความเข้าใจต่อกันมากยิ่งขึ้น	.456				.506
N1	ฉันเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรืองานเทศกาลสำคัญ			.376		.500
N2	ฉันต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานที่สำคัญของชุมชน			.394		.496
N13	ฉันปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมเมื่อมีโอกาสเข้าร่วมในวันสำคัญหรือพิธีกรรมของศาสนาอื่น	.385				.444

จากการพิจารณาแบบสอบถามความแวดไวทางวัฒนธรรม จำนวน 74 ข้อคำถาม ปรากฏว่ามี 5 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบจากการพิจารณาโดยใช้ Scree Test ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 2 ไอเกนขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิเคราะห์จากแผนภาพที่ 3 พบว่าค่าไอเกนขององค์ประกอบความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณาโดยใช้ Scree-Test มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกนแบบมุมฉากโดยแวนแรมซ

4. การกำหนดความหมายขององค์ประกอบ (Factor Meaning)

ภายหลังการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีองค์ประกอบหลักและหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉากด้วยวิธี Varimax ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีองค์ประกอบร่วม (common factor) 5 องค์ประกอบ โดยแสดงค่าหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดความหมายของแต่ละตัวบ่งชี้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบที่ 1

ข้อ	ข้อวัด	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
N42	ฉันตระหนักถึงความเท่าเทียมกันของผู้คน แม้จะต่างศาสนาหรือความเชื่อ	.759
N44	ฉันไม่ดูถูกดูแคลนวัฒนธรรมต่างชาติ	.753
N32	การเคารพซึ่งกันและกันระหว่างผู้คนต่างศาสนานำมาซึ่งสันติภาพและความสงบสุข	.723
N41	ฉันเห็นคุณค่าของผู้คนที่มีความแตกต่างกันทางด้านศาสนา	.723
N43	เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยในขณะเดียวกันก็ชื่นชมวัฒนธรรมต่างชาติ	.692
N12	ฉันสนับสนุนการทำความดีต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม	.689
N74	ฉันสนทนากับคนต่างประเทศ ด้วยท่าที่เป็นมิตร	.671
N57	ฉันอยู่ร่วมกับผู้คนที่มีความแตกต่างทางศาสนาได้อย่างสันติสุข	.662
N34	ฉันสามารถรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างจากฉันได้	.655
N24	ฉันเห็นด้วยกับการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา	.652
N35	ฉันเคารพความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในทุกกลุ่มวัฒนธรรม	.646
N30	ฉันยอมรับสิ่งที่เป็นเหตุผล แม้จะขัดต่อความเชื่อของฉันก็ตาม	.641
N47	ฉันเชื่อในการทำความดีว่าจะส่งผลที่ดีต่อทั้งตนเองและสังคม	.630
N28	ฉันชื่นชมการที่ผู้คนใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหา	.623
N39	ฉันสามารถอยู่ร่วมกับผู้ที่แต่งกายแสดงออกถึงศาสนาที่แตกต่างจากฉัน	.615
N48	ฉันเชื่อว่าหากเราปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่เรานับถือ โดยไม่ไปดูหมิ่นศาสนาอื่นนั้น ความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น	.604
N72	ฉันพูดคุยกับผู้ที่มีความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างฉันอย่างระมัดระวังความรู้สึกของคู่สนทนา	.597
N68	เมื่อพูดถึงศาสนาของศาสนาอื่นฉันพูดด้วยความให้เกียรติ	.566
N66	ฉันรู้สึกชื่นชมความสามารถของคนในประวัติศาสตร์ที่สร้างสรรค์อารยธรรมต่าง ๆ	.557

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	ข้อวัด	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
N49	ฉันไม่รู้สึกรู้สึกหวั่นไหวต่อการที่ศาสนาของศาสนาที่ฉันนับถือถูกวิพากษ์วิจารณ์	.556
N11	ฉันทำความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติตนของผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างทางศาสนา	.555
N46	ฉันมั่นใจที่จะบอกคนอื่นว่าฉันนับถือศาสนาที่แตกต่างไปจากพวกเขา	.550
N62	ฉันมีความสุขที่ได้สนับสนุนให้ผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข	.546
N33	ฉันเคารพผู้คนที่มีความเชื่อที่แตกต่างจากฉัน	.542
N67	ฉันสนทนากับผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาต่างกับฉันด้วยท่าทีอ่อนโยนและระมัดระวังในเรื่องการดูแคลนความเชื่อของผู้อื่น	.531
N71	ฉันเห็นถึงความเชื่อที่แตกต่างกันของผู้คนที่หลากหลายวัฒนธรรม	.514
N17	ฉันไม่ดูถูกดูแคลนความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้าน	.506
N73	ฉันรู้จังหวะที่เหมาะสมในการพูดคุยถึงความเชื่อที่แตกต่างกับผู้อื่น	.503
N27	ฉันรู้สึกชื่นชมและยกย่องบุคคลซึ่งเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เช่น ดนตรีไทย โขน เป็นต้น	.503
N23	ผู้ที่มิศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้ปัญญากำกับนำชื่นชม	.493

Eigenvalues = 16.180, Variance = 21.864 %, Cumulative = 21.864 %

จากตารางแสดงน้ำหนักองค์ประกอบด้วยขององค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีตัวบ่งชี้จำนวน 30 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .493-.759

องค์ประกอบที่ 1 เป็นแหล่งความแปรปรวนขององค์ประกอบเท่ากับ 16.180 คิดเป็นร้อยละ 21.864 ของความแปรปรวนทั้งหมด โดยองค์ประกอบในด้านนี้มีชื่อว่า การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 12 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบที่ 2

ข้อ	ข้อวัด	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
N65	ฉันมีความสุขจากการได้เรียนรู้ความเชื่อและพิธีกรรมของศาสนาต่าง ๆ	.656
N64	ฉันรู้สึกอึดอัดใจทุกครั้งที่ได้ปฏิบัติตามแนวทางตามหลักศาสนาของฉัน	.614
N61	ฉันรู้สึกตื่นเต้นเมื่อมีโอกาสไปร่วมกิจกรรมของศาสนาอื่น	.583
N69	ฉันระมัดระวังที่จะนำอาหารต้องห้ามของบางศาสนาไปรับประทานในพื้นที่สาธารณะที่ต้องใช้ร่วมกัน	.540
N70	ฉันสามารถเห็นถึงความแตกต่างของคำสอนของแต่ละศาสนาได้	.536
N60	ฉันพึงพอใจที่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	.535
N63	ฉันมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ศาสนา ลัทธิ ความเชื่อที่มีความแตกต่างจากฉัน	.531
N59	ฉันรู้สึกยินดีที่ได้บอกกับผู้อื่นว่าฉันนับถือศาสนาอะไร	.518
N55	ฉันเข้าร่วมวันสำคัญทางศาสนา	.489

Eigenvalues = 8.098, Variance = 10.944 %, Cumulative = 32.808 %

จากตารางแสดงน้ำหนักองค์ประกอบด้วยขององค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีตัวบ่งชี้จำนวน 9 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .489 - .656

องค์ประกอบที่ 2 เป็นแหล่งความแปรปรวนขององค์ประกอบเท่ากับ 8.098 คิดเป็นร้อยละ 10.944 ของความแปรปรวนทั้งหมด โดยองค์ประกอบในด้านนี้มีชื่อว่า **ความพึงพอใจในการมีปฏิสัมพันธ์**

ตารางที่ 13 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบที่ 3

ข้อ	ข้อวัด	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
N10	ฉันมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	.699
N19	ฉันสามารถเล่าถึงประวัติศาสตร์ของฉันได้	.653
N52	ฉันแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองในโอกาสที่เหมาะสม	.635
N9	ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรืองานเทศกาลสำคัญ	.615
N18	ฉันสามารถกล่าวถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นของฉันให้ผู้อื่นฟังได้	.613
N51	ฉันเรียนรู้วิธีการทำอาหารพื้นเมืองของฉัน	.607
N16	ฉันอาสาเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องให้กับผู้คนที่ต่างชาติพันธุ์ที่ได้รับความเดือดร้อน	.575
N54	ฉันแสดงออกถึงศรัทธาต่อศาสนาที่ฉันนับถือ	.514
N53	ฉันมีความกล้าที่จะแสดงถึงความเชื่อท้องถิ่นของตนเอง	.508

Eigenvalues = 7.864, Variance = 10.627 %, Cumulative = 43.435 %

จากตารางแสดงน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีตัวบ่งชี้จำนวน 9 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .508 - .699

องค์ประกอบที่ 3 เป็นแหล่งความแปรปรวนขององค์ประกอบเท่ากับ 7.864 คิดเป็นร้อยละ 10.627 ของความแปรปรวนทั้งหมด โดยองค์ประกอบในด้านนี้มีชื่อว่า **ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์**

ตารางที่ 14 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบที่ 4

ข้อ	ข้อวัด	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
N25	ฉันเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	.572
N22	ฉันชื่นชมการดำรงตนอยู่ในทางสายกลางของผู้อื่น	.565
N20	ฉันไม่ตัดสินคุณค่าของแนวคิดทางศาสนาที่แตกต่างจากฉันว่าดีหรือไม่ดี	.550
N29	ฉันรู้สึกยกย่องผู้ที่สามารถฝึกฝนตนเองได้อย่างดีเยี่ยม ตามแนวทางของศาสนานั้น ๆ	.526
N37	ฉันเห็นว่าการรวมตัวกันของกลุ่มคนต่างศาสนาเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาสังคมเป็นเรื่องที่ดี	.507
N45	ฉันภูมิใจในพิธีกรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษ	.499

Eigenvalues = 6.187, Variance = 8.361 %, Cumulative = 51.796 %

จากตารางแสดงน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนและไม่ตัดสินคุณค่าของวัฒนธรรมอื่น ๆ มีตัวบ่งชี้จำนวน 6 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .499 - .572

องค์ประกอบที่ 4 เป็นแหล่งความแปรปรวนขององค์ประกอบเท่ากับ 6.187 คิดเป็นร้อยละ 8.361 ของความแปรปรวนทั้งหมด โดยองค์ประกอบในด้านนี้มีชื่อว่า **การใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม**

ตารางที่ 15 แสดงน้ำหนักองค์ประกอบที่ 5

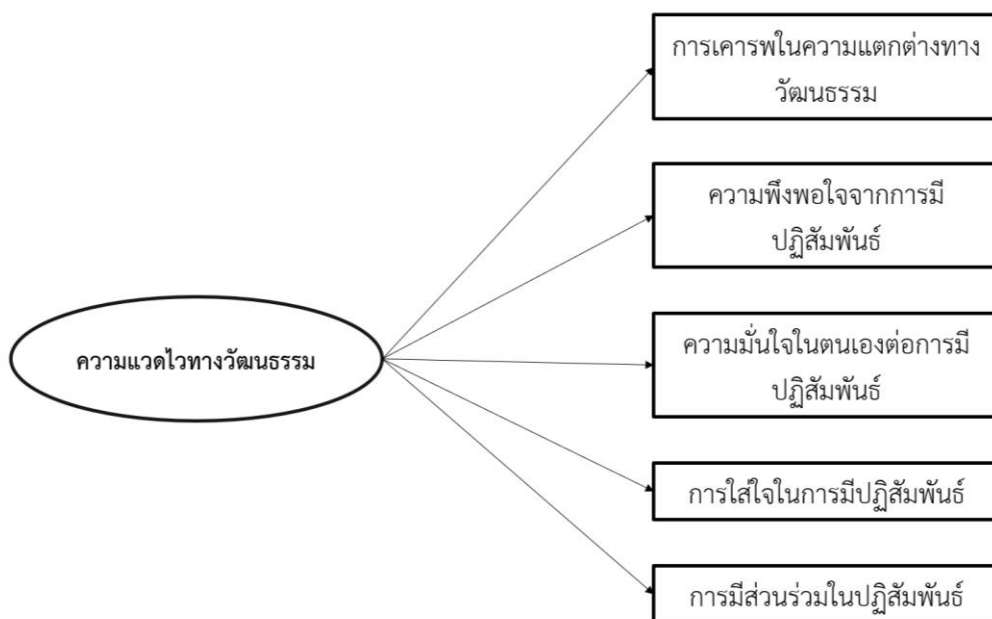
ข้อ	ข้อวัด	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
N7	ฉันต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างชาติ	.615
N5	ฉันเต็มใจที่จะเรียนรู้พิธีกรรมของแต่ละศาสนา	.583
N8	ฉันเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเปิดรับวัฒนธรรมจากภายนอก	.533
N6	ฉันเปิดใจที่จะเข้าร่วมวันสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม	.534
N15	ฉันเชื่อว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างวัฒนธรรมนั้นจะช่วยให้มีความเข้าใจต่อกันมากยิ่งขึ้น	.506
N1	ฉันเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรืองานเทศกาลสำคัญ	.500
N2	ฉันต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานที่สำคัญของชุมชน	.496
N13	ฉันปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมเมื่อมีโอกาสเข้าร่วมในวันสำคัญหรือพิธีกรรมของศาสนาอื่น	.444

Eigenvalues = 5.990, Variance = 8.095 %, Cumulative = 59.891 %

จากตารางแสดงน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบที่ 5 ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม มีตัวบ่งชี้จำนวน 8 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .444 - .615

องค์ประกอบที่ 5 เป็นแหล่งความแปรปรวนขององค์ประกอบเท่ากับ 5.990 คิดเป็นร้อยละ 8.095 ของความแปรปรวนทั้งหมด โดยองค์ประกอบในด้านนี้มีชื่อว่า **การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์**

สรุปผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของตัวบ่งชี้แวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า องค์ประกอบของความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ซึ่งมีร้อยละสะสมความแปรปรวนเท่ากับ 59.891 และเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจผู้วิจัยจึงสรุปเป็นแผนภาพองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไว้ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 3 องค์ประกอบความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจในข้างต้น มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 74 ตัว เมื่อทำการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax) พบว่า ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นมีจำนวน 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ 3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ 4) ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ 5) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมโดยมีตัวบ่งชี้ที่ไม่เข้ากลุ่มองค์ประกอบจำนวน 10 ตัว ทำให้เหลือตัวบ่งชี้จำนวน 64 ตัว ดังนั้นจึงนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยการนำข้อมูลของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 705 คน ได้ทำแบบสอบถามความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 64 ข้อ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) การมีส่วนร่วมใน

ปฏิสัมพันธ์ 3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ 4) ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์
5) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

3.1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของความแหว่ทางวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 องค์ประกอบ 64 ตัวบ่งชี้ มาทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง เพื่อนำมาเป็นสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ดังตารางที่ 17 ดังนี้

ตารางที่ 16 ค่าสถิติพื้นฐานขององค์ประกอบความแหว่ทางวัฒนธรรม (n = 705)

ความแหว่ทางวัฒนธรรม	จำนวนข้อ	Mean	S.D.	S.K.	K.U.	การแปลผล
องค์ประกอบที่ 1 การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม	30	4.832	0.480	-1.301	1.099	มาก
องค์ประกอบที่ 2 ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์	9	4.431	0.655	-1.231	0.797	มาก
องค์ประกอบที่ 3 ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์	9	4.203	0.674	-1.023	0.638	มาก
องค์ประกอบที่ 4 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม	6	4.421	0.589	-1.017	0.344	มาก
องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์	8	4.310	0.548	-0.849	0.697	มาก
รวม	64	4.439	0.589	-1.084	0.715	มาก

จากตารางที่ 16 พบว่า ความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.439 จากคะแนนเต็ม 5.00 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.589 แสดงว่า นักเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีความแหว่ทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก โดยการกระจายของข้อมูลใกล้เคียงปกติ มีความเบ้ซ้ายและมีค่าความโด่งมาก แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเท่ากับ 4.832 รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 2 ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.431 ถัดมาเป็นองค์ประกอบที่ 4 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.421 ถัดมาเป็นองค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.310 และสุดท้ายของค์ประกอบที่ 3 ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.203 ตามลำดับ

ตารางที่ 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความแหว่ทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบ	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
FACT1	1.000				
FACT2	0.854	1.000			
FACT3	0.724	0.828	1.000		
FACT4	0.887	0.824	0.774	1.000	
FACT5	0.743	0.698	0.749	0.751	1.000

$$P > .01$$

จากตารางที่ 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความแหว่ทางวัฒนธรรมภาพรวมมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ 3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ 4) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม 5) การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ โดยค่าสัมประสิทธิ์พื้นฐานของความแหว่ทางวัฒนธรรมทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.698–0.854 แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 10 คู่ โดยองค์ประกอบที่ 1 การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม และองค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.854 แสดงว่าองค์ประกอบที่ 1 และองค์ประกอบที่ 2 มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันมากที่สุด ส่วนองค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วม

ในปฏิสัมพันธ์ และ องค์ประกอบที่ 5 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุดเท่ากับ 0.698 แสดงว่าองค์ประกอบที่ 2 กับองค์ประกอบที่ 5 มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันน้อยที่สุด ดังนั้นทุกองค์ประกอบจึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในขั้นนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบมาทำการทดสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับหนึ่ง (First Order) พบว่าโมเดลการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรมไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับโมเดลใหม่ ด้วยการลากเส้นความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนขององค์ประกอบจนโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องและดัชนีเปรียบเทียบของโมเดลการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรม

ดัชนี	เกณฑ์	อ้างอิง	ก่อนปรับ	หลังปรับ	ผลการตรวจสอบ
p	น้อยกว่า 0.05	Hair et al. (2010)	0.80	0.00	ผ่านเกณฑ์ตาม ข้อยกเว้น
χ^2/df	น้อยกว่า 2.00	(Hu & Bentler, 1999)	200.36/5 =40.07	0.44/2 =0.22	มีความสอดคล้องดี
GFI	มากกว่า 0.95	Hair et al. (2010)	0.90	1.00	มีความสอดคล้องดี
AGFI	มากกว่า 0.95	(Hu & Bentler, 1999)	0.63	1.00	มีความสอดคล้องดี
CFI	มากกว่า 0.95	Hair et al. (2010)	0.94	1.00	มีความสอดคล้องดี
TLI	มากกว่า 0.80	(Hu & Bentler, 1999)	0.89	1.00	มีความสอดคล้องดี
RMSEA	น้อยกว่า 0.05	Hair et al. (2010)	0.24	0.00	มีความสอดคล้องดี
SRMR	น้อยกว่า 0.05	Hair et al. (2010)	0.031	0.00	มีความสอดคล้องดี

จากตารางที่ 18 ผลการทดสอบความสอดคล้องของความแหว่ไวกทางวัฒนธรรมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสมบูรณพบวาค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 0.44, $df = 2$, $p = 0.00$ ค่า GFI = 1.00 ค่า AGFI = 1.00 ค่า RMSEA = 0.00 ค่า SRMR = 0.00 ส่วนใหญ่ดัชนีค่ากลุ่มเปรียบเทียบพบวาค่า CFI = 1.00 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์สอดคล้องพบวาค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker & Lewis Index (TLI) มีค่าเท่ากับ 1.00 และดัชนีอื่น ๆ ยังชี้ให้เห็นว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งหมายความว่าโมเดลที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายความแหว่ไวกทางวัฒนธรรมได้ โดยความแหว่ไวกทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ 3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ 4) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม 5) การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ โดยแสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง ตามรายละเอียดตารางที่ 20 และภาพที่ 5

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความแหว่ไวกทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ					C.R.	AVE
	b	R ²	SE	t	β		
องค์ประกอบที่ 1 การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม	0.45	0.87	0.01	32.44	0.94	0.95	0.81
องค์ประกอบที่ 2 ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์	0.60	0.83	0.02	31.20	0.88		
องค์ประกอบที่ 3 ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์	0.57	0.71	0.02	27.49	0.94		
องค์ประกอบที่ 4 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม	0.55	0.87	0.02	32.48	0.94		
องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์	0.44	0.65	0.02	25.62	0.79		

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.43–0.57 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกมาตรฐานมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสำคัญของความแหว่ทางวัฒนธรรมเป็นรายองค์ประกอบได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.45 มีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมในระดับสูง (ร้อยละ 88)

องค์ประกอบที่ 2 ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.57 มีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมในระดับสูง (ร้อยละ 77)

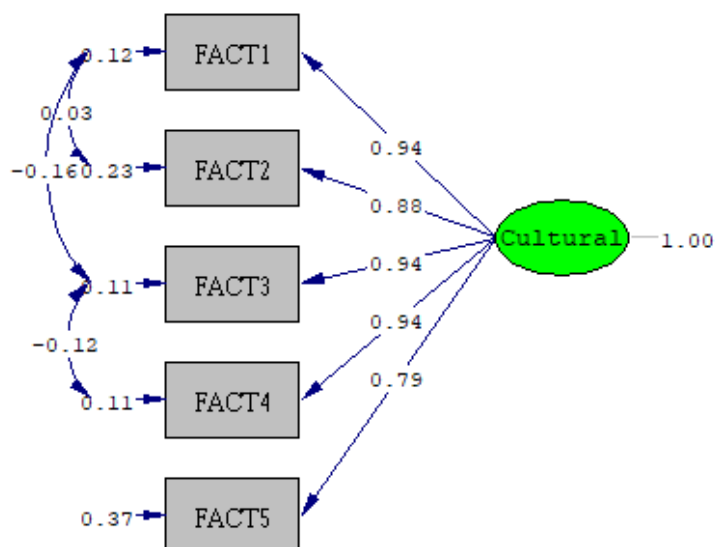
องค์ประกอบที่ 3 ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.64 มีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมในระดับสูง (ร้อยละ 89)

องค์ประกอบที่ 4 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.56 มีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมในระดับสูง (ร้อยละ 89)

องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.43 มีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมในระดับสูง (ร้อยละ 63)

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 19 ยังแสดงให้เห็นว่าโมเดลการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Composite Reliability: CR) ของโมเดลการวัดเท่ากับ 0.95 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์คือ 0.70 แสดงว่า โมเดลการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความคงเส้นคงวาสูงและเมื่อพิจารณาความตรงเชิงลู่เข้า (Convergent Validity) จากความสามารถในการสกัดความแปรปรวนโดยเฉลี่ย (Average Extraction Variance: AVE) ขององค์ประกอบสะท้อนถึงโมเดลการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายปรากฏว่าทั้ง 5 องค์ประกอบสามารถสกัดความแปรปรวนโดยเฉลี่ยได้เท่ากับ 0.81 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.50

โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังแผนภาพที่ 4

Chi-Square=0.44, df=2, P-value=0.80123, RMSEA=0.000

แผนภาพที่ 4 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความแว่วทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 3 การศึกษาความแว่วทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาความแว่วทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการนำเสนอข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐานขององค์ประกอบความแว่วทางวัฒนธรรมจำนวน 64 ข้อ

ตารางที่ 20 ค่าสถิติพื้นฐานของความแว่วทางวัฒนธรรม จำแนกตามองค์ประกอบ (n = 705)

องค์ประกอบ	\bar{X}	S.D.	ลำดับ	ระดับ
1. การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม	4.832	0.480	1	มาก
2. การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์	4.413	0.655	3	มาก
3. ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์	4.203	0.678	5	มาก

ตารางที่ 20 (ต่อ)

องค์ประกอบ	\bar{X}	S.D.	ลำดับ	ระดับ
4. ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์	4.421	0.589	2	มาก
5. ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม	4.310	0.548	4	มาก
รวม	4.436	0.590	-	มาก

จากตารางที่ 20 พบว่า ความแหว่ไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.436$, S.D. =0.590) โดยเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่าการเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมลำดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.832$, S.D. =0.480) รองลงมาคือ ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.421$, S.D. =0.589) การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.421$, S.D. =0.589) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.310$, S.D. =0.548) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.203$, S.D. =0.678)

ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบสามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ 1) การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ 3) การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ 4) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม 5) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อวิเคราะห์หาค่าประกอบความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลการวัดความแหว่ทางวัฒนธรรม
3. เพื่อศึกษาความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 รวมทั้งสิ้น 1,405 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวน 700 คน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จำนวน 705 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 1,405 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ประกอบด้วย 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ ระดับชั้นที่ศึกษา อายุ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) เพื่อบรรยายคุณลักษณะตัวแปรพื้นฐาน ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความแหว่ทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (Exploratory Factor Analysis: EFA) พบว่า ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 5 องค์ประกอบ โดยมีค่าพิสัยของไอเกนอยู่ระหว่าง 5.990 – 16.180 และมีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 59.891 สามารถแยกอธิบายในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มีตัวบ่งชี้จำนวน 30 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .493-.759 มีชื่อองค์ประกอบว่า เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ (N42) ฉันตระหนักถึงความเท่าเทียมกันของผู้คน แม้จะต่างศาสนาหรือความเชื่อ(N44) ฉันไม่ดูถูกดูแคลนวัฒนธรรมต่างชาติ (N32) การเคารพซึ่งกันและกันระหว่างผู้คนต่างศาสนานำมาซึ่งสันติภาพและความสงบสุข (N41) ฉันเห็นคุณค่าของผู้คนที่มีความแตกต่างกันทางด้านศาสนา (N43) เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยในขณะเดียวกันก็ชื่นชมวัฒนธรรมต่างชาติ (N12) ฉันสนับสนุนการทำความดีต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม (N74) ฉันสนทนากับคนต่างประเทศ ด้วยท่าที่เป็นมิตร (N57) ฉันอยู่ร่วมกับผู้คนที่มีความแตกต่างทางศาสนาได้อย่างสันติสุข (N34) ฉันสามารถรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างจากฉันได้ (N24) ฉันเห็นด้วยกับการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา (N35) ฉันเคารพความแตกต่างหลากหลายของผู้คนในทุกกลุ่มวัฒนธรรม (N30) ฉันยอมรับสิ่งที่เป็นเหตุผล แม้จะขัดต่อความเชื่อของฉันก็ตาม (N47) ฉันเชื่อในการทำความดีว่าจะส่งผลที่ดีต่อทั้งตนเองและสังคม (N28) ฉันชื่นชมการที่ผู้คนใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหา (N39) ฉันสามารถอยู่ร่วมกับผู้ที่แต่งกายแสดงออกถึงศาสนาที่แตกต่างจากฉัน(N48) ฉันเชื่อว่าหากเราปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่เรานับถือ โดยไม่ไปดูหมิ่นศาสนาอื่นนั้น ความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น (N72) ฉันพูดคุยกับผู้ที่มีความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างฉันอย่างระมัดระวังความรู้สึกของคู่สนทนา (N68) เมื่อพูดถึงศาสนาของศาสนาอื่นฉันพูดด้วยความให้เกียรติ (N66) ฉันรู้สึกชื่นชมความสามารถของคนในประวัติศาสตร์ที่สร้างสรรค์อารยธรรมต่าง ๆ (N49) ฉันไม่รู้สึกหวั่นไหวต่อการที่ศาสนาของศาสนาที่ฉันนับถือถูกวิพากษ์วิจารณ์ (N11) ฉันทำความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติตนของผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างทางศาสนา (N46) ฉันมั่นใจที่จะบอกคนอื่นว่าฉันนับถือศาสนาที่แตกต่างไปจากพวกเขา (N62) ฉันมีความสุขที่ได้สนับสนุนให้ผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข (N33) ฉันเคารพผู้คนที่มีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างจากฉัน (N67) ฉันสนทนากับผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาต่างกับฉันด้วยท่าทีอ่อนโยนและระมัดระวังในเรื่องการดูแคลนความเชื่อของผู้อื่น (N71) ฉันเห็นถึงความเชื่อที่แตกต่างกันของผู้คนที่หลากหลายวัฒนธรรม (N17) ฉันไม่ดูถูกดูแคลนความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้าน(N73) ฉันรู้จังหวะ

ที่เหมาะสมในการพูดคุยถึงความเชื่อที่แตกต่างกับผู้อื่น (N27) ฉันรู้สึกชื่นชมและยกย่องบุคคลซึ่งเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เช่น ดนตรีไทย โขน เป็นต้น (N23) ผู้ที่มีศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้ปัญญากำกับน่าชื่นชม

องค์ประกอบที่ 2 มีตัวบ่งชี้จำนวน 9 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .489-.656 มีชื่อองค์ประกอบว่า ความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction enjoyment) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ (N65) ฉันมีความสุขจากการได้เรียนรู้ความเชื่อและพิธีกรรมของศาสนาต่าง ๆ (N64) ฉันรู้สึกอึดใจทุกครั้งที่ได้ปฏิบัติตามแนวทางตามหลักศาสนาของฉัน (N61) ฉันรู้สึกตื่นเต้นเมื่อมีโอกาสไปร่วมกิจกรรมของศาสนาอื่น (N69) ฉันระมัดระวังที่จะนำอาหารต้องห้ามของบางศาสนาไปรับประทานในพื้นที่สาธารณะที่ต้องใช้ร่วมกัน (N70) ฉันสามารถเห็นถึงความแตกต่างของคำสอนของแต่ละศาสนาได้ (N60) ฉันพึงพอใจที่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา (N63) ฉันมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ศาสนา ลัทธิ ความเชื่อที่มีความแตกต่างจากฉัน (N59) ฉันรู้สึกยินดีที่ได้บอกกับผู้อื่นว่าฉันนับถือศาสนาอะไร (N55) ฉันเข้าร่วมวันสำคัญทางศาสนา

องค์ประกอบที่ 3 มีตัวบ่งชี้จำนวน 9 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .508-.699 มีชื่อองค์ประกอบว่า ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ (N10) ฉันมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน (N19) ฉันสามารถเล่าถึงประวัติศาสดาของฉันได้ (N52) ฉันแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองในโอกาสที่เหมาะสม (N9) ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรืองานเทศกาลสำคัญ (N18) ฉันสามารถกล่าวถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นของฉันให้ผู้อื่นฟังได้ (N51) ฉันเรียนรู้วิธีการทำอาหารพื้นเมืองของฉัน (N16) ฉันอาสาเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องให้กับผู้คนที่ต่างชาติพันธุ์ที่ได้รับความเดือดร้อน (N54) ฉันแสดงออกถึงศรัทธาต่อศาสนาที่ฉันนับถือ (N53) ฉันมีความกล้าที่จะแสดงถึงความเชื่อท้องถิ่นของตนเอง

องค์ประกอบที่ 4 มีตัวบ่งชี้จำนวน 6 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .499-.572 มีชื่อองค์ประกอบว่า ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ (N25) ฉันเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม (N22) ฉันชื่นชมการดำรงตนอยู่ในทางสายกลางของผู้อื่น (N20) ฉันไม่ตัดสินคุณค่าของแนวคิดทางศาสนาที่แตกต่างจากฉันว่าดีหรือไม่ดี (N29) ฉันรู้สึกยกย่องผู้ที่สามารถฝึกฝนตนเองได้อย่างดีเยี่ยม ตามแนวทางของศาสนานั้น ๆ (N37) ฉันเห็นว่าการรวมตัวกันของกลุ่มคนต่างศาสนาเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาสังคมเป็นเรื่องที่ดี (N45) ฉันภูมิใจในพิธีกรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษ

องค์ประกอบที่ 5 มีตัวบ่งชี้จำนวน 8 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .444-.615 มีชื่อองค์ประกอบว่า การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้ (N7) ฉันต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างชาติ (N5) ฉันเต็มใจที่จะเรียนรู้พิธีกรรมของแต่ละศาสนา (N8) ฉันเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเปิดรับ

วัฒนธรรมจากภายนอก (N6) ฉันเปิดใจที่จะเข้าร่วมวันสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ตามกาลเทศะอย่างเหมาะสม (N15) ฉันเชื่อว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างวัฒนธรรมนั้นจะช่วยให้มีความเข้าใจต่อกันมากยิ่งขึ้น (N1) ฉันเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรืองานเทศกาลสำคัญ (N2) ฉันต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานที่สำคัญของชุมชน (N13) ฉันปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมเมื่อมีโอกาสเข้าร่วมในวันสำคัญหรือพิธีกรรมของศาสนาอื่น

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความแหวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (Confirmatory Factor Analysis: CFA) พบว่า ระหว่างโมเดลการวัดองค์ประกอบความแหวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood) โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่าองค์ประกอบความแหวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences) องค์ประกอบที่ 2 ความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction enjoyment) องค์ประกอบที่ 3 ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence) องค์ประกอบที่ 4 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness) องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement) มีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 0.42 ค่า df เท่ากับ 2 มีค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.80 แสดงให้เห็นว่าโมเดลการวัดความแหวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีในกลุ่มสัมบูรณ์ประกอบด้วย ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 1.00 ส่วนค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ส่วนดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.00 และค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) เท่ากับ 0.0018 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า 0.05 ทุกตัว แสดงว่าโมเดลการวัดความแหวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้ พบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.43–0.57 ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างอยู่ระหว่าง 0.63–0.88 ซึ่งหมายความว่าโมเดลการวัดที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายความแหวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้

ตอนที่ 3 การศึกษาความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.436 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.590 และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมสูงสุด ($\bar{X} = 4.832$, S.D. = 0.480) รองลงมาคือ ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.421$, S.D. = 0.589) การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.421$, S.D. = 0.589) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.310$, S.D. = 0.548) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.203$, S.D. = 0.678) ซึ่งสามารถแยกอธิบายในแต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences) จากการศึกษาเอกสารและการสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถสรุปได้ว่า การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้นเป็นการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมแม้จะอยู่ในบริบทหรือสถานการณ์ที่ต้องเผชิญหน้ากับความแตกต่างทางวัฒนธรรมโดยไม่ตัดสินคุณค่าของวัฒนธรรมอื่นว่าดีหรือไม่ดี โดยการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลด้วยความเคารพต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้วยคำพูด การสนทนา การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างรวมถึงท่าทีที่แสดงออกด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน

องค์ประกอบที่ 2 ความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction enjoyment) จากการศึกษาเอกสารและการสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถสรุปได้ว่า การยินดีที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างวัฒนธรรม รู้สึกถึงการได้ประโยชน์จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม แสดงออกถึงความมีอารมณ์ที่ดี

องค์ประกอบที่ 3 ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence) จากการศึกษาเอกสารและการสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถสรุปได้ว่า ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม รู้จักตนเองและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเอง

องค์ประกอบที่ 4 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness) จากการศึกษาเอกสารและการสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถสรุปได้ว่า พยายามหาข้อมูล ช่างสังเกต ไวต่อความรู้สึกในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement) จากการศึกษาเอกสารและการสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถสรุปได้ว่า ความรู้สึกอยากจะมีส่วนร่วม รู้สึกตื่นตัว บรรณาที่จะมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นการอภิปรายองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายดังต่อไปนี้

1. จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า องค์ประกอบความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Respect for Cultural Differences) องค์ประกอบที่ 2 ความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction enjoyment) องค์ประกอบที่ 3 ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Confidence) องค์ประกอบที่ 4 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Attentiveness) องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ (Interaction engagement) ที่ได้มาจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของ Chen and Starosta จนได้เป็นหัวข้อหลักนำมาบูรณาการร่วมกับตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ผลการทดสอบความสอดคล้องของความแวดไวทางวัฒนธรรมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสมบูรณ์พบว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 0.42, $df=2$, $p=0.80$ ค่า GFI=1.00 ค่า AGFI=1.00 ค่า RMSEA=0.00 ค่า SRMR=0.0018 ส่วนใหญ่ดัชนีค่ากลุ่มเปรียบเทียบพบว่า ค่า CFI=1.00 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์สอดคล้องพบว่า ค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและดัชนีอื่น ๆ ยังชี้ให้เห็นว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ที่อธิบายถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ในการจัดการศึกษาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นพหุสังคมและพหุวัฒนธรรมตามบริบทพื้นที่ หมายความว่า โมเดลที่สร้างขึ้นสามารถนำมาอธิบายความแวดไวทางวัฒนธรรมได้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบความแวดไวทางวัฒนธรรมของพจนินัย หนักทอง (2551: 29-33) ได้แก่ 1) ความใส่ใจทางวัฒนธรรม 2) การเปิดใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม 3) การแสดงออกให้เหมาะสมกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของวราพร ช่างยา (2564: 51) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะความไวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล พบว่า องค์ประกอบความแวดไวทางวัฒนธรรมมีดังนี้ 1) การเข้าใจผู้อื่น 2) การเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม 3) การตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม 4) การเปิดใจกว้าง 5) การสื่อสารทางวัฒนธรรม

2. การศึกษาความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบด้านการเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือองค์ประกอบด้านความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและองค์ประกอบด้านความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ตามลำดับ จากรายงานผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า

องค์ประกอบด้านการเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนว่าจะต้องเป็นบุคคลที่มีทักษะสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยกัน 8 ทักษะ และทักษะที่ 3 คือ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 15) จากเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนดังกล่าว ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในสังคมไทยรวมทั้งยอมรับและเห็นคุณค่าการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ว่า ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 60)

จากการพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในองค์ประกอบด้านการเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญดา พิมานแมน (2560: 163-165) พบว่าการจะทำให้ผู้เรียนมีความเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ผู้เรียนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตของตนเองและผู้อื่น เข้าใจและสามารถอธิบายวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้ นอกจากความรู้แล้วผู้เรียนยังต้องมีทักษะในการปฏิบัติหรือทักษะในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นที่มีวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อที่แตกต่างไปจากตนเอง การจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้นผู้เรียนจะต้องมีจิตพิสัย มีความรู้สึก มีความเห็นที่ดีต่อวัฒนธรรม ไม่รู้สึกว่าเป็นวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเองจะเป็นภัยคุกคามต่อวิถีชีวิต ไม่ละเมิดทางวัฒนธรรมซึ่งกันละกัน การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เรียนจึงถือเป็นคุณลักษณะในด้านจิตพิสัย และในพื้นที่กรุงเทพมหานครนั้นผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากเพราะกรุงเทพมหานครนั้นเป็นศูนย์กลางทางด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การหลั่งไหลเข้ามาของผู้คนจากต่างถิ่นในแต่ละปีมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นอันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลในการเข้าร่วมประชาคมระดับโลก (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลกรุงเทพมหานคร, 2552: 28)

องค์ประกอบด้านความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ที่สำรวจพบในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับสองโดยมีลักษณะของพฤติกรรมคือ ยินดีเมื่ออยู่ร่วมกับผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและพึงพอใจเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (สิริรัฐ สุกันธา, 2557: 45) ที่ทำให้ขาดแคลนแรงงาน จึงเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างถิ่นหรือแรงงานต่างชาติเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมนานาชาติในโลกสมัยใหม่มีการติดต่อเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจ การเมือง การติดต่อสื่อสารและสังคมวัฒนธรรมมากขึ้น กรุงเทพมหานครซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมผู้คนต่างถิ่นและชาวต่างชาติหลั่งไหลเข้ามา ผู้เรียนจึงมีโอกาสพบปะหรือมีปฏิสัมพันธ์กับ

ผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากขึ้น ทำให้รู้สึกยินดีและไม่แปลกแยกเมื่อต้องอยู่ร่วมกับบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ฐิติมดี อาพัทธนานนท์ (2561: 65) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม การสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคน (The Human Relationship Approach) เน้นการสร้างความรู้สึกที่ดีและการเคารพกันระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ศาสนา เพศ สภาพร่างกาย ฐานะทางสังคม โดยมุ่งลดอคติและความเชื่อเหมารวม ดังนั้นหน้าที่ของโรงเรียนและครูผู้สอนคือพยายามทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีในหมู่สมาชิกของโรงเรียนและพยายามลดอคติโดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและเพิ่มความรู้สึกนับถือตนเอง (Self-esteem) ให้กับผู้เรียน

องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับ 3 โดยบุคคลจะมีความเต็มใจเข้าร่วมในการสื่อสารและเปิดใจต่อผู้คนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Chen and Starosta 2000: 4) การเปิดใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม (Cultural Open-mindedness) นั้นเป็นความสนใจและต้องการเรียนรู้ในวัฒนธรรมอื่น (พจนีย์ หนักทอง, 2561: 29) ความสนใจที่จะเรียนรู้ในวัฒนธรรมอื่นของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นอาจเป็นผลมาจากการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติซึ่งกลายมาเป็นวัฒนธรรมกระแสหลัก (Pop Culture) เช่น วัฒนธรรมเกาหลี (ดวงทิพย์ เจริญรุกษ์, 2565: 126) โดยเฉพาะสื่อบันเทิงของเกาหลีได้มีการสอดแทรกการเผยแพร่วัฒนธรรมของเกาหลีเอาไว้ด้วยมีผลต่อพฤติกรรมกรยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างของวัยรุ่นไทย เช่น การฟังเพลง การดูละคร การแต่งกาย การกินอาหาร ค่านิยมในความสวยงาม เป็นต้น ที่ได้รับความนิยมอย่างมากจนเกิดเป็นพฤติกรรมเลียนแบบ

อนึ่งในงานวิจัยของภิสันต์ ดิณะคัต (2562: 20-75) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ในการปรับตัวต่อผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมต้องอาศัยกระบวนการที่เป็นขั้นตอนและเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ มีความสัมพันธ์ด้านจิตวิทยา หากสามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่มีความต่างทางวัฒนธรรมได้นั้นก็จะทำให้อยู่ท่ามกลางความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ Keengwe (2010: 197-204) ได้เสนอว่าเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการจัดการกับผู้คนที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาทัศนคติของผู้เรียน คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดและสำรวจทัศนคติของตนเองผ่านการเขียนบันทึกประจำวันซึ่งแนวทางดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ลดอคติ มีความเคารพผู้อื่นและยอมรับผู้อื่นมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับเมตต์ เมตต์การุณจิต (2553: 16) ที่อธิบายว่าการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล การเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ประโยชน์ในด้านการนำเอาความรู้ความสามารถและทักษะของคนในองค์กรหรือท้องถิ่นแล้วต่อกรณีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

องค์ประกอบด้านความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 4 ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นความสามารถในการสังเกตเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรมและให้ความสำคัญกับสัญญาณทางวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานทางความเข้าใจและเรียนรู้วัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย (Chen and Starosta, 1998, Foronda, 2008) จากงานวิจัยของพจนีย์ หนักทอง (2551: 149) แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ค่อยมีความสามารถในการอธิบายรายละเอียดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสามารถบอกความเหมือนหรือแตกต่างทางวัฒนธรรมได้บ้างแต่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างละเอียดเพราะไม่มีความรู้และไม่ค่อยให้สนใจเท่าที่ควร อนึ่ง Chen and Starosta (2000: 4) ได้เสนอว่าการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ ความรู้สึก และปฏิกิริยาต่อบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมรวมทั้งสามารถให้เหตุผลที่เหมาะสมบนความแตกต่างทางวิถีชีวิต ความเชื่อ การเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้นสามารถพัฒนาไปสู่การเคารพผู้อื่น นำไปสู่การให้คุณค่ากับความหลากหลายและความแตกต่างทางวัฒนธรรม อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความใส่ใจ มีความห่วงใยต่อความรู้สึกของผู้อื่นและปฏิกิริยาของผู้อื่นมากขึ้น การเข้าใจในธรรมชาติ ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมจะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้เกิดความแวดไวทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบด้านความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย สอดคล้องกับผลการศึกษาของประภาส ณ พิบูล (2551: 17) ได้ศึกษาความภาคภูมิใจและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่าความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ยังรู้สึกว่าคุณค่า ไม่ยอมรับในความสามารถของตนเอง ไม่ได้รับการยอมรับจากครู พ่อแม่และเพื่อนขาดความเชื่อมั่นใจตนเองและไม่กล้าแสดงออก ทั้งนี้ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2542: 27) ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาเยาวชนที่รู้สึกว่าคุณค่าในตนเอง โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแสวงหาคุณค่าในตนเอง เพราะในทางจิตวิทยาผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะรักตนเอง นอกจากนี้จิตภา พงษ์ชูบุ (2549: 102-103) ยังได้เสนอวิธีการสร้างความมั่นใจให้กับตนเองโดยการร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีส่วนกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น เพราะว่าเป็นกิจกรรมที่เน้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น จินตนาการ ตลอดถึงแสดงออกถึงการกระทำ กิจกรรมเหล่านั้นยังช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นคงทางด้านจิตใจส่งผลให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นรวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเองได้เป็นอย่างดี

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 สำหรับครูผู้สอน

ผลการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2) การมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ 3) ความมั่นใจในตนเองต่อการมีปฏิสัมพันธ์ 4) ความพึงพอใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ 5) ความใส่ใจในการมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ครูผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การปรับตัวของครูผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความแวดไวทางวัฒนธรรมในการเรียนวิชาสังคมศึกษาและรายวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.1.2 สำหรับผู้บริหาร

ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยนำร่องนี้ไปพัฒนาต่อยอดในการจัดอบรม สัมมนา หรือแลกเปลี่ยนกับครูผู้สอนในรายวิชาสังคมศึกษาและรายวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนเกิดความแวดไวทางวัฒนธรรมต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยในครั้งต่อไปผู้ที่สนใจสามารถศึกษาตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมในรายวิชาสังคมศึกษาให้ครอบคลุมผู้เรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือศึกษาในหลายสังกัดเพื่อเป็นการขยายมุมมองที่กว้างและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจมีการศึกษาในรายวิชาอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ผู้วิจัยควรคำนึงถึงคือบริบททางวัฒนธรรมของนักเรียนในพื้นที่นั้น ๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2531). **วัฒนธรรมประจำชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- คณิศร ล้อคำ. (2560). "การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะพัฒนาการวัยรุ่นเชิงบวกในบริบทของวัยรุ่นไทย." *ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- จิตาภา พงษ์ชูบ. (2549). "การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โครงการโรงเรียนสองภาษาโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์." *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- ชัยรัตน์ โตศิลา. (2549). "การศึกษาคุณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนักเรียนมัธยมศึกษา." *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). **ศาสตร์และศิลป์ การวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชุตินันท์ จันทรเสนานนท์. (2553). "การพัฒนาแบบวัดสมรรถนะเชิงวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา." *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ชูศักดิ์ วิทยาภัก. (2561). **นิเวศวิทยามนุษย์: การศึกษาสิ่งแวดล้อมในมิติสังคมและวัฒนธรรม**. เชียงใหม่: ศูนย์บริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โชติกา ภาษีผล และคณะ. (2558). **การวัดและประเมินผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิติมดี อापัทธนานนท์. (2561). **โรงเรียนหลากวัฒนธรรม: นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐไทยในสังคมพหุวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2559). **การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงทิพย์ เจริญรุกษ์. (2565). "อิทธิพลสื่อบันเทิงเกาหลี และค่านิยมในวัฒนธรรมเกาหลีต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรภาษาเกาหลีของนักศึกษาไทย." *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 25, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 126-139.

- ธีระชน พลโยธา. (2560). "การวิจัยและพัฒนาความฉลาดทางวัฒนธรรมในบริบทวัฒนธรรมอาเซียน สำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี." *ปร.ด. (การวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- นงเยาว์ เนาวรัตน์. (2561). *การศึกษาพหุวัฒนธรรม: มุมมองเชิงวิพากษ์และการปฏิบัติการในโรงเรียน.* เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัย.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551ก). การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน. ใน *การประชุมวิชาการ เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม.* วันที่ 29 สิงหาคม 2551. โรงแรมแอมบาสเดอร์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551ข). *การวิจัยและตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- นราธิป พงศ์ประพันธ์, พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น. (2519). งานบัญญัติศัพท์ของพลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์. ใน *พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส 28 ตุลาคม 2519.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์แอนด์.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2542). *ชุดการพัฒนาตนเอง.* กรุงเทพฯ: ดับเบิลยูเอ็นพีริ่ง.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. "พหุวัฒนธรรมนิยม." *มติชนสุดสัปดาห์*, 32, 1655: 30.
- ประภาส ณ พิกุล. (2551). "การศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองและการสร้างโมเดลให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่นภาคเหนือ." *ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ปริญดา พิมานแมน. (2560). "การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพหุวัฒนธรรมศึกษาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในบริบทสังคมไทย." *ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2560). *มนทัศน์วัฒนธรรม: โครงการอัญมณีแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสครบรอบ 100 ปี แห่งการสถาปนามหาวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศ์พันธ์ แก้วหาวงค์. (2550). "การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองรี." *บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.*

- พจนีย์ หนักทอง. (2561). "การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาตามทฤษฎีภาษาศาสตร์สังคมและแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความแว่วทางวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา." วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภิสันต์ ตินะคัต. (2562). "การเรียนรู้เพื่อปรับตัวในการทำงานข้ามวัฒนธรรมของพนักงานโรงแรมระบบเครือข่ายนานาชาติ จังหวัดภูเก็ต." วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: บุ๊คส์ พอยท์.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2555). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภาพร ช่างยา. (2565). "การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความไวทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษายาบาล." ปรินญานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชญ์ ทรัพย์สมบัติ และคณะ. (2556). **การพัฒนาเครื่องมือวัดด้านเจตพิสัยและทักษะพิสัย**. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วีรพล แสงปัญญา. (2561). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). **ทฤษฎีการประเมิน**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์สารสนเทศกรุงเทพมหานคร. (2551). **63 ปี กรุงเทพมหานคร**. เข้าถึงเมื่อ 4 เมษายน พ.ศ. 2566. เข้าถึงได้จาก <https://apps.bangkok.go.th/info/m.info/nowbma/>
- สมบุรณ์ สุริยวงศ์. (2550). **การวิเคราะห์องค์ประกอบ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2531). **100 ปี พระยานุমানราชชน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- สำนักงานบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. **สถิติประชากรทะเบียนราษฎร**. เข้าถึงเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2565. เข้าถึงได้จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร. (2564). **สารสนเทศเพื่อรับรองการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ 2564**. กลุ่มนิเทศ ติดตาม ประเมินผล.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร. (2565). **สารสนเทศเพื่อรับรองการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ 2565**. กลุ่มนิเทศ ติดตาม ประเมินผล.
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. (2552). **แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 12 ปี (พ.ศ.2552-2563)**. กรุงเทพฯ: บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่น จำกัด.
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. (2561). **แผนขับเคลื่อนกรุงเทพมหานครในบริบทอาเซียน พ.ศ. 2562-2568**. เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2566. เข้าถึงได้จาก file:///C:/Users/HENRY/Downloads/plan_asian%20(1).pdf
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). **คู่มือหลักสูตรอาเซียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิริรัฐ สุกันธา. (2557). "การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย." **วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.
- สุจิตรา สามัคคีธรรม. (ม.ป.ป.). "วัฒนธรรมกับการจัดการความขัดแย้ง." **วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย มหาวิทยาลัยบูรพา**. เข้าถึงได้จาก <http://www.polsci-law.buu.ac.th/journal/document/2-2/2.pdf>.
- สุพัตรา สุภาพ. (2536). **สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2553). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อคิน รพีพัฒน์. (2551). **วัฒนธรรมคือความหมาย: ทฤษฎีและวิธีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2542). **มนุษย์กับวัฒนธรรม ในสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2547). **ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมไทย: กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถัย กักผล. **ประวัติและความเป็นมากรุงเทพมหานคร สถาบันพระปกเกล้า**. เข้าถึงเมื่อ 4 เมษายน พ.ศ. 2566. เข้าถึงได้จาก <http://wiki.kpi.ac.th/>

อรุพร ศิริวิษยาภรณ์. (2561). "ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักทางวัฒนธรรมของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน." **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)**, 11, 1 (มกราคม-เมษายน): 1207-1221.

ภาษาอังกฤษ

- Alfred, K., and Kluckhohn, C. (1992). Culture, A Critical Review of Concepts and Definitions. In **Papers of Peabody Museum of American Archaeology and Ethnology**: Harvard University.
- Argyle, M. (1991). **Cooperation: The basis of sociability**. Taylor & Frances/Routledge.
- Bennett, J. M., and Bennett, M. J. (2001). **Developing intercultural sensitivity: An interactive approach to global and domestic diversity**. The Intercultural Communication Insitute Portland Oregon.
- Bhawuk, D. P., and Brislin, R. W. (1992). **The measurement of intercultural sensitivity using the concept of individualism and collectivism**. International Journal of Intercultural Relations.
- Branden, N. (1983). **Honoring the self the psychology of confidence and respect**. New York: Bantam Book.
- Brislin, H. W., and Yoshida, T. (1994). **Intercultural Communication Training: An Introduction**. Thousand Oaks. California: Sage publications.
- Bronfenbrenner, U., Harding, J., and Gallwey, M. (1958). The measurement of skill in social perception. In D. C. MaClelland (Ed.), **Talent and Social**. NY: Von Nostrand.
- Burbules, N. C., and A., T. C. (2000). **Globalization and Education**. New York: Routledge.
- Chen, G. M., and Starosta, W. J. (1996). Intercultural communication competence: A synthesis. In B. Burluson (Ed.), **Communication Yearbook 19**. Thousand Oaks: Sage.

- Chen, G. M., and Starosta, W. J. (1997). "A review of the concept of intercultural sensitivity." **Human Communication**, 1: 1-16.
- Chen, G. M., and Starosta, W. J. (1998). **A review of the concept of intercultural sensitivity**. Human Communication.
- Chen, G. M., and Starosta, W. J. (2000). **The development and validation of intercultural sensitivity scale**, Paper presented at the Annual Meeting of the National Communication Association. Seattle.
- Chisholm, I. M. (1994). "Preparing teachers for multicultural classrooms." **Journal of Educational Issues of Language Minority Students**.
- Edward, B. T. (1958). **Primitive culture**. New York: Harper New York.
- Foronda, C. (2008). "A concept analysis of cultural sensitivity." **Journal of Transcultural Nursing**.
- Fritz, W., Graf, A., Hentze, J., Mollenberg, A., and Chen, G. H. (2005). "A study of intercultural communication competence." **China Review Academic Publishers**.
- Gooderham, P., and Nordhaug, O. (2002). **Are Cultural differences in Europe on the decline? European Business Forum**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563. เข้าถึงได้ จ าก https://www.researchgate.net/publication/249993068_Are_Cultural_Differences_in_Europe_on_the_Decline
- Gudykunst, W. B., and Hammer, M. R. (1983). Basic training design: Approaches to intercultural training. In **Handbook of intercultural training**. New York: Pergamon.
- Guirdham, M. (2005). **Communicating across cultures at work**. Palgrave: Macmillan.
- Hammer, M. R., Bennett, M. J., and Wiseman, R. (2003). "Measuring intercultural sensitivity: The intercultural development inventory." **International Journal of Intercultural Relations**.
- Hart, R. P., and Burks, D. M. (1972). **Rhetorical sensitivity and social interaction**. Speech Monographs.
- He, Y., and Cooper, J. E. (2009). "The ABCs for preservice teacher cultural competency development."
- James, N. J. (1981). **Indicators of education systems**. London: Kogan Page.
- Joyce, W., and Colhoun. (2007). **Model of teaching**. Boston: Allyn Bacon/Person.

- Keengwe, J. (2010). "Fostering Cross Cultural Competence in Preservice Teachers through Multicultural Education Experiences." **Early Childhood Education Journal.**
- Krober and Clyde. (1952). **A Critical Review of Concepts and Definitions.** Cambridge, Massachusetts: Peabody Museum Press.
- Kubokawa, A., and Ottaway, A. (2009). "Positive Psychology and Cultural Sensitivity: A Review of the Literature." **Journal of Counseling Psychology.**
- Lister, P. (1999). **A taxonomy for developing culture competence.** Nurse Education Today.
- Livemore, D. A. (2010). **Leading with Cultural Intelligence: The New Secret to Success.** New York: AMACOM.
- Livemore, D. A. (2011). **The Cultural Intelligence Difference: Master the One Skill You can't do without in today's Global Economy.** New York: American Management Association.
- NACHC Community Health Corps. (2008). "Prescription for success: community health corps member training."
- National Maternal and Child Health Resource Center on Cultural Competency. (1997). **Journey towards cultural competency: Lessons learned.** Vienna, VA: Maternal and Children's Health Bureau.
- Nieto, J. (2006). "The cultural plunge: Cultural immersion as a means of promoting self-awareness and cultural sensitivity among student teachers." **Teachers Education Quarterly.**
- Olson, C., and Kroeger, K. R. (2001). "Global Competency and Intercultural Sensitivity." **Journal of Studies in international Education.**
- Orlandi, M. (1992). **Cultural competence for evaluators working with ethnic minority communities: a guide for alcohol and other drug abuse prevention practitioners working with Ethnic/Racial Communities.** Alcohol, Drug Abuse, and Mental Health Administration. Rockville. MD. Office for Substance abuse prevention.
- Pruegger, V. J., and Rogers, T. B. (1994). "Cross-cultural sensitivity training: Methods and assessment." **International Journal of intercultural Relations.**

- Ramos, M., Brown, E., Guzman, L., and Hickman, S. (2015). **Understanding and measuring providers'/teachers' cultural sensitivity with families: lessons learned and measurement recommendations.** Office of Planning, Research and Evaluation Administration for Children and Families U. S. Department of Health and Human Services.
- Skepple, R. G. (2014). "Preparing Culturally Responsive Pre-service Teachers for Culturally Diverse Classrooms." **Kentucky Journal of Excellence in College Teaching and Learning.**
- Stafford, J. R., Bowman, R., Ewing, T., Hanna, J., and Lopez-De, F. (1997). **A. Building culture bridges.** Bloomington, IN: National Education Service.
- Torrance, E. P. (1962). **Guiding creative talent.** Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Tylor, E. B. (1871). **Primitive Culture: Research into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Language, Art and Custom.** New York: Henry Holt.
- Van Dyne, A., and Neilson. (2007). **Cultural Intelligence: Its Measurement and Effects on Cultural Judgment and Decision Making, Cultural Adaptation and Task Performance.** April 4, 2021. https://culturalq.com/wp-content/uploads/2019/03/MOR-2007-Ang_Van-Dyne-etc.pdf
- Veenhoven, R. (1995). "The cross-national pattern of happiness: Test of predictions implied in three theories of happiness." **Social Indicators Research**, 34, 1: 33–68. <https://doi.org/10.1007/BF01078967>.
- Yoder, J., and Proctor, W. (1988). **The self-confident child.** New York: The United States of America Facts on file publications.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามความแวตไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. อาจารย์ ดร.กัลยา เทียนวงศ์

อาจารย์ประจำสาขาสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. อาจารย์ปวีณญาพัทธ์ วรพันธ์

อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. อาจารย์วรรณชิตา พิทักษ์พิเศษ

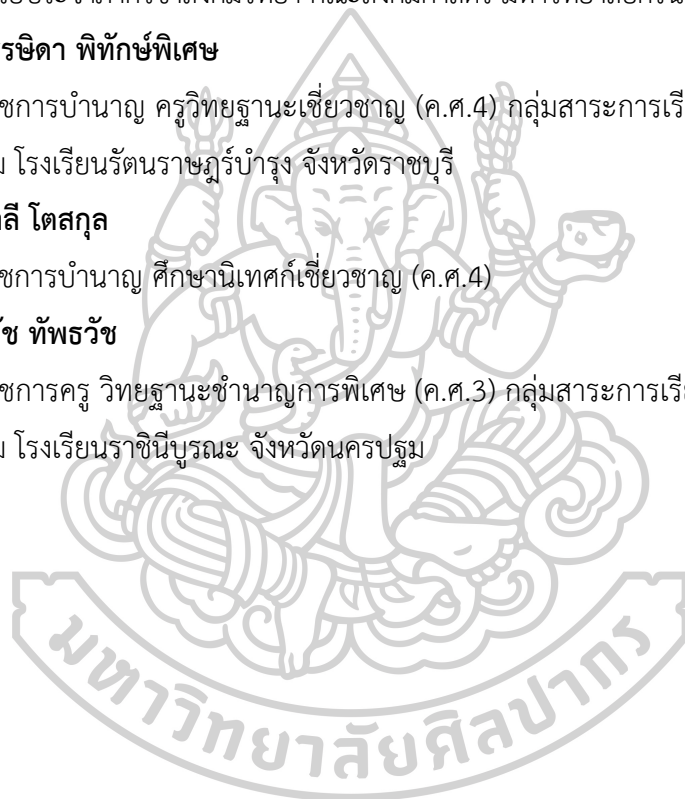
ข้าราชการบำนาญ ครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ (ค.ศ.4) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนรัตนราชกู่บำรุง จังหวัดราชบุรี

4. อาจารย์มาลี โตสกุล

ข้าราชการบำนาญ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ (ค.ศ.4)

5. ดร.ปุณณวัช ทัพธวัช

ข้าราชการครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ (ค.ศ.3) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถามความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

แบบสอบถามความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความแวดไวทางวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Chen & Starosta สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับชั้น อายุ ลักษณะ
ข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เป็นจำนวน 3 ข้อคำถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 4

มัธยมศึกษาปีที่ 5

มัธยมศึกษาปีที่ 6

3. อายุ

15 ปี

16 ปี

17 ปี

18 ปี

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความที่เกี่ยวกับความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว ซึ่งแต่ละช่องมีความหมายดังต่อไปนี้

1 หมายถึง	ไม่เคยเลย
2 หมายถึง	น้อยมาก
3 หมายถึง	บางครั้ง
4 หมายถึง	มาก
5 หมายถึง	มากที่สุด

ข้อ	ความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	ระดับพฤติกรรม				
		1	2	3	4	5
4	ฉันเชื่อว่าจริยธรรมเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่อาจก่อความขัดแย้งทางศาสนา					
15	ฉันเชื่อว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างวัฒนธรรมนั้นจะช่วยให้มีความเข้าใจต่อกันมากยิ่งขึ้น					
17	ฉันไม่ถูกรอคอยความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้าน					
24	ฉันเห็นด้วยกับการมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา					
30	ฉันยอมรับสิ่งที่เป็นเหตุผล แม้จะขัดต่อความเชื่อของฉันก็ตาม					
33	ฉันเคารพผู้คนที่มีความเชื่อที่แตกต่างจากฉัน					
39	ฉันสามารถอยู่ร่วมกับผู้ที่แต่งกายแสดงออกถึงศาสนาที่แตกต่างจากฉัน					
43	เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยในขณะเดียวกันก็ชื่นชมวัฒนธรรมต่างชาติ					
56	ฉันรู้สึกมั่นคงถ้าต้องเผชิญหน้ากับผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมกับฉัน					
57	ฉันอยู่ร่วมกับผู้คนที่มีความแตกต่างทางศาสนาได้อย่างสันติสุข					
67	ฉันสนทนากับผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาต่างกับฉันด้วยท่าทีอ่อนโยนและระมัดระวังในเรื่องการดูแคลนความเชื่อของผู้อื่น					
68	เมื่อพูดถึงศาสนาของศาสนาอื่นฉันพูดด้วยความให้เกียรติ					
74	ฉันสนทนากับคนต่างประเทศ ด้วยท่าทีเป็นมิตร					

ตารางที่ ผลการวิเคราะห์การประเมินแบบสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลาย

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลความหมาย
	1	2	3	4	5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
2	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
3	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
4	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
5	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
6	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
7	0	-1	+1	+1	+1	0.4	ไม่เหมาะสม
8	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
9	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
10	0	+1	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
11	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
12	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
13	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
14	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	เหมาะสม
15	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
16	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
17	+1	+1	0	+1	+1	0.8	เหมาะสม
18	0	0	+1	+1	+1	0.6	เหมาะสม
19	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
20	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
21	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
22	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
23	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
24	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
25	0	+1	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
26	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลความหมาย
	1	2	3	4	5		
27	+1	+1	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
28	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
29	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
30	+1	0	0	+1	+1	0.6	เหมาะสม
31	+1	+1	0	+1	+1	0.8	เหมาะสม
32	+1	+1	0	+1	+1	0.8	เหมาะสม
33	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
34	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
35	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
36	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
37	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
38	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
39	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
40	0	0	+1	+1	+1	0.6	เหมาะสม
41	+1	0	+1	+1	+1	0.6	เหมาะสม
42	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
43	+1	0	0	+1	+1	0.6	เหมาะสม
44	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
45	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
46	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
47	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
48	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
49	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
50	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
51	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
52	+1	0	+1	+1	+1	0.8	เหมาะสม
53	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
54	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลความหมาย
	1	2	3	4	5		
55	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
56	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
57	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
58	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
59	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
60	+1	0	0	+1	+1	0.6	เหมาะสม
61	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
62	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
63	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
64	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
65	+1	0	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
66	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
67	+1	0	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
68	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
69	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
70	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
71	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
72	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
73	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
74	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
75	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
76	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
77	+1	0	+1	+1	0	1	เหมาะสม
78	+1	0	+1	+1	0	1	เหมาะสม
79	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
80	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
81	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
82	+1	0	+1	+1	+1	1	เหมาะสม

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	แปลความหมาย
	1	2	3	4	5		
83	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
84	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
85	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม
86	+1	+1	+1	+1	+1	1	เหมาะสม

ภาคผนวก จ

คำสั่งในการรันโมเดลการวัดความแหว่งทางวัฒนธรรม

DATE: 3/22/2023
TIME: 17:11

LISREL 8.80 (STUDENT EDITION)

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.
Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2006 |
Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\Kitsada\Desktop\CFA\cfa3.LPJ:

```
TI
!DA NI=5 NO=705 MA=CM
SY='C:\Users\Kitsada\Desktop\CFA\cfa3.ds' NG=1
MO NX=5 NK=1 TD=SY
LK
Cultural
FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) LX(5,1) TD(2,1) TD(3,1) TD(4,3)
PD
OU AM RS FS SC
```

```
TI
```

```
Number of Input Variables 5
Number of Y - Variables 0
Number of X - Variables 5
Number of ETA - Variables 0
Number of KSI - Variables 1
Number of Observations 705
```


TI

Covariance Matrix

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
	-----	-----	-----	-----	-----
FACT1	0.23				
FACT2	0.27	0.43			
FACT3	0.23	0.37	0.45		
FACT4	0.25	0.32	0.31	0.35	
FACT5	0.20	0.25	0.28	0.24	0.30

TI

Parameter Specifications

LAMBDA-X

Cultural

FACT1	1
FACT2	2
FACT3	3
FACT4	4
FACT5	5

THETA-DELTA

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
	-----	-----	-----	-----	-----
FACT1	6				
FACT2	7	8			
FACT3	9	0	10		
FACT4	0	0	11	12	
FACT5	0	0	0	0	13

TI

Number of Iterations = 9

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

Cultural

FACT1	0.45 (0.01) 32.29
FACT2	0.57 (0.02) 28.97
FACT3	0.64 (0.02) 31.88
FACT4	0.56 (0.02) 32.73
FACT5	0.43 (0.02) 25.37

PHI

Cultural

1.00

THETA-DELTA

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
	-----	-----	-----	-----	-----
FACT1	0.03 (0.00) 8.24				
FACT2	0.01 (0.00) 2.52	0.10 (0.01) 14.31			
FACT3	-0.05 (0.00) -13.14	- -	0.05 (0.01) 6.05		
FACT4	- -	- -	-0.05 (0.01) -8.06	0.04 (0.00) 7.62	
FACT5	- -	- -	- -	- -	0.11 (0.01) 18.70

Squared Multiple Correlations for X - Variables

FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
0.88	0.77	0.89	0.89	0.63

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 2

Minimum Fit Function Chi-Square = 0.45 (P = 0.80)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 0.44 (P = 0.80)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 3.08)

Minimum Fit Function Value = 0.00063

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0044)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.047)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.96

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.040

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.040 ; 0.044)

ECVI for Saturated Model = 0.043

ECVI for Independence Model = 6.18

Chi-Square for Independence Model with 10 Degrees of Freedom = 4340.79

Independence AIC = 4350.79

Model AIC = 26.44

Saturated AIC = 30.00

Independence CAIC = 4378.58

Model CAIC = 98.70

Saturated CAIC = 113.37

Normed Fit Index (NFI) = 1.00

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.00

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.20

Comparative Fit Index (CFI) = 1.00

Incremental Fit Index (IFI) = 1.00

Relative Fit Index (RFI) = 1.00

Critical N (CN) = 14564.42

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.00069

Standardized RMR = 0.0018

Goodness of Fit Index (GFI) = 1.00

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 1.00

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.13

Fitted Covariance Matrix

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
FACT1	0.23				
FACT2	0.27	0.43			
FACT3	0.23	0.36	0.45		
FACT4	0.25	0.32	0.31	0.35	
FACT5	0.20	0.25	0.28	0.24	0.30

Fitted Residuals

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
FACT1	0.00				
FACT2	0.00	0.00			
FACT3	0.00	0.00	0.00		
FACT4	0.00	0.00	0.00	0.00	
FACT5	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = 0.00
 Median Fitted Residual = 0.00
 Largest Fitted Residual = 0.00

Stemleaf Plot

```
- 0|943111000
  0|1679
  1|18
```

Standardized Residuals

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
FACT1	-0.33				
FACT2	-0.33	- -			
FACT3	-0.36	0.57	0.61		
FACT4	0.34	-0.56	-0.61	- -	
FACT5	-0.09	0.61	0.20	0.33	- -

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -0.61
 Median Standardized Residual = 0.00
 Largest Standardized Residual = 0.61

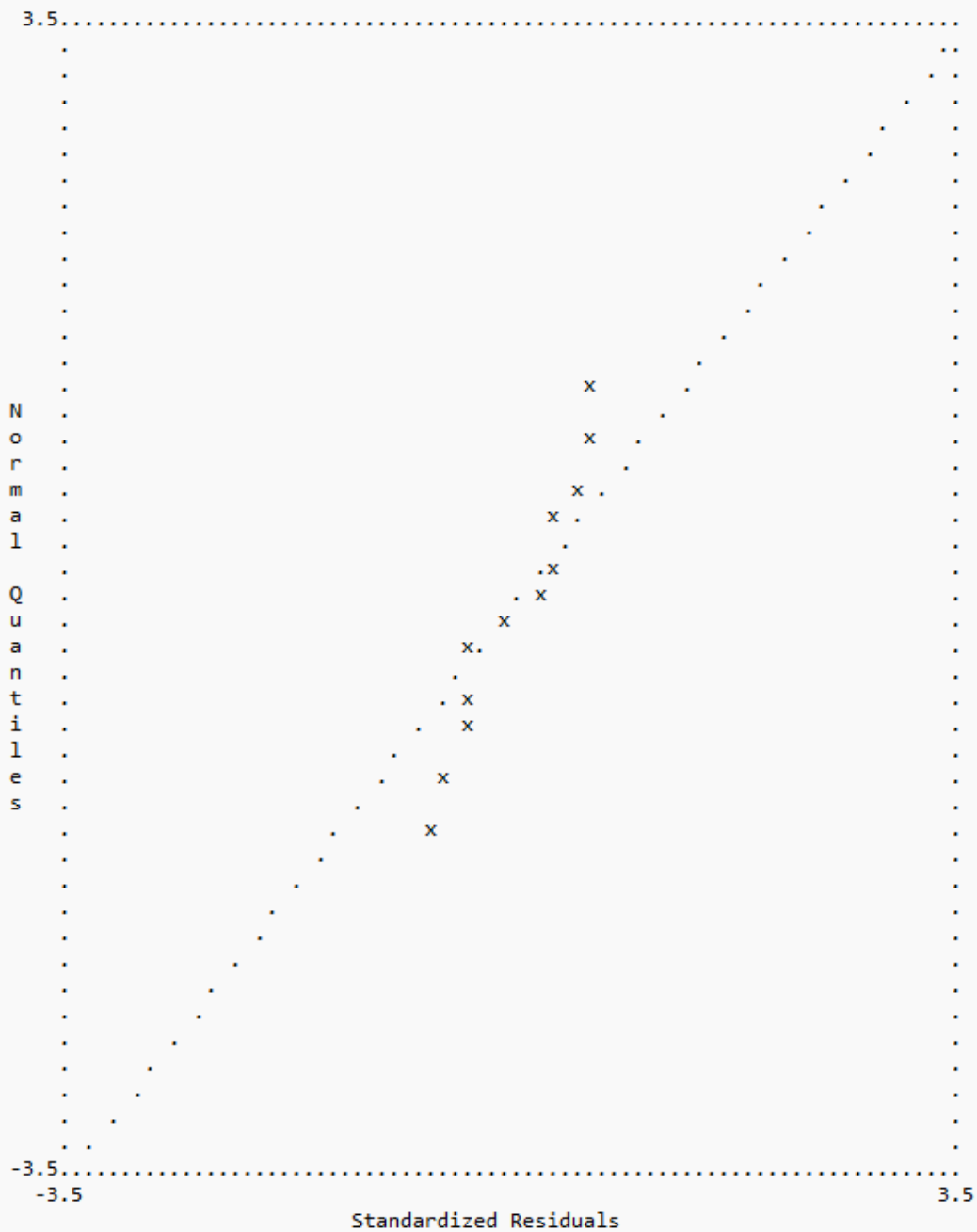
Stemleaf Plot

```

- 0|66
- 0|4331000
  0|233
  0|666
    
```

TI

Qplot of Standardized Residuals

TI

Modification Indices and Expected Change

No Non-Zero Modification Indices for LAMBDA-X

No Non-Zero Modification Indices for PHI

Modification Indices for THETA-DELTA

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
	-----	-----	-----	-----	-----
FACT1	- -				
FACT2	- -	- -			
FACT3	- -	0.11	- -		
FACT4	0.38	0.42	- -	- -	
FACT5	0.38	0.38	0.11	0.11	- -

Expected Change for THETA-DELTA

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
	-----	-----	-----	-----	-----
FACT1	- -				
FACT2	- -	- -			
FACT3	- -	0.00	- -		
FACT4	0.00	0.00	- -	- -	
FACT5	0.00	0.00	0.00	0.00	- -

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
	-----	-----	-----	-----	-----
FACT1	- -				
FACT2	- -	- -			
FACT3	- -	0.01	- -		
FACT4	0.01	-0.01	- -	- -	
FACT5	-0.01	0.01	-0.01	0.01	- -

Maximum Modification Index is 0.42 for Element (4, 2) of THETA-DELTA

TI

Factor Scores Regressions

KSI

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
	-----	-----	-----	-----	-----
Cultural	1.14	-0.40	0.96	0.44	-0.19

TI

Standardized Solution

LAMBDA-X

Cultural

FACT1	0.45
FACT2	0.57
FACT3	0.64
FACT4	0.56
FACT5	0.43

PHI

Cultural

1.00

TI

Completely Standardized Solution

LAMBDA-X

Cultural

FACT1	0.94
FACT2	0.88
FACT3	0.94
FACT4	0.94
FACT5	0.79

PHI

Cultural

1.00

THETA-DELTA

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
FACT1	0.12				
FACT2	0.03	0.23			
FACT3	-0.16	- -	0.11		
FACT4	- -	- -	-0.12	0.11	
FACT5	- -	- -	- -	- -	0.37

Time used: 0.016 Seconds

DATE: 3/22/2023

TIME: 22:32

DATE: 3/22/2023

TIME: 22:32

LISREL 8.80 (STUDENT EDITION)

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2006

Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

TI

Covariance Matrix

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
	-----	-----	-----	-----	-----
FACT1	0.23				
FACT2	0.27	0.43			
FACT3	0.23	0.37	0.45		
FACT4	0.25	0.32	0.31	0.35	
FACT5	0.20	0.25	0.28	0.24	0.30

TI

Number of Iterations = 1

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

Measurement Equations

FACT1 = 0.45*Cultural, Errorvar.= 0.028 , R² = 0.88
(0.014) (0.0034)
32.29 8.24

FACT2 = 0.57*Cultural, Errorvar.= 0.10 , R² = 0.77
(0.020) (0.0070)
28.97 14.31

FACT3 = 0.64*Cultural, Errorvar.= 0.050 , R² = 0.89
(0.020) (0.0082)
31.88 6.05

FACT4 = 0.56*Cultural, Errorvar.= 0.037 , R² = 0.89
 (0.017) (0.0049)
 32.73 7.62

FACT5 = 0.43*Cultural, Errorvar.= 0.11 , R² = 0.63
 (0.017) (0.0060)
 25.37 18.70

Error Covariance for FACT2 and FACT1 = 0.011
 (0.0042)
 2.52

Error Covariance for FACT3 and FACT1 = -0.05
 (0.0039)
 -13.14

Error Covariance for FACT4 and FACT3 = -0.05
 (0.0057)
 -8.06

Correlation Matrix of Independent Variables

Cultural

 1.00

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 2

Minimum Fit Function Chi-Square = 0.45 (P = 0.80)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 0.44 (P = 0.80)
 Chi-Square Difference with 0 Degree of Freedom = 0.00 (P = 1.00)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.0
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 3.08)

Minimum Fit Function Value = 0.00063
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0044)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.047)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.96

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.040
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.040 ; 0.044)
 ECVI for Saturated Model = 0.043
 ECVI for Independence Model = 6.18

Chi-Square for Independence Model with 10 Degrees of Freedom = 4340.79
 Independence AIC = 4350.79
 Model AIC = 26.44
 Saturated AIC = 30.00
 Independence CAIC = 4378.58
 Model CAIC = 98.70
 Saturated CAIC = 113.37

Normed Fit Index (NFI) = 1.00
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.00
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.20
 Comparative Fit Index (CFI) = 1.00
 Incremental Fit Index (IFI) = 1.00
 Relative Fit Index (RFI) = 1.00

Critical N (CN) = 14564.42

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.00069
 Standardized RMR = 0.0018
 Goodness of Fit Index (GFI) = 1.00
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 1.00
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.13

I

Fitted Covariance Matrix

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
FACT1	0.23				
FACT2	0.27	0.43			
FACT3	0.23	0.36	0.45		
FACT4	0.25	0.32	0.31	0.35	
FACT5	0.20	0.25	0.28	0.24	0.30

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -0.61
 Median Standardized Residual = 0.00
 Largest Standardized Residual = 0.61

Stemleaf Plot

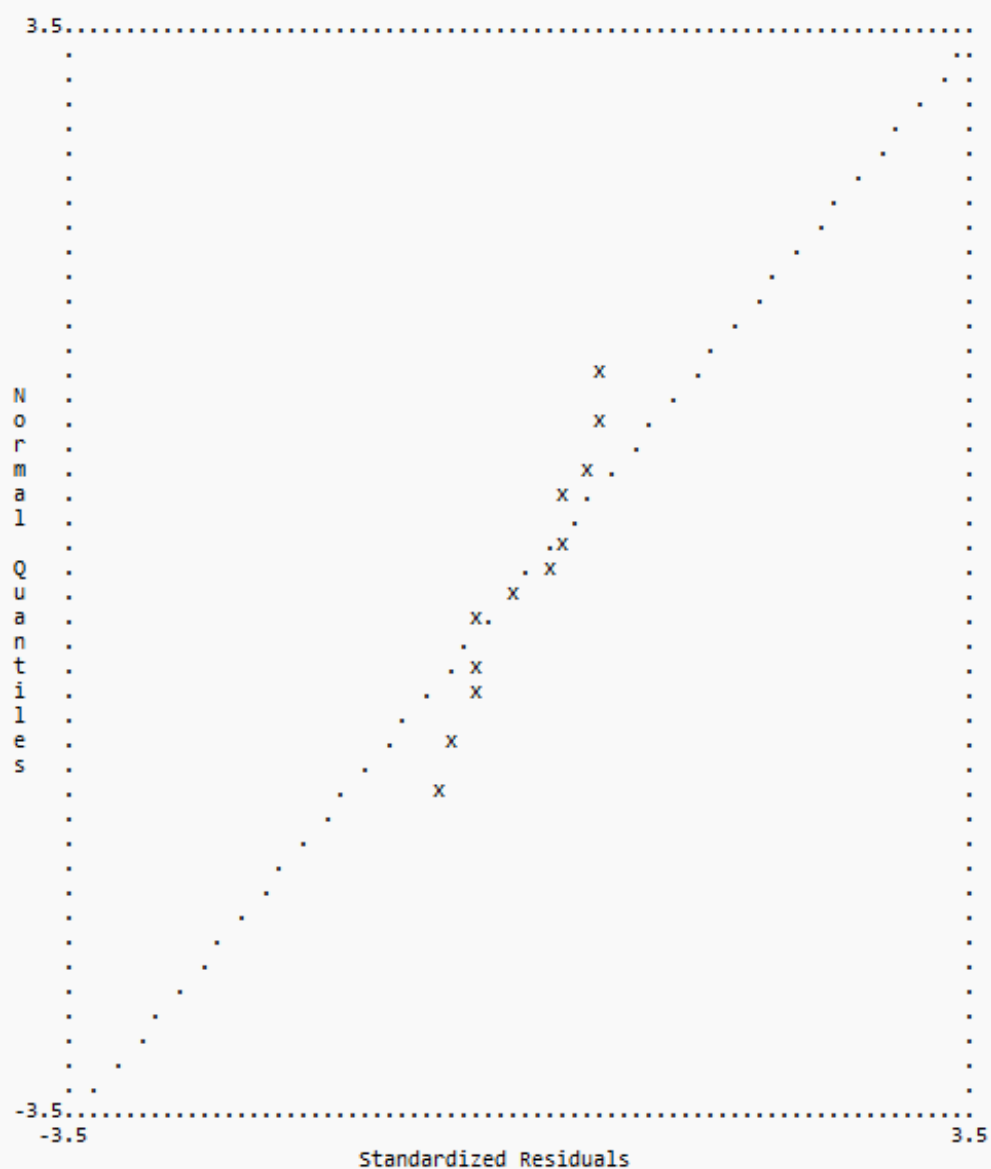
```

- 0|66
- 0|4331000
  0|233
  0|666

```

TI

Qplot of Standardized Residuals

TI

Factor Scores Regressions

KSI

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
Cultural	1.14	-0.40	0.96	0.44	-0.19

TI

Completely Standardized Solution

LAMBDA-X

Cultural

FACT1	0.94
FACT2	0.88
FACT3	0.94
FACT4	0.94
FACT5	0.79

PHI

Cultural

1.00

THETA-DELTA

	FACT1	FACT2	FACT3	FACT4	FACT5
FACT1	0.12				
FACT2	0.03	0.23			
FACT3	-0.16	-	0.11		
FACT4	-	-	-0.12	0.11	
FACT5	-	-	-	-	0.37

Time used: 0.031 Seconds

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายกฤษดา เพียงลิ้ม
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2553 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2558 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี วิชาเอกสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ พ.ศ. 2561 เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ผลงานตีพิมพ์	กฤษดา เพียงลิ้มและชัยรัตน์ โตศิลา. (2566). "การวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงสำรวจความแวดไวทางวัฒนธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกรุงเทพมหานคร" วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 15, 1 (มกราคม-มิถุนายน).

